

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK YÖNETİMİ ANABİLİM
DALI

ULUSLARARASI TİCARET, TÜRKİYE BUĞDAY
ÜRETİMİ, DIŞ TİCARETİ ve DAHİLDE İŞLEME
REJİMİ ÖRNEK ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA YİĞİTTAŞÇI

14 11 22 202

Danışman Öğretim Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Hamit VANLI

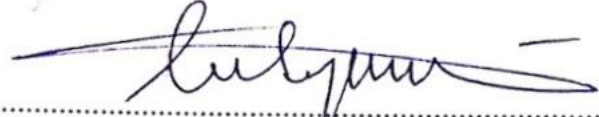
İSTANBUL, MAYIS 2016

T.C. Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

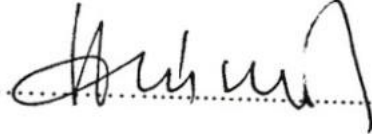
17.06.2016 tarihinde tezinin savunmasını yapan Esra YİĞİTTAŞÇI'ya ait "

Uluslararası Ticaret, Türkiye Buğday Üretimi, Dış Ticareti ve Dahilde İşleme Rejimi Örnek Çalışması" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Oy Birliğiyle Kabul Edilmiştir.




Prof. Dr. Sadettin ÖZEN

Başkan



Yrd. Doç. Dr. Hamit VANLI
(Üye) - Danışman



Yrd. Doç. Dr. Levent AKSOY

Üye-

TEŐEKKÖRLER

Bu çalıőmamda bana destek veren firma, kurum sahipleri ve değerli bilgileri bana aktaran Maltepe Üniversitesi ile Yrd. Doç. Dr. HAMİT VANLI hocama teőekkür ederim.



ÖZET

Türkiye de buğday yıllık üretim ve stok miktarları tüketimimize yetecek miktarda olmakla birlikte mevsimsel dalgalanmalar ve kaliteli buğday arzında yaşanan sıkıntılardan dolayı özel sektörün ilave taleplerinin karşılanması amacıyla unun en önemli hammaddesi olan buğdayın ithalatı yapılması söz konusu olmaktadır. Hükümetlerce yıllarca uygulanan serbest ticarete dayalı olmayan fiyat destekleme politikası düşük kaliteli buğdayın üretimini teşvik etmiş olması yüksek kaliteli buğdayın üretiminde azalmaya yol açmıştır. Uygulanan politikalar sayesinde çiftçiyi buğday ekmekten vazgeçirtirken yıllar geçtikçe buğday ekimi azalmıştır. Devlet tarafından yürütülen dış ticaret politikaları veya teşvikler özellikle dünya piyasalarında rekabet gücü kazandırmak ve ihracatı arttırmak amacıyla başta un üreticileri olmak üzere dahilde işleme rejimi kapsamında yurt dışından buğday ithal edilirken, kaliteli buğday üretimiyle ithalata gerek kalmayacağı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı ülkemizde yeteri kadar üretilen buğdaya karşılık buğday ithalatına olan gereksinimi azaltmamız gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dış Ticaret, Buğday, Dahilde İşleme Rejimi

ABSTRACT

Turkey also wheat annual production and stock quantities for import of wheat, the most important raw material of flour in order to meet the additional demands of the private sector due to the shortage of seasonal fluctuations and high quality wheat supply. Although sufficient for our consumption is concerned. price support policy is not based on free trade practiced for years by governments have encouraged the production of low-quality wheat has led to a reduction in the production of high quality wheat. Thanks to the policies of the vas farmers migrating wheat bread wheat has decreased over the years. external trade policy carried out by the State or incentives, especially in world markets and to gain competitiveness and primarily in order to increase exports of flour producers, including when imported wheat from abroad under the internal processing regime, it appears clear that the need to import the high-quality wheat production. Therefore, in our country, we need to reduce the need to import wheat to the wheat produced enough money.



Key Words: International Trade, Wheat , Inward Processing

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
GİRİŞ.....	- 1 -
1. BÖLÜM ULUSLARARASI TİCARET	- 2 -
1.1. Uluslararası Ticaret Tanımı ve Teorileri	- 2 -
1.2. Dış Ticaret	- 5 -
1.2.1. Dış Ticaret Alt Başlıkları	- 6 -
1.2.2. Dış Ticaret İle İlgili Temel Kavramlar	- 6 -
1.2.3. İHRACAT.....	- 12 -
1.2.3.1. İhracatın Genel Özellikleri	- 14 -
1.2.3.2. İhracatın Faydaları.....	- 14 -
1.2.3.3. İhracatta Kullanılan Belgeler	- 15 -
1.2.4. İTHALAT	- 30 -
1.2.4.1. İthalatın Aşamaları ve Riskleri	- 32 -
1.2.4.2. İthalatta Kullanılan Belgeler	- 32 -
2. BÖLÜM DÜNYA BUĞDAY PİYASASI	- 34 -
2.1. Dünya Buğday Üretimi ve Piyasaları	- 34 -
2.2. Dünya Buğday İhracatı.....	- 36 -
2.3. Dünya Buğday İthalatı.....	- 39 -
3. BÖLÜM TÜRKİYE BUĞDAY PİYASASI ve DIŞ TİCARETİ	- 40 -
3.1. Türkiye Buğday Üretiminde Durum	- 40 -
3.2. Türkiye Buğday Ticareti	- 43 -
3.3 Türkiye Buğday ve Katma Değerli Ürünlerin Ticaretini Geliştirme Öneriler.....	- 47 -
3.4 Türkiye’de Buğday ile İlgili Başlıca Mevzuat	- 50 -
4. BÖLÜM DAHİLDE İŞLEME REJİMİ.....	- 51 -
4.1 Dahilde İşleme Rejiminin Tanımı	- 51 -
4.2 Dahilde İşleme Rejiminin Amacı	- 52 -
4.3 Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi.....	- 53 -
4.4 Dahilde İşleme Rejimi ile Sağlanan Avantajlar.....	- 54 -
4.5 Dahilde İşleme Rejiminden Yararlanmanın Koşulları.....	- 55 -
4.6 Dahilde İşleme Rejiminde Kullanılan Kavramlar	- 55 -

4.7 Dahilde İşleme Rejimi Tedbirleri.....	- 58 -
4.7.1 Şartlı Muafiyet Sistemi;	- 58 -
4.7.1.1. Eşdeğer Eşya Kullanımı	- 59 -
4.7.1.2. Yurtiçi Alımlar	- 61 -
4.7.2 Geri Ödeme Sistemi.....	- 62 -
4.8 Dahilde İşleme Rejimi ile İlişkili Kuruluşlar	- 63 -
4.9 Dahilde İşleme İzin Belgesinin Alınması.....	- 64 -
4.9.1 Dahilde İşleme İzin Belgesi Almak için Gerekli Belgeler	- 64 -
4.9.2 Dahilde İşleme Rejimi Değerlendirme Aşaması.....	- 65 -
4.9.3 Dahilde İşleme İzin Belgesi Başvurularının Değerlendirilmesi Sırasında Esas Alınan Kriterler;	- 65 -
4.9.4 Dahilde İşleme İzin Belgelerinin Süresi.....	- 66 -
4.9.5 Dahilde İşleme İzin Belgelerinin Kapatılması.....	- 67 -
4.10 Dahilde İşleme Tedbirlerine Uyulmaması.....	- 69 -
4.11 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye de Etkinliği.....	- 69 -
4.11.1 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye Dış Ticareti İçerisindeki Yeri.....	- 70 -
4.11.2 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen İthalat ve İhracat.....	- 75 -
4.11.3 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İhracat	- 76 -
4.11.4 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İthalat	- 76 -
4.11.5 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen Net İhracat	- 77 -
4.11.6 Öngörülen ve Gerçekleşen Döviz Kullanım Oranı.....	- 78 -
4.12 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Buğday Analizleri	- 78 -
4.12.1 DİR Kapsamında Özel Düzenlemeye Tabi Eşyalar.....	- 78 -
4.12.1.1 Buğday	- 79 -
4.12.1.2 Tarım Sektöründe DİR Kapsamında İthal Edilen Buğday	- 81 -
4.12.1.3 Buğdayın İthalatta Toplam DİR İçindeki Payı.....	- 81 -
4.12.1.4 DİR Kapsamındaki Buğday'ın Üretim ve İhracat Kapasitesi.....	- 82 -
4.13 Dahilde İşleme Rejimi Örnek Çalışması	- 83 -
4.13.1 Türkiye'de Buğdayda Dahilde İşlenmesi Rejimine Tabi Tutulması.....	- 83 -
4.13.1 Yüksel Un İrmik ve Bakliyat San. Ve Tic A.Ş. Firmasının Dahilde İşleme Kapsamında Yapmış Olduğu Buğday İthalatı İşlemleri Çalışması.....	- 85 -
SONUÇ ve ÖNERİLER	- 86 -
KAYNAKLAR	- 91 -
EKLER	- 95 -
ÖZGEÇMİŞ	- 104 -

KISALTMALAR LİSTESİ

GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
Ar Ge	Araştırma - Geliştirme
AB	Avrupa Birliği
NAFTA	North American Free Trade Agreement
FOB	Free On Board
CIF	Cost Insuranse Frieght
USD	ABD Doları
AUD	Avusturalya Doları
DKK	Danimarka Kronu
EUR	Euro
GBP	İngiliz Sterlini
SEK	İsveç Kronu
JPY	Japon Yeni
CAD	Kanada Doları
KWD	Kuveyt Dinarı
NOK	Norveç Kronu
SAR S.	Arabistan Riyali
İB	İhracat Beyannamesi
GÇB	Gümrükleri Çıkış Beyannamesi
DAB	Döviz Alım Belgesi
KDV	Katma Değer Vergisi
CMR	Convention Marchandise Routier
IRU	Internetal Routier Union
KKDF	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TMO	Toprak Mahsülleri Ofisi
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
IMF	Uluslararası Para Fonu
DİR	Dahilde İşleme Rejimi
DİİB	Dahilde İşleme İzin Belgesi
DKO	Döviz Kullanım Oranı
DTM	Dış Ticaret Müşteşarlığı
İBGS	İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
G.T.İ.P	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
TZOB	Türkiye Ziraat Odalar Birliği

TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1 TÜRKiYE 2010-2013 Dış Ticaret.....	- 7 -
Tablo 2 TÜRKiYE 2010-2013 İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	- 8 -
Tablo 3 İthalatın Aşamaları ve Riskleri	- 32 -
Tablo 4 Dünyada Buğday Bilgileri Ekim 2012 İtibariyle	- 34 -
Tablo 5 Dünya Buğday Üretimi ve Önemli Üretici Ülkeler (Milyon Ton).....	- 35 -
Tablo 6 Dünya Buğday Stoku	- 35 -
Tablo 7 Dünya Buğday İhracatı (5 BÜYÜK ÜLKE).....	- 36 -
Tablo 8 Dünya Buğday İhracatı-Karadeniz Ülkeleri	- 37 -
Tablo 9 Dünya Buğday İthalatı-5 BÜYÜK ÜLKE	- 39 -
Tablo 10 2001-2010 Türkiye Buğday Alanı, Ekimi ve Verimi.....	- 40 -
Tablo 11 2010 Yılı Bölgeler Bazında Türkiye Buğday Üretimi(ton).....	- 41 -
Tablo 12 Türkiye buğday tüketimi, stok değişimi ve yeterlilik derecesi	- 42 -
Tablo 13 Türkiye' de Un, Makarna, Bulgur, Bisküvi, İrmik, Yem ve Çeltik Fabrikalarının Son Durumu (2010 YILI)	- 43 -
Tablo 14 Türkiye'nin Buğday İthalatı ve İhracatı	- 44 -
Tablo 15 Türkiye'nin Makarnalık Buğday İthalatı ve İhracatı	- 45 -
Tablo 16 Türkiye'nin Buğday Mamulleri İhracatı	- 46 -
Tablo 17 Türkiye'nin Buğday ve Mamul Madde İhracatları Buğday Karşılığı (ton)	- 46 -
Tablo 18 Yıllar İtibari ile Açılan Belge ve Kapatılan Belge Adetleri.....	- 68 -
Tablo 19 Kapalı Belgeler Kapsamında İhracat-İthalat.....	- 68 -
Tablo 20 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye Dış Ticaretindeki Yeri	- 71 -
Tablo 21 Türkiye Dış Ticaretinde DİR Kullanımı (2010-2012)	- 73 -
Tablo 22 Tarımda DİR Kapsamında İthal Edilen Buğday	- 81 -
Tablo 23 Buğdayın İthalatta Toplam DİR İçindeki Payı	- 81 -
Tablo 24 DİR Kapsamındaki Buğdayın Üretimi ve İhracat Kapasitesi	- 82 -
Grafik 1 Türkiye Ekim Alanı, Üretim ve Verimi.....	- 41 -
Grafik 2 Türkiye'nin Buğday Üretimi, İthalatı ve İhracatı (ton).....	- 47 -
Grafik 3 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ,İthalat ve İhracat.....	- 75 -
Grafik 4 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İhracat.....	- 76 -
Grafik 5 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İthalat.....	- 76 -
Grafik 6 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen Net İhracat.....	- 77 -
Grafik 7 Öngörülen ve Gerçekleşen Döviz Kullanım Oranı	- 78 -

Şekil 1 UN için Dahilde İşleme Rejimi	- 54 -
Şekil 2 Şartlı Muafiyet Sistemi	- 59 -
Şekil 3 Eşdeğer Eşya Kullanımı Uygulaması	- 60 -
Şekil 4 Geri Ödeme Sistemi Uygulaması	- 63 -
Şekil 5 DİB ile Yapılan İhracat	- 74 -
Şekil 6 DİB ile Yapılan İthalat	- 74 -



GİRİŞ

Uluslararası ticaretin en önemli değer yaratan kısmı ithalat ve ihracattır. Çünkü dünya kaynaklarının dünya coğrafyası üzerinde farklı şekilde dağılmış olması, dünya üzerinde olan ülkelerin aralarında ticaret yapmalarını zorunlu kılmaktadır. İnsan beslenmesinde milattan önce süre gelmiş en önemli temel gıda maddesi olarak kabul edilen buğday dünyada halen en önemli ticaret ürünü olma özelliğini korumakta olup Türkiye ekonomisinin temelini oluşturan hammaddelerden biridir.

Türkiye, birçok ürünün yetiştirilmesine imkan veren iklim ve ekolojik özellikleri nedeniyle buğday üretimi açısından avantajlı bir ülke konumundadır. Buğday ithalatı ve ihracatının yüksek olduğu ülkemizde dolayısıyla buğday üretim ve pazarlamasına ilişkin yıllardır süre gelen çok çeşitli politikalar uygulanmıştır. Bu politikalardan biri olan ihracatçı açısından en önemlisi vergi muafiyeti sağlayan "Dahili İşleme Rejimi politikası" sayesinde üretici, tüketici, sanayici ve dış ticaretçi açısından nasıl bir destek sağlanmaya çalışıldığı incelenmiştir.

Ihracata dayalı büyüme modelinin benimsendiği dönemden itibaren ihracatın geliştirilmesi ve artırılması yönünde çalışmalar yapılmış, özellikle teşvik uygulamaları ile ihracat sektörlerinin uluslararası ekonomide rekabet edebilmesi desteklenmeye çalışılmıştır. Bu yönde ihracat sektörlerinin asıl ihtiyacı olan ucuz ve kaliteli girdi teminini kolaylaştırmak amacıyla ülkemizde uygulanmakta olan Dahilde İşleme Rejimini, 1 Ocak 1996 tarihinde AB ile aramızda oluşturulan gümrük birliği çerçevesinde, AB gümrük koduna uyum sağlama adına oluşturulmuş bir ihracat teşvik sistemi şeklinde tanımlayabiliriz (Şenol, 2008).

İhraç ürünlerine dünya piyasalarında rekabet gücü kazandırmak ve çeşitlendirmek amacıyla, ürünlerin üretim ve ambalajı için gerekli olan, hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile ambalaj ve işletme malzemelerinin dünya piyasa fiyatlarından gümrük muafiyetli olarak ithaline imkan veren DİR, ihracatçıların girdi maliyetlerini düşürmesi ve böylelikle rekabet gücünün artırılması yönünde somut etkilere sahip olması nedeniyle ihracatın desteklenmesinde çok önemli bir yer tutar.

Bu çalışmada, Türkiye'de tarıma dayalı sanayinin önemli kollarından biri olan buğday tarım sektöründe faaliyet gösteren ihracatçı firmanın üretim ve ticari yapısı ortaya konularak, DİR 'den ne düzeyde yararlandıkları, sistemin avantajlarının neler olduğu, işletmelerin bu avantajlardan ne ölçüde etkilendiği ve DİR kapsamında buğday analizleri ile Yüksel Un İrmik ve Bakliyat San. ve Tic. A.Ş. firmasının yapmış olduğu buğday ithalatı işlemleri çalışması incelenmiştir.

Buğday tüketimi, üretim kapasitesinin ihtiyacın üzerinde olması sebebiyle buğdayı daha kolay ve ucuz hammadde olarak temin ederek ihracatı artırmak, iç tüketimi karşılamak, ve buğday tarım sektörü kapasite kullanım oranlarını yükseltmek amacıyla Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ülkemizde buğday ithalatına izin verilmektedir. Bu sebeple, Dahilde İşleme Rejiminin analizi ve ihracatçı firmaya sağlayacağı destek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Özetleyecek olursak bu çalışmada, uluslararası ticaret, Türkiye buğday üretimi verileri ve dış ticareti ile dahilde işleme rejimi nedir, içerikleri dahilinde dahilde işleme rejimi örnek çalışması incelenmiştir.

1. BÖLÜM ULUSLARARASI TİCARET

1.1. Uluslararası Ticaret Tanımı ve Teorileri

Uluslararası ticaret, uluslararası sınırlar ile bölgeler arasında yapılan, üretilen ürün ve hizmetlerin belirli bir tutar karşılığı nihai kullanıcılara ulaştırılmasını sağlayan ticari alışveriş faaliyetlerinin tümünü kapsayan ekonomimizin en önemli unsurudur. Birçok ülkede GSYİH' nin önemli kısmını oluşturur ve ekonomimize yararlı katkılar sağlar. Uluslararası ticaretin ekonomik, sosyal ve siyasi önemi son yıllarda net bir şekilde artmıştır.

Dış ticaret toplulukların birbirleriyle ulaşımın kolaylaştığı zamanlardan beri başlamış olup her dönemde farklı bakış açıları ve araçlar ile yapılmıştır. Ülke içi ihtiyaçlarının karşılanması ayrıca savunma, bir başka diğer ülkeye ekonomik, askeri yönden zarar verme aradaki iyi ilişkileri kuvvetlendirme aracı olarak da kullanılmıştır.

İnsanlığın gelişmesine bağlı olarak uluslararası ticaretteki ilerleme de değişkenlik göstermektedir. Asıl amaç olan yeterli miktarda döviz, değerli maden veya rezerv para biriktirme dış ticaretin ilk oluşumundan günümüze kadar değişmeyen en önemli dış ticaret yapılış amacı olarak durmaktadır.

Bu konunun ilk kez taranması 1776 yılında Klasik İktisatçı Adam Smith ile başlar ve David Ricardo, Jhon Stuart Mill, Alfred Marshall, Eli Heckscher, Bertil Ohlin, Keynes, Pael Samuelson gibi isimler ile devam eder (Seyidoğlu, 2009).

- Merkantilizm; İpekyolu ticaretinden sonra İngiltere merkezli Sanayi Devrimi ve Rönesans' tan sonra oluşmuştur.
- Klasik Liberalizm: Adams Smith der ki; "İnsanlar çıkarlarına göre hareket eder, fiyat mekanizması, görünmez el' dir."
- Fizyokratlar: Uluslararası ticaretin esasını tarımın oluşturduğunu savunurlar.
- Emek-Değer Teorisi: Malın maliyeti emek ile ölçülür düşüncesi hakimdir.
- Mutlak Üstünlük Teorisi: "Ülke ucuza üretebileceği malı üretmelidir" fikri vardır.
- Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi: "Ülkeler mutlak üstün olduğu konularda yani ihracatta uzmanlaşmalıdır" düşüncesini savunur.

- Fırsat Maliyeti Teorisi: “Ülke kendi milli parası ile ölçülen, karşılaşılan üstünlüğe sahiptir” düşüncesi hakimdir.
- Leontief Paradoksu: Sermaye yoğun malları ihraç etmek ve emek yoğun malları ithal etmektir.
- Nitelikli İşgücü; Emeği vasıfsız, toprağı bol olanlar yer tarım ürünü, vasıflı olanlar sanayi ürünü ihraç eder.
- Teknoloji Açığı; Bir malı yeni icat edenler, kullanma hakkına belli zaman sahiptir.
- Ürün Dönemleri: Ar Ge, olgunlaşma, standart ürün üretimi, İçte ve dışta lisans verme gibi ürün geliştirme ve yeni ürün bulma aşamaları sonucu yeni ürün bulunur, eskisi ithal edilir.
- Ulusların Rekabet Gücü Teorisi: Michael Porter 1990 yılında “Ulusların Rekabet Gücü” kitabıyla konuyu açıklar (Seyidoğlu, 2009).

Elmas Modelinin içerdığı konular:

- a. Devlet yapısı içinde:
 - Özelleştirme; Kamu İktisadi Kuruluşlarının Yapısı
 - Denetim ve Mevzuat; açık ve anlaşılır olması
 - Bürokrasi; e-devlet sisteminin yaygınlaşması
 - Sosyal Güvenlik Ödemeleri; İşçi ve İşveren ödemeleri
- b. Uluslararası Birleşmeler(AB, NAFTA gibi birleşmeler)
- c. Girdi Koşulları:
 - Nitelikli iş gücü, eğitim durumu; erkek- kadın, yaş dağılımı
 - İş gücü maliyeti
 - Lojistik altyapısı, maliyeti

- Enerji altyapısı, maliyeti
- Finansman altyapısı, maliyeti
- Hammadde ulaşılabilirlik maliyeti
- Makine ve teknoloji altyapısı, maliyeti

d. Talep Koşulları:

- Yerli talep miktarı ve niteliği
- Yabancı talep miktarı ve niteliği
- Yabancı talepte tek bir bölge ve ülkeye bağımlılık
- Yerli talepte tek yada birkaç alıcı grubuna bağımlılık

e. İlgili ve Destekleyici Kuruluşlar:

- Tedarikçi sayısı, kalitesi
- Dağıtım kanalı sayısı, kalitesi
- Sanayi-Sivil Toplum Örgütü işbirliği
- Üniversite- Sanayi işbirliği
- Uzmanlaşmış organize sanayi bölgelerinin varlığı
- Kümelenme, birbirini destekleyen endüstrilerin varlığı

f. Firma Stratejisi ve Rekabet Yapısı:

- Tasarımda, teknolojide farklılaşma
- Düşük maliyet
- Müşteri ilişkileri yetkinliği
- Kapasite kullanım oranları

- Rekabetin yoğunluğu
- Markalaşma derecesi
- Firma büyüklüğü

Faktör Koşulları:

- a. Beşeri Kaynaklar; işgücü, niteliği, maliyeti
- b. Fizik Kaynaklar; arazi, su, iklim, hammadde, enerji, miktar ve kalitesi
- c. Bilgi Kaynakları; mal ve hizmetlere ilişkin bilimsel ve teknik bilgisi
- d. Sermaye Kaynakları; yatırımların miktar ve maliyetleri ile sermaye piyasası
- e. Altyapı; çeşit ve kalite olarak ulaşım, iletişim, haberleşme, taşıma, fon transferi sistemi, konut, sağlık, eğitim ve kültür kurumları (Seyidoğlu, 2009) .

1.2. Dış Ticaret

Dış ticaret, uluslararası ticaret işlemlerinin tüm faaliyetlerini kapsar. Ürünlerin ve sermayenin ulusal sınırların dışına çıkmasıyla ilgilidir. Ülkelerin ekonomik yönden gelişmesine, milli gelirin yükselmesine uluslararası ilişkilerinin iyileşmesine ve ülkelerin tanıtımına önemli katkı sağlar.

Dış ticarete kullanılan para birimleri farklı olup borçların ödenmesinde farklı para birimi karşı birimden kabul görmeyebilir. Bu sayede ithalatçının, ihracatçıya borcunu ödemesi için ülkesinin parasını, ihracatçının kabul görebileceği para birimine dönüştürmesi lazımdır.

Dış ticarete ülkeler birbirleriyle ticari işlemler yapmaktadırlar ve kendi içinde yapılan ticarete kazanan ve kaybeden kimseler aynı ülkenin insanları olduğu ve ülke çapında bir zarar söz konusu olmasa bile, uluslararası ticaretin olumsuz sonuçları direkt yurt ekonomisini etkiler. Ülke ziraat sanayinin dış piyasaya karşı korunmasında, ülke ürün ve mamullerinin yabancı diğer piyasalarda rekabet etmeleri imkanlarının oluşmasında, dış ödemeler dengesinin kurulmasında, ülkenin ekonomik durumunda süreklilik arz eden denge sağlanmasında dış ticarete verilecek yönün ve bu alanda alınacak önlemlerin rolü çok etkilidir.

Devletler; gümrük tarifelerini gelir elde etmek nedeniyle yurt içindeki üretimi koruyacak, hazırlayacak Şekilde mal ve ülke itibari ile ithalat ve ihracat kontenjanları Şartları koymak ithalatı ve ihracatı lisansa tabi tutmak, mal veya ülke itibariyle ihracata ambargo uygulamak, bir malın belirli ülkeye döviz alıŐ verıŐini devletin denetimi altına katmak ve dış ödemelerin devletin iznine tabi tutmayla uluslararası ticaretin ülke zararına sonuçlanmasını önlemeye çalıŐırlar (Melemen, 2009).

1.2.1. Dış Ticaret Alt Başlıkları

Dış ticaret tanıtımı; ihracat ve ithalat konularını kapsamakla beraber bir çok faaliyetleri içerisinde bulundurur.

1. İhracat
2. İthalat
3. Kambiyo
4. Gümrük, Serbest Bölgeler, Kıyı ve Sınır Ticareti, Antrepo
5. Teşvik ve Devlet Destekleri
6. Finansman ve Kur Riski Yönetimi
7. Lojistik ve Sigorta
8. İhracat Pazarlaması
9. Ticari İngilizce
10. Uluslararası Ticaret Hukuku

Dış ticaret; fiyat, kalite, süreden sadece oluŐmaz. Bunun yanı sıra alıcı ve ülkesi ile ilgili ekonomik bulgular, alıcı ülke tüketim alıŐkanlıkları, toplantı düzeni, hediyeleŐme, selamlaŐma ve daha başka etkileriyle devletlere aynı zamanda alıcılara ait deŐerlerde artış gözlenir.

1.2.2. Dış Ticaret İle İlgili Temel Kavramlar

İhracat ve ithalat başlıca konuları kendi adı altında toplayan uluslararası ticaret işlemlerinin iŐleyıŐini, mevzuatını ve hedeflerini daha fazla anlayabilmek için ana kavramların bilinmesinde ve öğrenilmesinde fayda vardır.

a) Dış Ticaret Açığı

Dış ticaretin alt temel başlıklarından biri olan ihracat ve ithalat bir ülkenin dış ülkeler ile yaptığı ürün ve hizmet ticaretinin toplamından dış ticaret hacmini elde etmektir. Gelişmekte olan ülkelerde ithalat ihracattan fazla olması dış ticaret açığının olduğu anlamına gelir. Gelişmiş ülkelerde ise ihracat ithalattan fazla olduğundan bu veriler bize dış ticaret fazlasının olduğunu gösterir.

Tablo 1 TÜRKİYE 2010-2013 Dış Ticaret

Milyon Dolar	2010	2011	2012	2013 (OCAK)
İhracat (FOB)	113 883 219	134 906 869	152 536 653	11 509 034
İthalat(CIF)	185 544 332	240 841 676	236 544 494	18 799 665
Dış Ticaret Hacmi	299 427 551	375 748 545	389 081 146	30 308 699
Dış Ticaret Açığı	-71 611 113	-105 934 807	-84 007 841	- 7 290 631

Kaynak: TÜİK

Tabloda görüldüğü gibi ihracat değerlerimiz ne kadar artmış gözükse bile ithalat fazlalıklı bir ticarete sahip olduğumuzdan dış ticaret açığımız vardır ve dalgalı şekillenmeler göstermektedir.

İhracat gelirlerinde "FOB" teslim şekline göre işlem görür. Taşıma, sigorta kazanç hanesine yazılmaz, ithalatta ise "CIF" teslimi yer alır.

Navlun ve sigorta ödemelere dahil edilmesiyle fazla dış ticaret açığı veren ülkeler, açıklarını yüksek faizli dış borç alarak veya döviz kazandırıcı hizmetler vererek karşılamaya çalışır ve gelişmekte olan ülkelerdir. Döviz fazlası veren ülkeler ise genellikle sanayileşmiş ülkelerdir.

b) İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

İhracatın, ithalatının % kaçını finanse ettiğini belirtir. Türkiye de bu oran %60'ın altına genelde inince devalüasyon meydana gelir. Türkiye'de 2000 yılında devalüasyon görülmüştür.

Tablo 2 TÜRKİYE 2010-2013 İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Milyon Dolar	2010	2011	2012	2013 (OCAK)
İhracat(FOB)	113 883 219	134 906 869	152 536 653	11 509 034
İthalat(CIF)	185 544 332	240 841 676	236 544 494	18 799 665
%	61,4	56,0	64,5	61,2

Kaynak: TÜİK

c) Dış Ticaret Haddi

İhracat fiyatlarının ithalat fiyatlarına oranı dış ticaret hacmini gösterir.
Hesaplama:

İhracat Fiyat Endeksi/İthalat Fiyat Endeksi X 100 ile meydana gelir.

İhracat ürün ve fiyat yükselişi ithalat fiyat artışından yüksek ise dış ticaret haddi 100 ün üzerinde oluşur. Burada yüksek fiyata satıp, ucuz fiyata mal almak söz konusudur. Ülke lehinedir. Aksi durum söz konusu olunca ülke aleyhinedir.

d) Döviz, Efektif ve Döviz Rezervi

Yabancı paralar döviz olarak adlandırılır.

- Banka havalesi,
- Ödeme emri,
- Hisse senedi,
- Hazine bonosu,
- Tahvil,
- Mevduat sertifikası,
- Seyahat çeki, (kaydı para), dövizdir.

Nakit olanlara efektif denir. Döviz efektif tanımını içine dahil eder.

Dünya ticaretinin büyük bir bölümü, işlem kolaylığı sebebiyle dövizle (kaydı para) yapılır. Güvenlik, sahtecilik, taşınma, transfer ve tabii afetler riski için döviz kullanılır. Bankalar efektifte daha yüksek kur uygular. Bir ülkenin merkez bankası ve bankalar sisteminde toplanmış yabancı para miktarına döviz rezervi denir.

e) Konvertibl Paralar

Serbest kur sisteminin uygulanması için, ulusal paraların basit bir şekilde birbirlerine dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu duruma kısaca konvertibilite denir. Bir ülke parasının diğer para birimleriyle değiştirilmesi için bazı şartlar gerekmektedir. İlk olarak ülkede ticaret ve sermaye hareketlerinde sınırlamaların olmaması ve ilgili ülkenin ekonomik yapısının güven vermesi, ihracat yapabilmesi, istikrarlı bir düzene sahip olması aynı zamanda yeteri kadar döviz miktarı bulundurması gerekmektedir.

Konvertibl Paralar ve Sembolleri

ABD Doları	USD
Avustralya Doları	AUD
Danimarka Kronu	DKK
Euro	EUR
İngiliz Sterlini	GBP
İsveç Kronu	SEK
Japon Yeni	JPY
Kanada Doları	CAD
Kuveyt Dinarı	KWD
Norveç Kronu	NOK
S. Arabistan Riyali	SAR

f) Döviz Arbitrajı, Ticareti, Spekülasyonu ve Mal Fiyat Arbitrajı

Arbitraj; konvertibl dövizin ucuz piyasadan satın alınıp olup çapraz kurdan yararlanarak, pahalı piyasada satılması ve kar elde edilmesidir. Bankada veya hane halkının evde döviz bulundurmasına döviz ticareti, kur değişimini tahmin ederek yapılan döviz işlemlerine ise döviz spekülasyonu denir.

Bir ürünün pahalıya satıldığı bir ülkede ya da ucuza satıldığı yerde fiyatların devamlı aşağı hareket etmesine mal fiyat arbitrajı denir.

g) Devalüasyon

Sabit kur rejiminde, ulusal paranın siyasi idare tarafından konvertibl dövizler karşısında değerinin, satın alma gücünün düşürülmesidir.

Devalüasyon sonucunda:

- ihracat olumlu etkilenebilir.
- İthalat kısa vadede olumsuz etkilenir.
- Dış borçlar TL olarak artar.
- Yabancı para girişi artar.
- Enerji ve girdi maliyetleri çoğalır.
- İç fiyatların seviyesi çoğalır.
- İç tüketim azalır.
- ihracat çoğalır.

h) Revalüasyon

Ulusal paranın konvertibl paralar karşısında değer kazanmasıdır.

Revalüasyon sonucunda

- İthalat ucuzlar, cazip hale gelir.
- İç fiyatlar düşer tüketim çoğalır.
- İhracat avantajı kaybolur.
- Dış borçlar konvertibl döviz cinsinden değer kaybeder.
- Milli gelir, konvertibl döviz cinsinden değeri düşer.
- Ulusal paranın alım gücü çoğalır.

ı) Ödemeler Bilançosu ve Kalemleri

Belirli bir dönem (3yıl) boyunca yabancı ülkelerde yerleşik kişilerin yaptıkları tüm ekonomik işlemlerin sonucunu gösterir.

Ödemeler Bilançosu Kalemleri;

a. Cari işlemler hesabı

- Dış ticaret, en önemli etkidir.
- Hizmet ticareti; dış turizm, uluslararası bankacılık, sigorta, komisyon, primler ve yabancı yatırım karlar, uluslararası taşımacılık, bankacılık, sigortacılık, inşaat hizmetleri, dış turizm, faizler, , danışmanlık, mühendislik, bağışlar ve yurt dışı resmi hizmetlerini içerisine alır.
- Karşılıksız transferler; bahşış niteliğindeki ve işçi gelirleri.

b. Sermaye hesabı

- Uzun vadeli sermaye hareketi; yabancı sermaye yatırımları, işletme, ortak firma, tahvil, hisse senedi.
- Kısa vadeli sermaye hareketi; nakit para dediğimiz yani sıcak para, döviz kuru farkından karı tanımlar.

c. Rezerv hareketleri

Gerekli durumlarda kullanılmak üzere MB' de tutulan uluslararası ödeme araçlarıdır. Örnek olarak altın, döviz ve özel çekme hakkını verebiliriz.

d. Net hata ve noksan

Dengenin sağlanamamasında net hata ve noksan kalemiyle dengelenir. Örneğin; Kaçakçılık, noksan bilgiler, unutmalar, hatalı bilgiler gibi.

1.2.3. İHRACAT

Bir malın yabancı ülkelere veya kişilere döviz karşılığında yapılan satıştır. Birçok aşamadan oluşup ve çok yönlü özelliğe sahiptir.

- Ürünün ihracata yönelik biçimde kaliteli,
- Uluslararası standartlara ve piyasa koşullarına uygun şartta üretilmesinden,
- Yurt dışına hedef olarak pazarlanması,
- Tanıtımların yapılması,
- Dış satımın gerçekleştirilmesi,
- En uygun paketleme ve nakliye biçiminin seçilmesi,
- İhracatçının ülkesindeki dış ticaret mevzuatlarını bilerek zamanında gerekli işlemleri tamamlaması,
- Ürünün istenilen yere, zamanından teslimine kadar uzanan yolda çeşitli basamaklardan geçmesi gerekmektedir.

İhracat, ülkelerin mevzuatlarına göre yasak olmayan malların, hizmetlerin uygun doküman ve taşıma aracıyla hedef pazara yönelik ve tüketiciye ulaştırılması faaliyeti şeklinde de ifade edilebilir.

Ülkelerin üretim kalitelerini uluslararası rekabet düzeyine çıkarması ve dünya refahından çok fazla pay alma işlemidir.

Bir ülke,

- Teknoloji durumunu
- Emek gücünü
- Hammadde bolluğunu ihraç yoluyla kullanır
- Hammadde, enerji, teknoloji ve son nihai ürün için döviz kazanmaya çalışmasıdır.

Her ülke farklı şekillerde ve etkilerde birbirlerine muhtaçtır. ABD dünyanın en büyük ithalatçısı durumunda ve 4.sırada ise ihracatçısıdır.

Dünya siyaseti üzerindeki etkisi dış ticaretin önemli bir göstergesidir. İhracat; ülkelerin mevzuatlarına uygun yasak olmayan malların, hizmetlerin uygun belgelerle ve taşıma aracıyla hedef pazarlara ve son nihai tüketicilere ulaştırılmasıdır.

Her ülke, kendi mevzuatını yerine getirdikten sonra ihracatçı statüsüne gelebilir. Gelişmiş ülkelerde; asgari vergi mükellefi olmakla beraber tacirlik sıfatını almış olması gerekir.

Türkiye de ihracat mevzuatına göre aşağıda belirtilen koşulları yerine getirmek gerekmektedir:

1. Tacirlik sıfatını kazanmak, ticaret odası ve vergi dairesine kayıt yaptırmak
2. Vergi dairesinden Mükellef yazısının alınması
3. İlgili İhracatçı Birliğine kayıt yaptırılması
4. İhracatın yapılacağı Gümrük şirketine firmanın belgelerini vermek
5. İhracatçı Birliğe üyeliğin yıllık olarak yenilenmesi, nispi bir oranda aidatın yatırılması
6. İhracatçı Birliğine uğramadan (gümrük çıkış) işlemi yapılmaz.

İhracatçının ihracata başlayabilmesi için detaylı bir çalışma, araştırmayla birlikte plan yapması gerekmektedir. İlk olarak ürün ve pazar analizi yaparak tasarladığı ürünün benzerlerinin var olup olmadığını, varsa satışlarını araştırmalı bunla beraber hangi gruba hitap etmesi gerektiğine karar vermelidir. Ürün koleksiyonu, model çeşitliliği hazırlayarak müşterilere kataloğu sunması gereklidir. Şirketin özelliğini ve niteliklerini belirten internet sitesi hazırlayarak müşterilerin de kendisine ulaşmasına olanak sağlamalıdır. İnternet sitesinde donanımlı ürün ve bilgi hakkında veriler verilmelidir. Birçok özel firmaya ait olan ürünlerin gizli noktaları gizlenmelidir. Katılacağı fuara uygun dil ve bilgi ile sunulmuş ürün katalogu hazırlanmalı ve personel istihdam etmelidir. Böylece müşteri bulma kapasitesi en yüksek seviyeye çıkartılmalıdır. Unutulmamalıdır ki fuarlar alıcı, satıcı iletişiminin en fazla olduğu yerlerdir ve iyi kullanabilirsek çok fırsatlar yaratacağını unutmamız gerekir. Hemen fuar sonrası potansiyel alıcılarla birlikte hemen yazışmanın sağlanması gerekir. Müşteriden gelen taleplere hızlı ve doyurucu şekilde cevap vermeli, tereddüt olmamalıdır.

Devamlılık için güncel gelişmeler, mevzuat, teknoloji ve moda takip edilmelidir ve bilgilerin hep güncel olmasına dikkat edilmelidir (Melemen, 2009).

1.2.3.1. İhracatın Genel Özellikleri

- Pazarlamaya bağlı olup alıcı odaklı bir faaliyettir. Pazara ürün bir araştırma sonucunda hazırlanır ve çıkar.
- Uzun bir süreden sonra bulunan müşteri basit bir hata ile kolayca kaybedilir.
- Alıcı az bir fiyat farkından dolayı tedarikçiyi değiştirebilir.
- Döviz kazandırır, devletçe desteklenir, KDV alınmaz ve Exim Bank tarafından kredi verir.
- Gümrük işlemleri kolay ve çabuk, yoğun rekabet düzeyinde olmakla birlikte uluslararası pazarda vardır.
- Aynı ürün diğer farklı pazarda kullanılamaz. Çünkü İklim, tüketme alışkanlığıyla beraber kullanım şekli ürünü farklı gösterebilir.
- Bir ürünün iç pazarda tüketilmesi sonucunda, ihracatta üstünlük sağlar (Vanlı, 2011).

1.2.3.2. İhracatın Faydaları

- İhracat işletmeye yani firmaya kalite, titizlik, ayrıntıya dikkat edilerek ve üretimle alakalı genel bir değerlendirme fırsatı sunar.
- İç piyasadaki istikrarsızlıktan işletmeyi korur bu sayede üretimin verimi yükselir, belli bir standart gelişir.
- Yeni kültürler, deneyimler kazandırır.
- İstihdamı arttıracacağı için ülke ekonomisine döviz, teknoloji ve rekabet avantajı sağlar.
- İşletmelerde müşteri bilinci oluşturur ve yapılan tetkitle firmalara olumlu yönden avantaj sağlar.
- Üretim teknolojisi yenilmesiyle, moda takip edilir ve ürün değişikliğine gidilir.
- Finans kolaylığı, avantajlı kredi, teşvik ve desteklerden yararlanmayı sağlayarak işletmenin rekabet etme gücünü artırır.
- Fiyat avantajı sağlar.
- İşletme sahiplerine, yöneticilerine ve çalışanlarına yeni bir vizyon sağlamasında katkıda bulunur.
- Ülkenin tüketim kültürü, örf ve adet, ananeleri ürünlerle birlikte ihraç edilir (Vanlı, 2011).

- Dünya siyasetinde söz sahibi olmayı sağlar.
- Ülkelerarası ilişkilerin çözümlenmesinde ve büyük sorunların halledilmesine fayda sağlar.
- Markalaşmayı öne çıkararak, sektörü dünya standart kalitesine yükseltme bilincini yaygınlaştırır (Vanlı, 2011).

1.2.3.3. İhracatta Kullanılan Belgeler

İhracatçı Belgesi kullanımı uygulaması Gümrük Birliğine girilmesi ile kaldırılmıştır.

1 Ocak 1996 tarihi itibari ile ihracat faaliyetleri, Gümrük Beyannamesi ve Tek Vergi numarası içerisinde gerçekleştirilmektedir. İhracat işlemlerinde kullanılan temel belgeler aşağıda sıralanmıştır.

a) İhracatta Kullanılan İç Belgeler

Dış ticarete kullanılan belgeler, özellikle ödeme şekilleri ile önemli bir bağlantı ilişki halindedir. İhracat işleminde gerekli olan belgelerin dışında Türkiye için gerekli olan dört belge şunlardır; İhracat Beyannamesi (İB), T.C. Gümrükleri Çıkış Beyannamesi (GÇB), Yerli Fatura ve Döviz Alım Belgesi (DAB).

➤ İhracat Beyannamesi (İB)

Mevzuatımıza göre, yasaklanmış mallar dışında kalan bütün malların ihracı serbesttir. Serbest ihracatta ihracatçılar, 5 nüsha İB tanzim ederek ihracatın yapılacağı Gümrük idaresine müracaat ederler ve 1 nüsha İB 'i onaylı olarak ihracatçıya iade ederler. Gümrük Çıkış Beyannamesi'nin kapanışını izleyen ilk iş gün içerisinde kalan 4 nüsha İB, GÇB nüshalarına ayrı ayrı eklenerek, set halinde ihracatçının birliğine, bankasına ve bir seti de ihracatçıya verilir.

İhracat Belgesi'ne kaydolması gerekli şartlar şöyledir: İhracatçı, imalatçı ve alıcı firmaların ünvanları, adresleri, ihraç konusu malla ilgili bilgiler ve veriler, birim ve toplam tutar, ihracatın yapıldığı para birimi, ödeme ve teslim şekilleri ile eğer varsa komisyoncu firma, isim ve adresi ile komisyon yüzdesi gibi koşulları yerine getirmesi gereklidir.

➤ **T.C. Gümrük Çıkış Beyannamesi(GÇB)**

Bir ürünün herhangi nedenle yurt dışına çıkışı esnasında doldurulan ilgili ihracatçı birliğinden onaylanmasından sonra gümrük idarelerine ya da çıkış işlemleriyle ilgilenen yerlere sunulan belgedir. GÇB 'ler uygulamada genellikle 14 veya 16 sayfa olarak sunulmaktadır.

Gümrük İdarelerine sunulan beyannamelerin tescil edilebilmesi için:

- Çıkış işlemi olacak ihraç malının tümünün muayeneye hazır olması,
- Eşyanın yükleneceği deniz, kara ve hava taşıtının Bakanlıkça elde edilecek süre dahilinde geleceğinin belgelenmiş olması,
- Beyanname ile beraberinde sunulması zorunlu belgelerin hazır olması gerekir.

Gümrük Çıkış Beyannamesi'ne dahil edilmesi gerekli belgeler aşağıdaki gibidir:

Yerli Fatura, İB (gerekliyorsa ekli liste), ATR 1 (Ortak pazar ülkeleri için), Ayniyat Listesi, Çeki Listesi

➤ **Yerli Fatura**

Yerli fatura KDV iadesinde önem teşkil eden belgedir ve 1 sureti Gümrük Çıkış Beyannamesine eklenir.

Yerli faturada bulunması gereken şartlar şöyledir;

- Fatura numarası ve düzenlenme tarihi
- İhracatçının isim, unvanı, adresi
- Malın brüt ağırlığı
- Malın Türk kimliğinde olduğu belirtilmesi şartı
- Teslim ile ödeme şartları
- Toplam ürün miktarının ve toplam ürün değerinin " Yalnızca " ya da kısa olarak "Y" ile başlamak üzere yazılması.

İhracatçılar, aldıkları girdi maliyetleri veya ürünler için vergiyi ödeyecekler ve ihraç ettiklerinde, ithalatçı yerine düzenledikleri faturada KDV tutarını istemeyeceklerdir. Başka bir deyişle KDV ücretini yabancı müşteriden yani ithalatçıdan almayacaklardır. Çünkü bu müşteriler gümrükten malları çekeceği zaman kendi ülkelerinde KDV ücretini ödemektedirler.

Fiili ihracattan sonra, ihracatçı yurt dışına yolladığı ürünlerle ilgili yurt içinde ödediği KDV oranını, dönemde ödeyeceği vergilerden indirmek ya da iadesini almak için vergi dairesinden istekte bulunur.

➤ **Döviz Alım Belgesi**

Yurt dışı bankalar tarafından düzenlenen ve ihracatçı firmaya sunulan, bununla beraber ihracatı yapılan ürün tutarlarının ibraz edildiği belgedir. Döviz alım belgesi yasaya göre, bankalar ile döviz büroları tarafından düzenlenen belgelerdir.

Döviz alım belgesinde aşağıda belirtilen bilgiler yer alır:

- Döviz gelen şahsın veya firmanın ismi, unvanı,
- Satın alınan dövizin geldiği ülke ile geliş sebebinin ne olduğu, uygulanan kur cinsi, döviz ücreti, TL karşılığı, Dolar tutarı karşılığı,
- İhracatın ve teslim şekli ile şartı, GÇB tarih ve çıkış kapısı bilgileri bulunur.

b) İhracatta Kullanılan Dış Belgeler (Alıcının Borçlandığı Mal Tutarını Gösteren Belgeler)

➤ **Proforma Fatura (Proforma Invoice)**

Teklif niteliği taşıyan bir fatura türüdür. Herhangi bir mali yükümlülüğü olmayan ön fatura niteliğinde olup, satıcı, teklif ettiği malın fiyatını, miktarını, markasını ödeme ve yükleme şekillerini proforma faturada göstererek alıcıya gönderir.

Proforma faturada yer alan şartlar alıcı tarafından kabul edildiği takdirde, asıl sipariş için bir ön sözleşme yapılmış olmaktadır. Bunun dışında faturadaki bilgilere göre ithalatçı, ihracatçı adına akreditif açabilmektedir. Diğer yandan sipariş almak için postayla numune göndermek gerektiğinde ithalatçı ülkenin Gümrük idaresi için proforma fatura düzenlenmesi gerekir.

➤ **Ticari Fatura (Commercial Invoice)**

Uluslararası ticarete kullanılan ana belgelerden birisi olup ihracatçı tarafından düzenlenen sipariş verilen ürünler müşteriye sevk edilirken, mal bedelinin bu sebepten dolayı alıcının borçlandığı ve fiyatı sunması için düzenlenen faturadır.

Yabancı faturada aşağıdaki koşullar bulunmalıdır:

- Sunulduğu dilde " fatura " başlığı,
- Antetli olarak ihracatçının adı, soyadı, firma unvanı, adresi, kaşesi ile imzası,
- İthalatçının adı, soyadı, firma unvanı, adresi,
- Faturanın düzenleme tarihi, numarası,
- Malın miktarı, ismi, ağırlık ve ölçüleri,
- Malın paketleme üzerindeki markası,
- Malın birim ve toplam ücretlendirilmesi

Ayrıca alıcının arzusuna göre ve bununla birlikte bağlantılı ÷lke mevzuatınca zorunlu olan fazla diğer bilgiler de ticari fatura içerisinde olabilir. Ticari Fatura, malın menşeyini gösterir.

c) Malın Yüklendiğini Gösteren Belgeler(Transport Documents)

➤ **Deniz Konşimentosu (Marine Bill of Lading)**

Bu belge bir gemi şirketinin veya yetkili acentesinin ya da yükleme limanında acentesi yok ise, gemi kaptanının ürünü yükletene verdiği emre ve unvana düzenlenebilen ve belge konusu ürünlerin taşınmak üzere kabul edildiğini gösteren makbuz ve aynı zamanda yükleme kaydı konuduğunda bir taşıma sözleşmesini iğerir. Deniz konşimentosu malın yükleme limanından başlayıp (Port of Lading), boşaltma limanına (Port of Discharge) kadar taşınacağını süre içerisinde oluşan tüm bilgileri içerisinde barındırır. Bu Konşimento, yükletenle beraber taşıyıcı arasında anlaşmaya varılan sözleşme hükmündedir. Yalnızca deniz konşimentosu, malın mülkiyetini temsil eder. Diğer konşimentoların hiçbirisi bu özelliği taşımaz. Deniz konşimentosu emre, isme, emrine ve de hamiline düzenlenir.

Emrine düzenlenen konşimentolar gönderilenin emrine düzenlenir (örneğin order to İşbank). Konşimento konusu içerisinde yer alan mallar emrine gönderilenin cirosuyla esas alıcısına devredilir.

Emre (to order) düzenlenen konşimentolar yükletene sunulmuş olur. Sonuç olarak konşimentoların yükleten tarafından ciro edilmesi gerekir.

Nama düzenlenen konşimentolar (Straight Bill of Lading): Konşimentonun consignee alanında yalnızca kişi veya şirketin ismi veya unvanının bulunduğu, emre veya emrine kaydının olmadığı konşimentolardır. Nama düzenlenen konşimentolar ciro yoluyla devredilemez (Güven, 1993).

Hamiline düzenlenen konşimentolar gönderilenin isminin açık bırakıldığı veya yalnızca hamiline kaydının konulduğu konşimentolardır. Bu tarz konşimentolar sadece devir ile teslim edilebilir.

Bir konşimentodaki bilgileri şöyle sıralayabiliriz:

Yükleyicinin ismi, unvanı, geminin adı, yükün özellikleri, yükleme limanı, boşaltma limanı, navlun (ödeme yeri ve ödeme şekli vs.), alıcının ismi, konşimento numarası, kaptan veya acentenin imzası ve tarihi yer alır.

Konşimentonun farklı türleri vardır. Yükleme taşıma açısından tesellüm ve yüklem konşimentosu olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Tesellüm Konşimentosu (Received for Shipment)

Taşımaya konu olan yükün gemiye yüklenmeden önce taşımacının gemiye yüklenmek üzere malları teslim alma durumunda düzenlenen konşimentolardır. Ancak bu teslim türünde malın gemiye ne zaman yükleneceği kesin olmadığından alıcı açısından risk teşkil eder.

Bu durumda tesellüm konşimentosuna malların yüklendiğine dair "Shipped, On Board, Clean On Board" benzer kayıtlar düşülür. Altına gemi şirketinin kaşesini, parafı, yükleme tarihi yazılır. Bu tarih konşimento tarihidir.

2. Yükleme Konşimentosu (On Board B/L)

Taşımaya mevzu ürünün bizzat gemiye yüklenmesi yani malın tümüyle taşıyanın kontrolüne girmesinden sonra düzenlenen konşimento türüdür. Bu durumda konşimentonun tanzim tarihi aynı anda yükleme zamanı olur.

3. Temiz Konşimento

Taşımacılar konşimentolarına yükleyen yazılı beyanı gereği ürün tanımını yazmaları gerekmektedir. Mala veya ambalajına dair açık kusur kaydı olmayan konşimentolara temiz konşimento (Clean On Board B/L) denir.

Aksi takdirde malın ya da ambalajının kusurunun açıkça üzerinde belirtildiği konşimentoya ise kirli konşimento denir. Malı yükleyen genelde temiz konşimento karşılığında ise taşıyana teminat mektubu (letter of indemnity) verir. Teminat mektubu sayesinde yükleyen, taşıyanı, gemi kaptanını ve şerhli konşimentoya risk teşkil eden ve yol açan sebeplerin olacağı ve kanuni sorumluluklardan temizlendiğine dair garanti verir.

4. Bayat Konşimento

Konşimentonun, mallar alıcıya gitmeden yeterli bir süre önce, alıcının eline geçmiş olması gereklidir. Bu alıcının karşılaşılabileceği riskleri minimuma indirmesi tarafından önemlidir.

Bu yüzden bayat konşimentonun alıcının eline vaktinde ulaşmaması, malın gümrükten geçememesi, limanda bekleme maliyeti yani masrafı (demurrage), ek sigorta maliyeti ve diğer masrafların ortaya çıkmasına neden olur.

Her akreditifte; bu belgelerin düzenlenme tarihinden sonra ödeme, poliçe kabulü ya da işira için sunulacağı zamanın bilinmesi gerekir.

Fakat böyle bir zaman akreditifte bulunmuyorsa, taşıma belgelerinin tanzim zamanından itibaren 21 gün içerisinde bankaya sunulması gerekir. Bu belirtilen zaman dahilinde ibraz edilmeyen konşimentolara bayat konşimento denir. Bu sebepten dolayı bankalar tarafından kabul edilmezler.

➤ Uçak Konşimentosu (Airway Bill of Lading)

Uluslararası havayolu taşıma firmalarınca düzenlenen ve ürünlerin belirtilen yerlere taşınmak üzere teslim alındığını belirten ve yapılacak olan taşımanın sözleşmesini de içeren belgedir. Hava konşimentosu, genel olarak 3 'ü orijinal, 9 kopya olmak üzere 12 adetlik set olarak düzenlenmektedir.

İlk orijinal havayolu şirketine yani taşıyıcıya, ikincisi malla birlikte alıcıya, üçüncü orijinalse yükletene verilir. Bunlar kıymetli evrak değildir. İsme düzenlenir ve bu yüzden ciro ile devri gerçekleşemez.

Ürünler, mal karşılığı ödeme tarzına göre gönderiliyorsa, konşimento alıcı adına; vesaik ödeme tarzına göre gönderiliyorsa alıcı bankası adına kesilir.

3. nüsha bankaya sunulan nüsha olup, alıcı malın ücretini ödediğinde ithalatçının bankası havayolu şirketine yazılı talimat geçer. Bu sayede ürünün alıcıya teslimi sağlanır.

Teslim şekli FOB ise, hava konşimentosunda "Freight Prepaid", yükün taşıma bedeli boşaltma yerinde ödeniyorsa "Freight Collect" ifadesi yer alır.

Hava yolu konşimentosunda; uçuş sefer sayısı, uçuşun olduğu tarih, malın türü, malın adedi, alıcı ismi, yükletenin adı, navlun kaydıyla havayolu şirketinin kaşe ve imzası bulunur.

Hava yolu konşimentosunda taşıyıcı için belirtilen değerler ile ilgili yerinde (Declared Value For Carriage) NVD; gümrük için sunulan başka kısmında (Declared Value For Customs) NCV kısaltmaları görülmektedir.

NVD 'de, satıcı tarafından taşıma değeri, mutlaka ek olarak belirtilir ya da hiç belirtilmez. NCV 'de ise gönderen ya da temsil eden gümrük firması değerini ek olarak belirtilebilir ya da belirtmez. Bunu sağlamak için ilgili kısma NCV ifadesi yazılır ya da o bölüm boş bırakılır.

➤ **Nakliyecî Makbuzu (Forwarder's Certificate of Receipt FCR)**

Malların kamyonla taşınmasında, malların yükleten tarafından taşıyıcıya teslim edildiğinde verilen makbuzdur. Kıymetli evrak niteliğinde olmadığından malın mülkiyetini temsil etmez. Bu nedenle ciro ile devri söz konusu değildir. FCR ya alıcı firma adına ya da alıcı firmanın bankası adına düzenlenir. Alıcının bankası adına düzenlendiğinde konşimentoda ihbar adresi (Notify Adress) yer almak zorundadır. Bu adres alıcının kendisinin, temsilcisinin ya da gümrükçüsünün adresi olabilmekte, notify adresi mal üzerinde herhangi bir mülkiyeti ifade etmemektedir.

İçeriğinde taşıma sözleşmesi bulunmayan nakliyecî makbuzunun orijinal nüshasını, varış mahallindeki taşıma acentesine ibraz edene mallar teslim edilir.

➤ **Karayolu Taşıma Belgesi (Road waybill - CMR)**

Uluslararası nitelikteki CMR (Convention Merchandises Routiers) anlaşmasını kabul eden ülkelerde kullanılan karayolu taşıma belgesi olup, malların nakliyecisi firma tarafından istenilen adrese taşınmak üzere teslim alındığını gösteren bir belgedir. Bu belge, ürünlerin şartlara uygun olarak taşınmak üzere iyi durumda teslim alındığını, taşıma sözleşmesinin yapıldığını gösterir.

Üç orijinal olarak düzenlenir. Birincisi yükletene verilir, ikincisi mallara eşlik eder, üçüncüsü ise taşımacıda kalır. Yükleten, ürünler yoldayken taşıyıcıya talimat vererek taşımayı durdurma, teslim yerini değiştirme ya da malları belgede adına yazılı alıcıdan başka diğer şahsa teslimini isteme hakkına sahiptir.

Bu hak belgenin ikinci orijinalinin belgede ismi yazılı alıcıya verilmesi üzerine, hükümden düşer. Anılan hakkı kullanmak istediğinde, yükleten belgenin birinci orijinalini nakliyeciyeye ibraz etmek zorundadır.. Böylece yeni bir talimat belgeye kaydedilir. Yükleten aynı zamanda nakliyeciyeye garanti vermelidir.

➤ **Tır Karnesi**

1959 yılında Cenevre de imzalanan Tır Sözleşmesi, (Transit International Routier)'ne göre, bu sözleşmeye üye olan ülkeler içinde tır karnesi kullanılır. Türkiye ise bu sözleşmeyi 1965 yılında imzalamıştır.

Tır karnesi uluslararası kuruluş olan IRU (International Routier union) tarafından dağıtılır. Ülkemizdeyse firmalara Odalar Birliği aracılığıyla ilgili olan Ticaret Odası tarafından verilir. Uluslararası nakliyat yapan araçlara özel türde belge olan tır karnesi, bu taşıtlar uluslararası nakliye yapabilme yetki belgesi (C-2) olan firmalar aracılığıyla kullanabilirler.

Tır Sözleşmesini imzalayan ülkeler :

- | | | |
|----------------|--------------|--------------|
| - Afganistan | - Endonezya | - Norveç |
| - Arnavutluk | - İran | - Avusturya |
| - Cezayir | - İrlanda | - Polonya |
| - Belçika | - İsrail | - Portekiz |
| - Bulgaristan | - İtalya | - Romanya |
| - Şili | - Ürdün | - İsveç |
| - Kıbrıs | - Yugoslavya | - İsviçre |
| - Çekoslovakya | - Kanada | - İspanya |
| - Tunus | - Danimarka | - Kuveyt |
| - Türkiye | - Almanya | - Kore |
| - Rusya | - Finlandiya | - Lüksemburg |
| - Macaristan | - Fransa | - Malta |
| - A.B.D | - Yunanistan | - Moracco |
| - İngiltere | - Hollanda | |

➤ **Hamule Senedi (Railway Bill)**

Hamule senedi, malların trenle taşınması gerektiğinde malın demiryolu idaresince taşınmak üzere teslim alındığını gösterir. Hamule senedi 6 yapraklı düzenlenir, nama tanzim edilir ve bundan dolayı ciro edilemez.

Bu belge demiryolu idaresince gönderene sadece malın bir vagonu doldurması halinde verilir. Aksi takdirde; gönderici malını bir taşıma komisyoncusuna teslim ederek nakliyeci makbuzu almalıdır. Taşıma komisyoncuları, bir araya getirerek vagon doldurur, demiryolu idaresinden kendi adlarına hamule senedi alırlar. Hamule senedinin ilk nüshası mallar ile birlikte gider, ikinci nüsha demiryolu idaresince gönderene dolu vagon karşılığı verilir.

➤ **Karma Taşıma Belgesi (FIATA Combined Transport Document)**

Malın taşınmasının birden çok taşıma vasıtasıyla yapılması durumunda, taşıyıcı tarafından yükletene verilen ve ürünlerin teslim alındığı noktadan varış yerine kadar taşınacağını gösteren belgeye, karma taşıma belgesi denir.

Taşıyıcının sorumluluğu malı teslim aldığı anda başlar, teslim yerine kadar devam eder. Karma taşıma belgesi alıcının kendisi adına veya bankası adına kesilir.

3 tür FIATA belgesinden bahsedebiliriz :

- FIATA FCR belgesi, malların sevk edilmek üzere taşıyıcı tarafından teslim alındığını gösterir. İsme düzenlenir ve ciro edilemez.

- FIATA FCT belgesindeyse nakliyecinin sorumluluğu, bu belgenin orijinal nüshasının ibraz eden alıcıya ya da onun ciro ettiği kişiye malları teslim edene kadar sürer. FIATA FCR emre tanzim edilir.

- Diğer FIATA belgesi ise Combined Transport bill of Lading' tir. Bu daha önce anlatılan birleşik taşıma konşimentosunun, FIATA tarafından hazırlanmış olanıdır.

➤ **House Bill of Lading**

Nakliyecisi (forwarder) taşımayı kendisi yapmıyor ise bu belgeyi düzenleyerek yükletene verir, kendi seçtiği taşıma aracı ile malı sevk eder. Başka taşıma senetleri gibi malın mülkiyetini temsil etmeyen, ciro edilemeyen bir belgedir.

➤ **Sigorta Poliçesi**

Malın deniz, hava, karayolu ile taşınmasında uğrayabileceği risklere karşı korunması için sigortalı ve sigortacı tarafından yapılan ve akdin şartlarını gösteren belgeye sigorta poliçesi (Insurance Policy) denir.

Sigorta poliçesi kıymetli evraktır. Poliçede müşteri isminin yanında " Daini Mürtein " (D/N) ibaresi varsa banka adı da yer alır, tazminat durumunda ilk alacaklı olan bankadır. Sigorta kapsamında yer alan haklar ciro ile teslimle başka birisine devredilebilir.

Bir sigorta poliçesinde bulunması gereken şartları aşağıdaki gibi bahsedebiliriz.

- Sigortalının ismi, soyadı, ve firma unvanı,
- Sigorta konusu olan malın cinsi, adedi, markası, koli adedi, ağırlığı, ambalajı ,
- Sigorta meblağı (yabancı para yani döviz ya da TL cinsinden) ,
- Nereden nereye sevk edileceği ,
- Taşıma aracının tipi (eğer kamyonsa plaka numarası, gemi ise ismi, uçak ise uçuş numarası, tren ise vagon numarası poliçede yer alır) ,
- Yükleme tarihi,
- İstenilen teminat türü de içinde olması gerekir.

Sigorta belgesinin kapsaması gereken minimum sigorta tutarı malların CIF bedeli ya da malların CIP bedeli artı %10 'dur. Sigorta poliçesinde belirtilecek şartlardan bir ya da birkaçının netlik kazanmadan sigorta yaptırılmasının zorunlu olduğu hallerde ve özellikle bankalar tarafından akreditif açıldığında sigorta teminatına ihtiyaç duyulması halinde, elde bulunan verilerle geçici bir poliçe tanzim edilir. Buna "Flotan Poliçe" denir. Sevkiyat gerçekleşmeye başladığı zaman, netleşen bilgilerle kat' i sigorta poliçesi (zeyilname) tanzim edilir.

d) Finansman Belgeleri

Finansman belgeleri, ihracatçıdan ithalatçıya mal mukabili yani serbest olarak mal göndermeyip, karşı tarafa kredi ile mal satmak istemekle birlikte, kendini kambiyo senedi ile garanti altına almak istediğinde gündeme gelmektedir. Bu amaç doğrultusunda kambiyo senedi olarak, dış ticarete çoğunlukta olan poliçe ve daha az oranda bono kullanılmaktadır.

➤ **Poliçe (Bill of Exchange, Draft)**

Poliçe en sade şekilde, belli miktarda bir paranın, belirli bir vadede ve bir üçüncü şahsa ödemesi için alacaklının borçluya verdiği kayıtsızla beraber şartsız yazılı bir ödeme emri olarak tanımlanır.

Poliçe, kıymetli evraktan sayılan şahsi bir havaledir. Dış ticarete, ihracatçı tarafından ithalatçıya göndereceği malı karşılığında onun ismine tanzim edip, kendine ya da bir başkasına mal bedelinin ödenmesiyle alakalı yazılı emir poliçedir.

Böylece ihracatçıya keşide eden (drawer), ithalatçıya da keşideli (drawee) tanımı verilmektedir. Poliçeler emre yazılı senetlerden olup, devri ciro, teslim yoluyla olur. Giro, poliçe ya da poliçedeki ekli alonj üzerine iki şekilde yapılabilir.

- **Tam ciroda**, poliçeyi ciro eden ciro edeceği kimsenin ismini, soyadını ve ödeyiniz ibaresini yazarak altını imzalar.

- **Beyaz ciroda** ise, ciro eden yalnızca ödeyiniz ibaresini yazarak veya hiçbir şey yazmaksızın imzalar.

Poliçenin düzenlenmesi belirli resmi şartlara göre belirtilmiştir. Bu kanuni şartlardan, birinin bile eksik olması halinde belge, poliçe özelliğini kaybeder.

Poliçedeki şekil şartları şöyledir:

- Düzenlendiği dilde poliçe kelimesini içermesi,
- Şartsız ödeme ibaresi (pay) ,
- İhracatçıyı (keşideciyi) belirtmesi (ismi, soyadı, unvanı, imzası) ,
- Hangi kişiye ödeneceğinin belirlenmesi,
- İthalatçının (keşideli) belirlenmesi (adı, soyadı, unvanı, adresi)
- Keşide yeri ve tarihi,
- Ödemenin yapılacağı tarih (vade -maturity),
- Döviz cinsi, tutarı (currency and amount),
- Akreditif koşullarına göre konması gereken kayıtlar,
- Ülke mevzuatına göre konması gerekli hususlar.

Bir poliçede başka şartlar yanında önemli olan bir nokta, poliçenin ödeme zamanıdır. Belli başlı ödeme süreleri şöyledir;

- At sight: Görüldüğünde ödemeli.
- At days sight: Görüldüğünden belli bir zamandan sonra ödemeli.
- At days date: Tanzim tarihinden belli bir süre sonra ödemeli
- At days after B/L date: Konşimento tarihinden belirli bir süre sonra ödemeli
- On 15.09.1996: Belli bir zamanda ödemeli.

Akreditifli veya vesaik mukabili ödeme şekline göre, ihraç edilen mala ait belgeler alıcı firmanın bankasına gönderilirken ayrıca bir poliçe eklenir.

Bu poliçe kabul edildiğinde, kabul edilen poliçe ihracatçı bankasına, oradan da ihracatçıya gönderilir. Fakat ihracatçı, elindeki poliçeye rağmen kredi verdiği süre içinde ithalatçının mali bakımdan zor duruma düşerek parayı ödememe rizikosuna karşı, alıcının bankasından kefil isteyebilir. "Aval" ismi verilen bu kefil işleminde, alıcının bankası kefilliği kabul ederse poliçe üzerine "For aval for drawee " kaşesi vurur ve imzalar. Bundan dolayı poliçe güvenilir bir niteliğe kavuşarak, ihracatçı tarafından vadesi geleden indirim ettirilerek, finansman ihtiyacı karşılanabilir.

Poliçenin tek sayfa olarak tanzim edilmesi, kaybolma ve diğer riskler yüzünden sorun yaratır. Bu sonuca bağlı olarak bazı ülkelerde ve Türkiye de sigorta senetleri birden çok sayfalı olarak düzenlenebilir (Akat, 2001).

➤ **Bono (Promissory Note)**

İhracatçı tarafından ithalatçıya kredili bir mal satışı söz konusudur. Fakat poliçenin aksine, bonoda ithalatçı, ihracatçı yararına ödeme vadedinde bulunarak bu belgeyi imzalar, alacaklısına gönderir. Ciro ile el değiştirir. Ödenmemesi halinde ise protesto edilerek icra takibatına uğrar.

e) Anlaşmaya Uygun Yükleme Yapıldığını Kanıtlayan Belgeler

➤ **Çeki Listesi (Weight List)**

Çeki listesinde ithal olunan malların ağırlığı ayrıntılı şekilde gösterilir. Bu listedeki ağırlığın faturayla beraber konşimentoda gösterilen miktar ile aynı olması gereklidir.

➤ **Koli \ Ambalaj Listesi (Packing List)**

Bu listede koli ve ambalaj adedi, her bir kolinin içinde hangi cins ve ne miktarda mal bulunduğu gösterilir. Ambalaj listesindeki sayıların fatura ve konşimentodaki mal adedi ile yine aynı olması gerekmekte olup ve bu listede ambalaj ölçüleri de yer alır. Koli listesi, malın sayımı, teslimi, koliyi açmadan içindeki malın bilinmesine olanak sağladığından gümrük kontrolünde önemli yararlar sağlar.

➤ **Kontrol Sertifikası (Inspection Certificate)**

Malların ithalatçının siparişine uygun olup olmadığını gösteren gözetim belgesi bir gözetim şirketi tarafından düzenlenir. Bankalar aracılığıyla yapılan ödeme şekillerinde, bankalar yalnızca evrakın usulüne ya da istenilen şartlara göre uygunluğunu kontrol edip, malın kalitesini kontrol etmeleri söz konusu değildir.

f) Yabancı Ülke Mevzuatını İstedığı Belgeler

Dış ülkelere mal ihraç yapılırken, o ülkelerin mevzuatına göre gümrüklerinin istediği belgeleri de tanzim edip, ithalatçıya göndermek gerekir.

Bu belgelerden şöyle bahsedebiliriz.

➤ **Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)**

Menşe şahadetnamesi, ihraç edilen malların imalatın yapıldığı ülkeyi gösteren bir belgedir. Bu belge, malın o ülkede ekimi, üretimi yapıldığını veya farklı bir ülke de yapıldığını kanıtlayıcı niteliktedir.

Gümrük işlemleri, ülkelerarası mevcut ticaret anlaşmaları hükümlerine göre yürütüldüğünden, tercihli gümrük rejiminden faydalanabilmesi için gümrüğe gelen ürünlerin menşelerinin bilinmesi gereklidir. Bu belge Ticaret Odaları tarafından verilir.

Menşe Şahadetnamesinde bulunması gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir:

- İhracatçı ismi, adresi,
- İthalatçı ismi, adresi,
- Malın türü ve nitelikleri,
- Koli adedi, ambalaj şekli, marka ve numarası,
- Birim fiyat, net ve brüt ağırlık,
- Ürün değeri (FOB, CIF...),
- Ticaret Odasının malların menşesini gösteren tasdik şerhi.

İki tür menşe şahadetnamesi vardır:

➤ **Menşe Şahadetnamesi (ABC)**

Özellikle Ortak Pazar ülkelerine yazılan ihracatta düzenlenir. A, B, C olmak üzere 3 nüshadan oluşan şahadetnamenin "C" nüshası Ticaret Odasında alıkonularak, "A" ve "B" nüshaları ihracatçıya verilir. Orta Doğu ülkeleri için düzenlenen menşe şahadetnameleri A ve B nüshaları alıcının talebine göre önce ilgili ilin valiliğine ve ilgili konsolosluga onaylatılır.

➤ **Özel Menşe Şahadetnamesi (Form A)**

Bazı ithalatçı ülkelerin (A.B.D, Kanada, Japonya, Bulgaristan, Avustralya, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya ve Rusya) Türkiye üzerinden ithal edilen ürünlere ithalatçısı tarafından daha az gümrük vergisi ödenmesini olanaklı kılan Genel referanslar sisteminden faydalanması için (Form A) denilen özel menşe şahadetnamesi düzenlenir.

➤ **Dolaşım Belgesi (Movement Certificate)**

Ortak pazar ülkelerine yapılacak ihracatta, bu ülkelerden yapılan ithalatta, tercihli rejimden yararlanma şartları sağlayan bu belge tanzim edilir. Bu dolaşım belgesi fiili ihracat sırasında düzenlenir, Ticaret Odasınca tasdik, Gümrük İdaresince vize edilir.

ATR.1 ve ATR.3 olmak üzere iki çeşittir. Ürünlerin Türkiye tarafından Ortak Pazar üyesi bir ülkeye direk nakledilmesinde ATR.1, Türkiye'den ihraç edilen bir malın önce farklı bir ülkeye, daha sonra Ortak Pazar üyesi olan bir ülkeye ihraç edilmesi halinde ATR.3 belgesi düzenlenir.

Söz konusu belgelerin belirli süreler içinde alıcı ülke gümrüklerine ibrazı için gereklidir ve aksi halde belgeler işleme konulmamaktadır (Akat, 2001).

➤ **İhracat Bilgi Belgesi / Kota Belgesi (Export Information Document - EID)**

Tekstil gibi diğer mallarımıza ithalatçı ülkelerin miktar kısıtlaması yani kota koymaları halinde, kota evrakının İhracatçı Birliklerinden alınarak ithalatçıya gönderilmesi gerekir. Kotaların ihracatçılara dağıtılması geçmişte gerçekleştirdikleri ihracat miktarına (Past Performance) veya yılda 4 kez dağıtılan serbest kotalara göre yapılır.

➤ **Konsolosluk Faturası (Consular Invoice)**

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan özel bir fatura türüdür. Bazı ithalatçılar ithalatın gerçekleşebilmesi için bu tür konsolosluk faturasını isterler. Bu fatura ihracatçının sattığı mallar ilgili faturanın kendi ülkesindeki ithalatçı ülke konsolosluğunca gözden geçirilip onaylanmasıdır. Bu sayede mal ithal gümrüğünde tam değeri üzerinden vergilendirilmiş olmaktadır.

➤ **Tasdikli Fatura (Legalized Invoice)**

Özellikle Orta Doğu ülkelerinde, ticari faturaların ihracatçı ülke tarafından ithalatçı ülkeye kesilmiş olan faturanın kendi konsolosluğuna onaylatması neticesinde tasdikli fatura elde edilir. Buradaki amaç, fazla fatura tutarı tanzim ederek ülke dışına döviz kaçıışını önlemektir.

1.2.4. İTHALAT

Ticareti yasak olmayan ürünlerin o ülke mevzuatında istenen dokümanlar ile gümrükten vergi, resimlerini ödeyerek yurt içine girmesidir. Gelişme aşamasında olan ülkelerde gümrükte sıkı kontrol yapılır. Gelişmiş ülkelerdeyse mallar tüketiciye satılırken ağır şart, denetimler getirilmiştir. Dış ticaret rakamlarınca Türkiye de ithalatın ihracattan daha fazla oranda arttığı görülmektedir. Bazı zamanlarda ihracat fazla verir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de ithalat ile iç ekonominin sürdürülmesi ve ihracat yönelik üretimin yapılmasını temin eder.

Ülkelerin ithalat yapma sebepleri şunlardır:

- Yer altı, yer üstü doğal zenginliklerden mahrum olmak
- Sahip olduğu doğal kaynakları ortaya çıkarmak, işlemek ve ihraç etmek,
- Üretim teknolojisine sahip olmak, teknolojiyi yenilemek ve emek yoğunundan sermaye yoğununa geçmek,
- İç tüketimi karşılamayı sağlamak,
- Eğitim, yaşam kalitesini yükseltmek,
- Ulusal güvenliği sağlamak,
- Yerli üreticileri rekabete dahil etmek,
- Komşu ve dost ülkeleri desteklemek, siyasi, ekonomik ilişkileri güçlendirmek,
- Diğer ülkelerin ucuz işçiliği ve teknolojik üstünlüğünden yararlanmak,
- Rakip ülkelerin üretim tekniklerini öğrenmek,
- Yurtiçinde hammaddeyi işleyip ve ihraç etmektir.

Yurtdışında tedarikçiye ulaşabilmek için ithalatı düşünülen mallar için her yıl fuarlar ziyaret edilmelidir. Yeni ithalatçılar için bu oldukça önemlidir. İnternet araştırması yapmak, Türkiye’ye mal satmak isteyen firmaları Ticaret Odaları ve Dış Ticaret Müsteşarlığı vasıtasıyla mal ve adres verilmelidir. Türkiye’ye gelen işadamlarıyla birlikte yapılan görüşmeler değerlendirilmelidir. Şirket internet adresi hazırlamalı, ürünleri tanıtmalı, gelen teklifleri beklemelidir.

Yurt içinde satılan farklı ürünlerin ambalajları üzerinden adres olarak tedarikçi araştırması yapılmalıdır. Yurt dışında uzun zaman kalmış, çalışmış kişilerden istifade edilmeli, bağlantılarından faydalanılmalıdır. 'Müşteri her zaman haklıdır', mantığı ile hareket edilmelidir. Çünkü global dünyada üretim arz çok, talep azdır. Hemen cevap gelir.

Yurt dışındaki Tedarikçi ile Görüşülen Konular:

- Kalite,
- Fiyat,
- Miktar,
- Ödeme,
- Termin,
- Ürün tanıtımı,
- Sertifika, doküman,
- Satış sonrası destek,
- Tek alıcı, bayi, distribütör,

İthalat için bu konular konuşulmalı sözleşme, proforma tanzim edilmelidir.

Bir İşlemin İthalat Olması İçin Gerekenler;

- 1.İthalat mevzuatına uygun işlem yapılması,
 - İthal edilecek mala dikkat edilmesi(3 liste),
 - Ürünle beraber gelecek dokümanları bilmek,
- 2.Gümrük mevzuatına uygun işlem yapmak,
 - Gümrüğe istenen belgeleri sunmak,
 - Malların muayenesini yapmak ve vergileri ödemek,
- 3.Kambiyo mevzuatına uygun işlem yapmak gereklidir.

Ayrıca ithalatçı sıfatı kazanmak için:

- Tacir olmak,
- Vergi dairesinden cari mükellef yazısı, fuar ve sergilerde satış, kitap yayını (özel anlaşmalı ithalat hariç),
- İhracatçı birliğine üye olmak,
- Mükellef yazısı ve şirket bilgilerini gümrük müşavirliğine bildirmek gerekir.

1.2.4.1. İthalatın Aşamaları ve Riskleri

Tablo 3 İthalatın Aşamaları ve Riskleri

AŞAMALAR	RİSKLER
<ul style="list-style-type: none">➤ İthalatçı sıfatı kazanmak➤ Satıcıyı bulmak➤ Kontrat yapmak➤ Ödeme ile ilgili işlemler➤ Malın üretilmesi➤ Evrakların gelmesi➤ Malların gelmesi, gümrüğe beyan➤ İthalat ödemesi➤ Nakliyeciden ordino almak➤ İç kurumlardan gerekli belgeleri almak, gümrük müşavirine teslim, vergilerin ödenmesi➤ Malların gümrükten çekilmesi	<ul style="list-style-type: none">➤ Gönderilen malın sözleşmeye aykırı olması➤ İthalat rejimindeki değişiklikler➤ Akreditifli ödemelerde sadece doküman üzerinden işlem yapılır.➤ Açılan L/C ye rağmen, sevkiyat yapılmaması➤ Kur değişiminin tahmin edilememesi➤ Taşıma riski➤ Başka firma tarafından daha erken malın pazara arzı➤ Gümrüğe gelen malın standarda uygun olmaması

1.2.4.2. İthalatta Kullanılan Belgeler

Her ithalatta:

- Sözleşme,
- Proforma Invoice,
- Orjinal Fatura, Fatura Aslı,
- Packing List, Çeki Listesi
- Konşimento, Taşıma Belgesi
- Ordino, konşimento ile beraber nakliyeciden alınan mal çekme onayı
- Transfer Dekontu,
- Kıymet Bildirim Formu,
- Gümrük Beyannamesi,

Ülkeye Göre ise:

AB den; ATR Dolaşım Belgeleri

STA ülkeler; EUR.1 Dolaşım Belgeleri

PAMK ülkeler; EUR-MED Dolaşım Belgeleri

GSP ülkeler; FORM A

Diğer ülkeler; Menşe Şahadetnamesi

Ürünlere Göre ise:

Bitki; Bitki Sağlık Sertifikası

Sağlık ile ilgili; Sağlık Sertifikası

Kullanıma özgü ürün; CE Sertifikası

TSE ye tabi ürün; TSE Belgeleri

Ayrıca;

İthalat vadeli ise; bankadan KKDF %3 dekontu, malla ilgili izinler, gümrük vergi makbuzları.

2. BÖLÜM DÜNYA BUĞDAY PİYASASI

2.1. Dünya Buğday Üretimi ve Piyasaları

Dünya buğday üretimini incelediğimizde mevcut buğday arzının talebi karşıladığı görülmektedir. Dünyadaki esas problem arz edilen miktarların dünyanın farklı bölgelerine erişimi ve dağılımının düzensizliğinden dolayı kaynaklanmaktadır. Buğdayın nakliye, navlun giderlerinde de son yıllarda bir artış görülmektedir. Örneğin 2009 yılında ABD'den AB'ye 30 USD/ton olan buğday taşımacılık fiyatları ağustos 2010'da 31USD/ton'a ulaşmıştır. Taşımacılık konusunda Türkiye'nin koster filosunun güçlendirilmesi önemlidir.

Uluslararası Hububat Konseyi'nin Ekim 2012 sonu raporuna göre 2011 – 2012 sezonunda 697milyon ton seviyelerinde gerçekleştiği tahmin edilen dünya buğday üretiminin, Ekim 2012 – Haziran 2013 döneminde 39 milyon ton düşerek 655 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4 Dünyada Buğday Bilgileri Ekim 2012 İtibariyle

	9.Eki	10.Kas	11.Ara	12/13 (öngörü)	
				28.Eyl	29.Eki
Üretim	679	653	697	657	655
Ticaret	128	126	145	132	132
Tüketim	652	659	692	679	679
Stok	200	194	196	175	172

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi(Milyon Ton)

Uluslararası Hububat Konseyi, 2011 – 2012 sezonunda 692 milyon ton seviyesinde gerçekleştiğini tahmin ettiği dünya buğday tüketiminin 2012 – 2013 döneminde 13 Milyon ton azalarak 679 milyon ton olarak gerçekleştirmiştir.

Uluslararası Hububat Konseyi'nin istatistiklerine göre 2011 – 2012 sezonunda 145 milyon ton düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilen buğday ticaretinin 2012 – 2013 döneminde 13 milyon ton azalarak 132 milyon ton olarak gerçekleştirmiştir.

Uluslararası Hububat Konseyi 2011 – 2012 sezonunda 196 milyon ton seviyesinde gerçekleştiğini tahmin ettiği dünya dönem sonu buğday stoklarının 2011 – 2012 döneminde 172 milyon ton olmuştur.

Gelecek yıl öngörüsü ile son 5 yıldaki gerçekleştirmeleri incelediğimizde; ticaret, tüketimdeki artışların ya da azalmaların üretim ve stoklardaki yükselişlerle dengelendiğini görmekteyiz. Üretim değerlerine baktığımızda, buğday üretiminde en güçlü 5 ülke, AB(27), Çin, Hindistan, ABD ve Rusya'nın bu performansta eşit rol oynadığını görmekteyiz. Aynı resim, bu ülkelerin stok miktarları açısından da karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 5 Dünya Buğday Üretimi ve Önemli Üretici Ülkeler (Milyon Ton)

Ülkeler	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
AB (27)	90,1	136,1	122,7	125,1	118	150,7	138,3	136,8	138
Çin	86,5	92	97,5	108,5	109,3	112,5	115,1	115,2	117,9
Hindistan	65,1	72,1	68,6	69,4	75,8	78,6	80,7	80,78	86,79
ABD	63,8	58,7	57,2	49,2	55,8	68	60,4	60,1	54,4
Rusya	34,1	45,4	47,7	44,9	49,4	63,8	61,7	41,5	56,2
Kanada	23,6	25,9	26,8	25,3	20,1	28,6	26,8	23,2	25,3
Pakistan	19,2	19,5	21,7	21,7	23,3	21	24	23,9	24
Türkiye	18,5	18,5	18	17,5	15,5	17	18,5	17,5	18,8
Arjantin	14,6	16	12,6	14,5	16,3	8,4	8,8	14,7	14
Kazakistan	11,5	9,9	11	12,5	16,5	13	16,5	10	22,7
Avustralya	26,1	21,9	25,2	10,8	13,6	21,4	21,8	27,9	29,5
Diğer	104	111,6	111,8	98,1	93,9	102,2	105,8	101,1	107,8
Dünya	557	627,6	620,7	597,5	607,4	685	678,5	652,6	695,5

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi

Tablo 6 Dünya Buğday Stoku

Ülkeler	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
11.ÇİN	31,6	36,3	43,5	53,2	56,9	53,9
2.ABD	12,4	8,3	17,9	26,6	23	20,2
3.AB(27)	14	10,3	19,7	15	10,4	11,1
4.HİNDİSTAN	5	7,1	13,1	17,6	17	20,5
5.RUSYA	3,1	4,2	10,04	11,8	3,5	11
10.TÜRKİYE	1,9	1,2	1,8	1,8	1,9	1,9

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi

Uluslararası Hububat Konseyi, beş ana ihracatçı ülkenin (AB(27), ABD, Arjantin, Avustralya, Kanada) 2011-2012 sezonunda 69,2 milyon ton olarak gerçekleşeceğini tahmin ettiği sezon sonu buğday stoklarının 2012-2013 sezonu sonunda 19,2 milyon tondan düşük olarak 50,0 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu ülkelerin stok durumları, 2008/09, 2009/10, 2010/11 dönemlerinde sırasıyla 48, 79 ve 73 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2011/12 sezonu için bu ülkelerin tahmin edilen stokları 69 milyon ton olurken, 2012/12 dönemi için 50 milyon ton olmuştur (Uluslararası Hububat Konseyi, 2010).

2.2. Dünya Buğday İhracatı

Tablo 7 Dünya Buğday İhracatı (5 BÜYÜK ÜLKE)

Ülkeler		2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
ABD	Miktar (milyon ton)	25	34,3	26,8	23,9	34,7	28,5
	Pay (%)	22,6	31,1	19,6	18,7	28,1	19,6
AB(27)	Miktar (milyon ton)	12,8	11,2	24,5	20,8	21	17,4
	Pay (%)	11,6	10,1	18	16,3	17	12
Kanada	Miktar (milyon ton)	19,4	16,4	18,3	18,4	18	17,7
	Pay (%)	17,5	14,9	13,4	14,4	14,6	12,2
Avustralya	Miktar (milyon ton)	1,4	7,5	13,5	13,8	16	25,2
	Pay (%)	10,3	6,8	9,9	10,8	13	17,3
Arjantin	Miktar (milyon ton)	11,9	10	8,5	5,1	8	12,6
	Pay (%)	10,8	9,1	6,2	4	6,5	8,7
5 Ülke Payı (%)		72,7	72	67,3	64,1	79,2	69,8

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi

Tablo 8 Dünya Buğday İhracatı-Karadeniz Ülkeleri

Ülkeler		2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Rusya	Miktar (milyon ton)	10,9	12,1	18,3	18,8	4	21,6
	Pay (%)	9,8	11	13,5	14,7	3,2	14,9
Ukrayna	Miktar (milyon ton)	3,3	1,2	12,9	9,3	4,5	5,4
	Pay (%)	3	1,1	9,5	7,3	3,7	3,7
Kazakistan	Miktar (milyon ton)	8,1	8,2	5,8	8	5,5	10,7
	Pay (%)	7,3	7,5	4,2	6,3	4,5	7,4
3 Ülke Payı (%)		20,1	19,6	27,2	28.Şub	11,4	26.0

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi

Beş ana ihracatçı ülkenin dünya buğday ihracatı içindeki paydalarına baktığımızda, 2007/08 sezonunda 34,3 milyon ton (%31,1) ile tavan yapan ABD'nin ihracat payı, son iki dönemde yaşanan düşüş sonrası, gayet ciddi bir artış ile 34,7 milyon ton (%28,1) ile tekrar birinci sıraya oturmuştu. 2011/12 sezonunda ise 28,5 milyon tona azalan ABD buğday ihracatı %19,6'lık payı ile zirvedeki yerini korumaktadır. AB (27)'nin son dört yılda ABD'nin göstermiş olduğu azalışı kapatma yönünde çabalarını sadece 2008/09 döneminde koruyabildiğini (24,5 milyon ton), 2009/10 sezonunda ise 3,7 milyon ton azalışla 20,8 milyon ton olarak gerçekleştirdiğini görmekteyiz. 2010/11 döneminde ise AB (27) ülkelerinin ihracatı 21 milyon ton olmuştur. 2011/12 döneminde ise AB(27) ülkelerinin toplam buğday ihracatları 17,4 milyon ton (%12,0) olarak gerçekleşmiştir. Arjantin'in geçtiğimiz 2008/09 ve 2009/10 dönemlerinde yaşadığı çok ciddi pazar kaybı, 2010/2011 dönemi itibariyle son bulmuş görünüyor. 2011/12 döneminde ise 12,6 milyon ton (%8,7) buğday ihracatı ile Arjantin kaybettiği yerine yaklaşmaya daha da yakın görünüyor.

Avustralya 2008/09 döneminde yakaladığı 13,5 milyon tonluk ihracatını, 2009/10 sezonunda istikrarlı bir şekilde devam ettirmiş ve 2010/11 döneminde ise 2,5 milyon tonluk artış ile 16 milyon tona ulaşmıştır. 2011/12 döneminde ise 25,2 milyon tona ulaşarak son beş yıldaki en yüksek ihracat rakamlarına ulaşmıştır.

Dünya buğday ihracatındaki payını da %13'ten %17,3'e yükseltmiştir. Bu beş ülkenin dünya ihracatından aldıkları toplam pay 2009/10 sezonunda % 64,1'e kadar inmiş ancak 2010/11 sezonunda % 79,2 ile son 10 yılın rekorunu kırmayı başarmıştır. 2011/12 sezonunda ise bu beş ülkenin dünya buğday ihracatındaki payı %69,8'e gerilemiştir.

Geçtiğimiz sene bu analize göre Karadeniz ülkelerinin alınması ile yukarıda ihracat pazarları gerileyen ülkelere ikame olarak Rusya, Ukrayna ve Kazakistan'ın pazar paylarının çok ciddi bir şekilde azaldığı gözlenmiştir. Rusya, 2009/10 döneminde 18,8 milyon ton ihracat yaparken, bu tutar 2010/11 döneminde 4 milyon tona gerilemişti. 2011/12 döneminde ise ihracatını 17,6 milyon artırmış ve 21,6 milyon tona ulaşmıştır. Dünya ihracatındaki payı ise %3,2'den %14,9'a çıkmıştır. Ukrayna'da ise özellikle 2008/09 ve 2009/10 döneminde elde edilen dikkat çekici rekor ihracat performansı, 2010/11 döneminde bariz bir düşüş ile 4,5 milyon ton olmuştur. 2011/12 döneminde de çok fazla değişiklik kaydetmeyen Ukrayna buğday ihracatının dünya içindeki payı %3,7 ile geçen dönem ile aynıdır ve miktarı ise 0,9 milyon ton artış ile 5,4 milyon ton olmuştur. Geçtiğimiz dönem Kazakistan'da tıpkı Ukrayna ve Rusya gibi ihracat miktarında azalma yaşamış ve 8 milyon ton olan buğday ihracat miktarı bu yıl 2,5 milyon ton azalarak 5,5 milyon tona gerilemişti.

2011/12 döneminde ise 10,7 milyon tonluk ihracat ile Kazakistan'ın buğday ihracatının dünya buğday ihracatındaki payı %4,5'ten %7,4'e artmıştır (Uluslararası Hububat Konseyi, 2010).

2.3. Dünya Buğday İthalatı

Tablo 9 Dünya Buğday İthalatı-5 BÜYÜK ÜLKE

Ülkeler	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
1.Mısır	7,1	7,6	9,8	10,2	10
2.Brezilya	7,9	7,1	6,3	6,7	6,4
3.Endonezya	5,8	5,2	5,5	5,4	5,6
4.Cezayir	4,9	5,8	6,3	5,1	5,4
5.Japonya	5,6	5,7	4,9	5,5	5,2
12.Türkiye	1,8	2,2	3,6	3,3	3,1

Kaynak: Uluslararası Hububat Konseyi

İthalat açısından ilk beş ülkeye baktığımızda son beş senede dengeli bir seyir gözlemliyoruz. Türkiye'nin özellikle 2005/06 sezonunda buğday ithalatı 0,1 milyon tondu. 2006/07 (2,2 milyon ton) sezonundan itibaren mamul madde ihracatında kullanılmak üzere buğday ihracatında, 2010/11 sezonunda 3 milyon ton ile 12. sıradaki ülke olarak rol aldığı görülmektedir. Son yıllarda, Rusya'dan yapılan ithalat dikkat çekmektedir.

3. BÖLÜM TÜRKİYE BUĞDAY PİYASASI ve DIŞ TİCARETİ

3.1. Türkiye Buğday Üretiminde Durum

Türkiye'nin buğday üretimi iç tüketimi karşılamak için yeterlidir. Fakat bazen gerek kötü hava koşullarının olduğundan, gerekse süne, kımlı zararlılarının olduğundan buğday kalitesinin verimi azalmaktadır. Bu nedenlerden farklı olarak tarım politikalarındaki sürekliliği olmayan, üretim teknolojilerinden etkin faydalanamama sebebiyle birlikte ve durmaksızın yükselen buğday talebinin karşılanabilmesi zor görünmektedir.

Buğday üretimi, ülkemizin hemen hemen her bölgesinde yapılmakta olup, tarla ürünleri içerisinde ekiliş alanı yerleriyle, üretim miktarından dolayı ilk sırayı almaktadır. Geçtiğimiz son 20 senede buğday ekim alanlarında ciddi bir farklılık olmamış, ekim alanları 9- 9,5 milyon hektar civarında az denilen bir oranda değişmiştir. Buğday ekili alanların yaklaşık % 19 'unda (1,8 milyon hektar) makarnalık buğday yetiştirilmektedir (TMO, 2004).

Ülkemizde, yükselen nüfusa paralel olarak buğday talebi de artmaktadır. Ekmek, bulgur, makarna, irmik, bisküvi, nişasta ve diğer buğdaya dayalı unlu mamuller tüketimi dikkate alındığında buğday tüketimimiz gıda olarak 18-18,5 milyon ton seviyelerindedir.

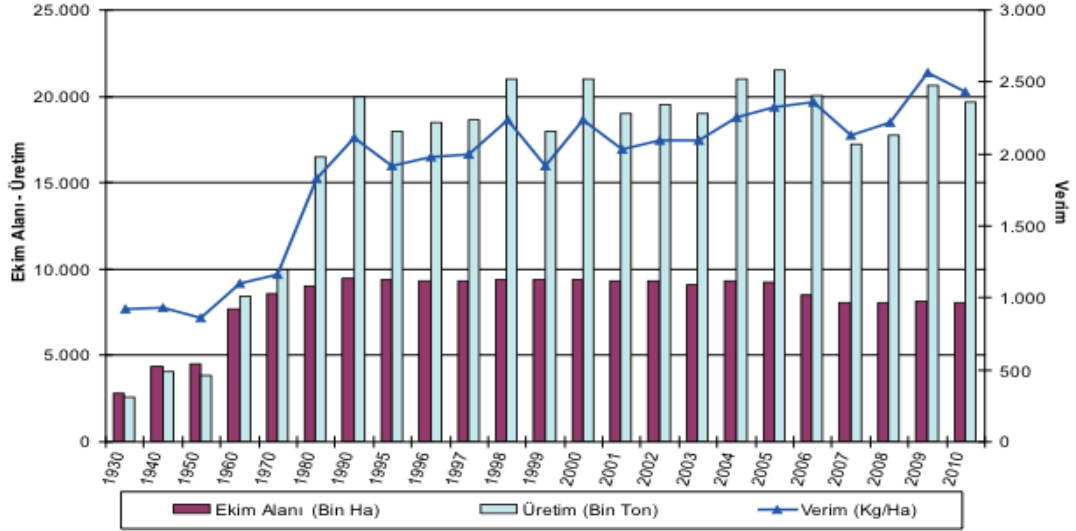
Tablo 10 2001-2010 Türkiye Buğday Alanı, Ekimi ve Verimi

Yıllar	Ekim Alanı (Ha)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Ha)
2001	9.350.000	19.000.000	2.032
2002	9.300.000	19.500.000	2.097
2003	9.100.000	19.000.000	2.099
2004	9.300.000	21.000.000	2.258
2005	9.250.000	21.500.000	2.324
2006	8.490.000	20.010.000	2.360
2007	8.097.700	17.234.000	2.130
2008	8.090.000	17.782.000	2.219
2009	8.100.000	20.600.000	2.566
2010	8.094.000	19.660.000	2.429

Kaynak: TÜİK

Son 10 seneye bakıldığında, buğday ekim alanları 8,1–9,5 milyon hektar arasında ve üretim miktarı 18,0–21,5 milyon ton arasında değişmektedir. Yalnız 2007 yılında yaşanan kuraklıktan dolayı buğday üretimi 17,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında TÜİK' e göre buğday üretimimiz 19,7 milyon tondur.

Grafik 1 Türkiye Ekim Alanı, Üretim ve Verimi



Kaynak: TÜİK

Tablo 11 2010 Yılı Bölgeler Bazında Türkiye Buğday Üretimi(ton)

Bölge Adı	Ekmeklik Buğday		Makarnalık Buğday	
	Miktar	%	Miktar	%
Marmara Bölgesi	2.730	17	6	0,2
Ege Bölgesi	1.133	7	372	11
İç Anadolu Bölgesi	5.458	34	803	23
Akdeniz Bölgesi	2.106	13	348	10
Doğu Anadolu Bölgesi	1.186	7	140	4
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1.821	11	1.590	46
Karadeniz Bölgesi	1.777	11	191	6
Toplam	16.210	100	3.450	100

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde buğday, her bölgede üretilmekle birlikte özellikle İç Anadolu Bölgesi'nde yaygın olarak üretilmektedir. Nitekim 2010 senesinde ekmeklik buğday üretiminde % 34'lük payla ilk sırada İç Anadolu Bölgesi yer almaktadır.

Bunu Marmara Bölgesi % 17 ve Akdeniz Bölgesi % 13 oranıyla takip etmektedir. Üretimde en az pay % 7 oranı ile Ege ve Doğu Anadolu Bölgelerine aittir. Makarnalık buğday üretimindeyse ilk sırayı Güneydoğu Anadolu Bölgesi, ikinci sırayı İç Anadolu Bölgesi almaktadır.

Tablo 12 Türkiye buğday tüketimi, stok değişimi ve yeterlilik derecesi

Piyasa Yılı*	Yurt İçi Kullanım (Bin ton)	Gıda Olarak Tüketim (Bin ton)	Tohumluk Kullanım (Bin ton)	Yemlik Kullanım (Bin ton)	Kayıplar (Bin ton)	Stok Değişimi (Bin ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2000/01	19.362	15.078	1.683	2.020	581	49	225,4	106,5
2001/02	19.780	15.629	1.674	1.884	593	-757	230,2	94,3
2002/03	19.857	15.645	1.638	1.979	596	-118	227,3	96,4
2003/04	18.957	14.782	1.674	1.932	569	286	211,9	98,4
2004/05	19.402	15.133	1.665	2.023	582	-595	214,1	106,3
2005/06	16.846	14.283	1.528	425	610	276	...	120,6
2006/07	18.943	16.491	1.458	427	567	-834	...	99,8
2007/08	16.882	14.584	1.458	351	489	97	206,6	96,6
2008/09	17.781	15.459	1.456	362	504	308	216	94,5
2009/10	16.961	14.495	1.458	425	584	965	200	94,5

Kaynak: TÜİK 2011

TÜİK verilerini incelediğimizde, 2009/10 yıllarında Türkiye'nin buğday tüketme miktarı; yurt içi kullanım 16 milyon 961 bin ton, gıda olarak tüketme 14 milyon 495 bin ton, tohumluk kullanım olarak 1 milyon 458 bin ton ve yemlik kullanım oranı ise; 425 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 12).

Taşra Şube Müdürlüklerimizden alınan bilgilere göre, ülkemizde faaliyette bulunan un, makarna, bulgur, bisküvi, irmik, yem ve çeltik fabrikalarının son durumları aşağıda tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13 Türkiye’ de Un, Makarna, Bulgur, Bisküvi, İrmik, Yem ve Çeltik Fabrikalarının Son Durumu (2010 YILI)

Fabrikalar	Fabrika Sayısı (Faal)	Yıllık Kapasite (Ton)		Kapasite Kullanım Oranı (%)
		Kurulu Kapasite (Ton/Yıl)	Fiili Kapasite (Ton/Yıl)	
Buğday Unu	682	32.430.829	15.168.570	47
Makarna	20	1.716.104	1.095.380	64
Bulgur	99	1.194.212	699.343	59
Bisküvi	26	666.331	476.788	72
İrmik	11	511.770	322.166	63
Yem	403	27.121.725	14.864.066	55
Çeltik	130	3.159.811	1.154.550	37

Kaynak: TMO 2011

3.2. Türkiye Buğday Ticareti

Türkiye’de buğday üretimi genellikle tüketim miktarını karşılamakta olup, bazı yıllar yaşanan kuraklık ve kalite sorunları nedeniyle talep karşılanamamakta ve ithalat yapılmaktadır. 2008 yılı buğday ithalatı son 10 yılın en yüksek seviyesi olan 3 milyon 708 bin tona ulaşmıştır. 2009 yılında ise buğday ithalatı, 2008 yılına göre azalmış ve 3 milyon 380 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatın yüksek olması, 2007 ve 2008 yılına ait DİR belgelerinin bu yıl içerisinde (2008) kullanılmasından kaynaklanmıştır. Ayrıca 2008 yılında ülkemizde buğday rekoltesinin düşük seviyelerde gerçekleşmesi ve buğday ithalatında uygulanan gümrük vergisi oranlarının değişmesi de etkili olmuştur. Nitekim buğdayda uygulanan gümrük vergisi oranı, üretim ve piyasa stok durumu değerlendirilerek 2007 yılının Kasım ayında % 130’dan % 8’e ve 2008 yılında % 0’a kadar indirilmiştir. 2009 yılında ithalat miktarı ise 3 milyon 708 bin tona ulaşmıştır.

Yine ithalatın yüksek miktarda gerçekleşmesinde, dünya buğday fiyatlarının yüksek rekolteye bağlı olarak düşük seviyelerde seyretmesi, DİR kapsamında yapılan ithalat ve bazı bölgelerde yaşanan kısmi kalite problemleri etkili olmuştur. 2010 yılında ise buğday ithalat miktarı 2 milyon 554 bin ton olarak gerçekleşmiştir (tablo 14).

Türkiye, buğday ithalatının çoğunluğunu lojistik ve rekabetçi fiyat avantajından dolayı Rusya Federasyonu’ndan yapmaktadır. Ayrıca Kazakistan, AB (27) ve Ukrayna’dan da yüksek miktarda ithalat yapmaktadır.

Ülkemizde buğday piyasalarındaki fiyatları dengede tutabilmek amacıyla arz fazlası ürün TMO tarafından ihraç edilebilmektedir. Bu bağlamda 2009 ihracatı, üretim artışı nedeniyle 2007 ve 2008 yıllarına göre artış göstermiş ve 301 bin ton olarak gerçekleştirilmiştir.

2010 yılı buğday ihracatı ise, üretim artışı nedeniyle 2008 ve 2009 yıllarına göre artış göstermiş ve 1 milyon 156 bin ton olarak gerçekleşmiştir (tablo 14). (Uluslararası Hububat Konseyi, 2010).

Tablo 14 Türkiye'nin Buğday İthalatı ve İhracatı

Yıllar	İthalat			İhracat		
	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Ort. Fiyat (\$/Ton)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Ort. Fiyat (\$/Ton)
2000	963.668	126.143	131	1.782.048	193.308	110
2001	346.827	49.621	143	1.117.969	136.225	122
2002	1.116.575	150.472	135	55.329	9.781	177
2003	1.846.284	277.543	150	938	401	428
2004	1.065.389	221.868	208	864	359	416
2005	135.596	25.031	185	327.931	52.155	159
2006	239.874	52.624	219	685.674	100.853	147
2007	2.147.107	570.39	266	18.281	9.132	500
2008	3.708.003	1.483.190	400	8.005	5.569	696
2009	3.379.928	899.004	266	301.485	60.647	201
2010	2.554.189	655.049	256	1.156.696	198.554	172

Kaynak: TÜİK 2011

Tablo 15 Türkiye'nin Makarnalık Buğday İthalatı ve İhracatı

Yıllar	İthalat			İhracat		
	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Ort. İthal Fiyatı (\$/Ton)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Ort. İhrac Fiyatı (\$/Ton)
2000	6.998	1.238	177	817.160	101.014	124
2001	5.337	865	162	411.726	59.316	144
2002	14.429	2.814	195	54.657	9.580	175
2003	9.521	1.720	181	148	55	371
2004	20.429	5.062	248	123	46	373
2005	26	30	1.154	219.565	37.508	171
2006	3.899	869	223	243.458	40.886	168
2007	127.785	36.487	286	13.638	6.387	468
2008	151.554	85.555	565	2	2	848
2009	111.342	48.694	437	10.027	28.506	284
2010	80.632	25.373	315	348.372	63.636	183

Kaynak: TÜİK 2011 NOT: 2005 yılındaki ithalat, tohumluk ithalatıdır.

Türkiye'nin 2000 yılından 2010 yılına kadar yaptığı makarnalık buğday ithalat ve ihracat verileri tablo 15' de belirtilmiştir. En yüksek makarnalık buğday ithalatı 2008 yılında 151.554 ton olarak gerçekleşmiş ve 2010 yılında ise % 46 azalarak 80.632 tona düşmüştür. Makarnalık buğday ihracatı ise en yüksek 2000 yılında 817.160 ton olarak gerçekleşmiş, 2010 yılında ise % 57 azalışla 348.372 tona düşmüştür. Ülkemizde buğday üretim maliyeti yüksek olduğu için dünya fiyatlarıyla rekabet etme şansı son derece azdır.

Bu nedenle hammadde olarak buğday ihracatı yerine işlenerek; un, makarna, bulgur, bisküvi ve diğer mamul maddeler halinde ihraç edilmektedir. Bu bağlamda 2005 yılında Türkiye, gerçekleştirdiği 1.980 bin tonluk buğday unu ihracatı ile dünya buğday unu ihracatında birinci sırada ve 2009 yılında gerçekleştirdiği 1.807 bin tonluk buğday ihracatı ile dünya buğday unu ihracatı ile Kazakistan'dan sonra ikinci sırada yer almıştır. 2010 yılında ise 1.854 bin tonluk buğday unu ihracatı ile gerçekleştirilmiştir (tablo 16). Türkiye'nin buğday unu ihracatında yer alan en önemli ülkeler Irak, Endonezya, Libya ve Sahra Altı Afrika ülkeleridir.

Tablo 16 Türkiye'nin Buğday Mamulleri İhracatı

Ürünler	2006		2007		2008		2009		2010	
	Miktar (Bin ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Bin ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Bin ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Bin ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Bin ton)	Değer (Bin \$)
Un	1.176	257.060	1.216	424.456	1.213	617.985	1.807	581.470	1.854	602.426
Bulgur	63	24.097	76	39.122	74	59.463	115	63.145	163	81.122
İrmik	19	18.823	26	14.500	26	22.440	22	10.754	50	20.456
Makarna	160	67.223	177	104.242	172	170.656	213	149.429	297	185.964
Pasta, Kek, Bisküvi vb.	176	261.445	213	344.796	198	399.710	202	406.311	189	365.005

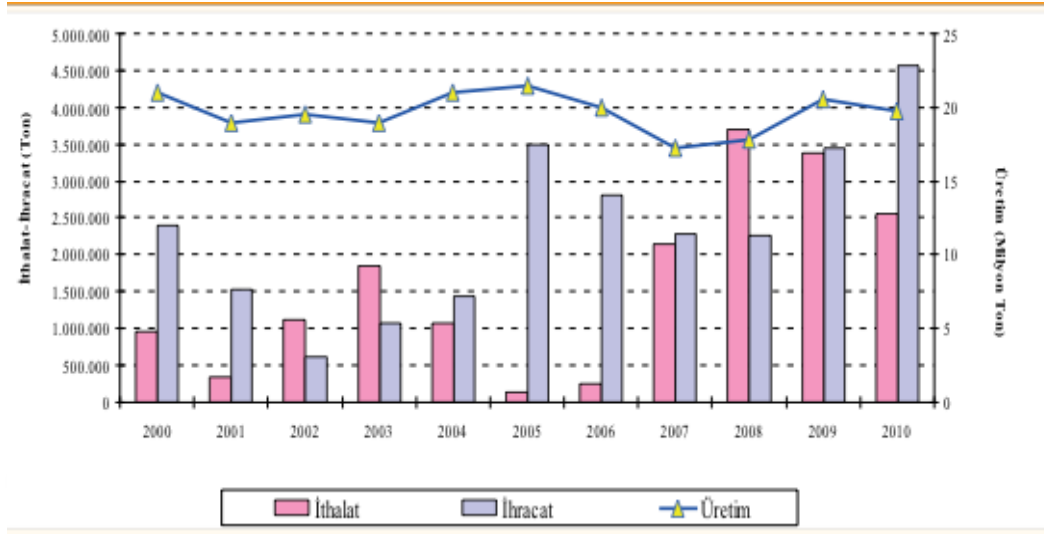
Kaynak: TÜİK 2011**Tablo 17** Türkiye'nin Buğday ve Mamul Madde İhracatları Buğday Karşılığı (ton)

Yıllar	Hammadde İhracatı			Mamul Madde İhracatları Buğday Karşılığı			Toplam İhracat
	Durum Buğday	Ekmeklik Buğday	Buğday Toplamı	Durum Buğday	Ekmeklik+ Bisküvilik Buğday	Buğday Toplamı	
2000	817.160	964.888	1.782.048	31.339	594.240	625.579	2.407.627
2001	411.726	706.242	1.117.969	44.619	368.347	412.965	1.530.934
2002	54.657	672	55.329	66.414	495.443	561.857	617.186
2003	148	790	938	89.262	991.898	1.081.160	1.082.098
2004	123	741	864	166.628	1.279.702	1.446.329	1.447.193
2005	219.565	108.366	327.931	219.372	2.952.874	3.172.246	3.500.177
2006	243.458	442.216	685.674	259.516	1.871.079	2.130.595	2.816.269
2007	13.638	4.643	18.281	270.664	1.992.935	2.263.599	2.281.880
2008	2	8.003	8.005	277.582	1.968.956	2.246.537	2.254.542
2009	100.257	201.225	301.485	344.166	2.806.704	3.150.870	3.452.355
2010	348.372	808.324	1.156.696	479.459	2.935.959	3.415.418	4.572.114
Mamul Madde İhracatlarının Buğdaya Çevirme Katsayıları			Un	Makarna	Bulgur	Bisküvi	İrmik
			1,358	1,612	1,09	0,87	1,66

Kaynak: TÜİK 2011

2009 yılında yapılan buğday ihracatının yaklaşık %91'i mamul madde ihracatı buğday karşılığı yapılmıştır. 2010 yılında ise bu oran %75 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2 Türkiye'nin Buğday Üretimi, İthalatı ve İhracatı (ton)



Kaynak: TÜİK, Tüm İhracatçı Birlikleri

NOT: İhracat rakamlarına mamul madde ihracatları buğday karşılığı dahildir.

Grafik 2 incelendiğinde, özellikle son yıllarda buğday ithalatındaki artış göze çarpmaktadır. Türkiye buğday üretiminin, 2009 yılına göre % 4,9 oranında azalarak 2010 yılında 19,7 milyon ton olması beklenmektedir. Bu durum Türkiye'nin mamul madde ihracatındaki artışla paralellik arz etmektedir. Örneğin, 2010 yılında ithal edilen buğdayın % 90'ı işlenip mamul madde olarak ihraç edilmek için kullanılmıştır.

3.3 Türkiye Buğday ve Katma Değerli Ürünlerin Ticaretini Geliştirme Öneriler

Türkiye, tarım sektörü ile ilgili olarak bir yanda küreselleşme kapsamında DTÖ, IMF'nin koyduğu kısıtlamalara uyma, diğer tarafta tarımın AB'nin OTP' na uyumu için fazla kaynak ayırma gerekliliği gibi iki zıt konumda bulunmaktadır. Başka bir deyişle Türkiye yaptığı anlaşmalarla küreselleşme ve AB kısıkları arasına girmiştir. Bu kısıkları aşmak için önce anlaşmaları incelemek ve anlaşmalardan dolayı olan kayıpları ölçerek bunları kazanımlara çevirmek zorundadır.

Bu arada tarım sektörünü geliştirmek için yeni politikalar oluşturmak, mevcut kaynakları fazlalaştırmak, etkin kullanarak tarımın yapısına uygun seçenekler ortaya koymak, plan ve projeler yapmak, üreticilerin de katılımıyla bu programları uygulanır biçime getirmek önem kazanmaktadır.

Bunun için tarım sektörünün bilgi birikimi, donanımı, ilgili birimleri ve bunları benimseyecek dinamik, alışkan üreticileri vardır.

Bütün mesele doğru seçimler yapmak dahilinde de üretim potansiyelini harekete geçirebilmektir. Değişen kavramların dayandığı ana konu ile tarım, bir yaşam sivilinden çıkmakta, üretim birimleri küçük çiftçilerin yaptığı üretim faaliyeti yerine en az orta büyüklükte tarım işletmelerine dönüşmekte olup yüksek teknolojik girdi ile entegre üretime yönelmektedir. Üretim tüketici isteklerine göre planlanmakta, katma değeri yüksek olan ürünlerin ve üretiminin, ticaretinin gelişmesi ile de gelir artışı beklenmektedir. Bu değişim, gelişmiş ülkelerin tarım sektörüne uygun bir özellik göstermekte olup uygulaması da DTÖ tarafından izlenmektedir. Bu aynı örgüt, az gelişmiş ülkelerin tarım sektörlerinde yukarıda bahsedilen değişimleri yapmaları gerektiğini dayatmakta, buna karşılık tarıma ayrılan kaynak, desteklere de kısıtlama getirmektedir. Oysaki bu ülkelerin gerek ekonomik yönden gerekse sosyal açıdan tarımdaki bu dönüşümü desteksiz geerçekleştirmeleri mümkün değildir. Bu şekilde az gelişmiş ülkeler üretimde rekabet edemez hale gelirken gelişmiş ülkelerin tarım ürünleri pazarları daha fazla genişlemektedir. Türkiye de aynı durum söz konusu olup rekabet edemeyeceği bir alanda üretmek yerine dışarıdan ithal etmek zorunda kalacak, sonucunda tarım nüfusu da giderek işsizleşecektir. Çünkü nüfusun %30'u tarımda yaşayan, çalışan nüfusun %33'ü tarımda çalışan ve işletmelerin %65'nin 50 dekadandan küçük olduğu, sulama, makineleşme, girdi kullanım, eğitim düzeyinin yeterli olmadığı bir tarım sektörü ile geleneksel yakın üretim biçiminden ileri endüstriyel üretim biçimine geçmek yakın dönemde mümkün görünmemektedir. Bundan dolayı Türkiye tarımda gelişmeyi sağlamak için kendi yapısına uygun, küçük işletmeleri dikkate alan politika oluşturmak ve özellikle alt yapı yatırımıyla beraber tarımı desteklemek durumundadır. Bunun için öncelikle uluslararası anlaşmalar gereği tarım desteğini en minimuma indiren Türkiye, yaptığı bu anlaşmaları yeniden gözden geçirip incelemek ve tarıma ayıracağı kaynak miktarını artırmak ve etkin kullanımını sağlamak durumundadır.

Aksi taktir de küreselleşmenin baskıcı, ezici ortamında tarım sektörü zarar görmeye devam edecek, rekabet gücünü kaybedecek, daha fazla tarım ürünü ithal edecek, üretimden vazgeçmenin sosyal maliyeti ise ekonomik maliyetten çok daha fazla olacaktır.

Önümüzdeki senelerde AB ile arasında başlatılan tarımla ilgili tarama görüşmelerinde de bu durum dikkatle vurgulanmalı, üretim planı çerçevesinde tarıma ayrılan kaynaklar fazlalaştırılıp çeşitlenirken etkin kullanımı da sağlanmalıdır. Çünkü, tarama sonucunda, ülke koşullarına uygun üretim teknikleri geliştirilirken, girdi piyasalarını geliştirecek, ulaştırma, işleme ve pazarlamayı teşvik edecek politikalar hazırlanmalı, uygulanabilmesi için de gerekli finansı sağlayacak fon kaynakları ve kurumları oluşturulup sağlanmalıdır.

Bunlara ek olarak; tarımda temel araştırmalara ağırlık verme, başta sulama olmakla birlikte toprak koruma, makineleşme, teknik girdi kullanımı gibi alt yapı unsurlarını geliştirme, kırsal alandaki insan kaynağının eğitimi, kırsal yaşamı kolaylaştırıcı sağlık, barınma, sosyal donanımları sağlama, üretimi destekleyen ve yaşamı zenginleştiren örgütlenme hizmetlerini artırma gibi tüm önlemler bir bütün olarak ele alınmalıdır.

İhracat Pazarımızın Geliştirilmesi İçin;

1-Ülkemiz üreticileri her sezonda kolaylıkla yurt içinden ve dışından dünya fiyatlarıyla kaliteli durum buğdayı temin edebilmelidir.

2- ABD'deki anti dumping ve telafi edici vergi uygulamalarının kaldırılması yönünde gerçekleştirilen girişimlere yoğunluk kazandırılmalı, firma bazında kazanılan başarılar tüm sektöre yayılmalıdır.

3-Yeni pazarlar konusunda devlet, sektör yetkilileri özel çabalar sarf ederek özellikle Çin, Hindistan, Bangladeş ve Afrika'da İtalya'dan önce pozisyon alınmalıdır.

4-Rusya ve BDT ülkelerinde ortak yatırımlar yapılıp öncelikle Türk durum buğdayının ve irmiğinin bu ülkelerde kullanılması konusunda çaba harcanmalıdır. Çünkü gerek durum buğdayı hasatımızın gerekse kurulu kapasitenin yeterli seviyede olması bu konuda sektöre fırsatlar sunabilmektedir.

5- İhracatta teşvik uygulamalarında sürekliliğin sağlanması ve Ar Ge çalışmalarında gerekli desteğin sağlanması gerekmektedir.

3.4 Türkiye’de Buğday ile İlgili Başlıca Mevzuat

1. RG 2003/5930. Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı ile Programın Uygulanması, Koordinasyonu ve düzenlenmesine Dair Karar (Tarih: 24.07.2003, Sayı: 25178).
2. RG 2005/5403. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu (Tarih: 19.07.2005, Sayı:25880).
3. RG 2005/8629. Ulusal Tarım Stratejisi Doğrultusunda Tarımsal Destek Ödemelerine ve Sürdürülebilir Çiftçi Kayıt Sisteminin Geliştirilmesine ilişkin Karar (Tarih: 02.04.2005,Sayı: 25774).
4. RG 2006. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Ana Statüsünde Değişiklik
5. Yapılmasına Dair Ana Statü (Tarih: 19.08.2006, Sayı: 26264). RG 2009/15173. Türkiye Tarım Havzalarının Belirlenmesine ilişkin Karar (Tarih:23.07.2009, Sayı: 27297).
6. RG 2010. Tarım Havzaları Yönetmeliği (Tarih: 07.09.2010, Sayı: 27695).
7. RG 2010/41. Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre 2010 Yılı Ürünü Hububat ve Baklagil Fark Ödemesi Desteğine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı
8. Uygulama Tebliği (No: 2010/41) (Tarih: 27.08.2010, Sayı: 27685).
9. RG 2010/118. Çiftçi Kayıt Sistemine Dahil Olan Çiftçilere Mazot, Gübre, Toprak
10. Analizi Destekleme Ödemesi Yapılması ile Organik Tarım ve iyi Tarım Uygulamalarına Destekleme Ödemesi Yapılmasına ilişkin Karar (Tarih: 26.02.2010,Sayı: 27505) (Arısoy, 2010).

4. BÖLÜM DAHİLDE İŞLEME REJİMİ

4.1 Dahilde İşleme Rejiminin Tanımı

Dahilde İşleme Rejimi ile ilgili hükümler, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 108-122'nci maddeleriyle Gümrük Yönetmeliği ve söz sahibi olan mevzuatlara dayanılarak çıkarılmış bulunan Dahilde İşleme Rejim Kararı'nda düzenlenmiş bulunmakta olup, serbest dolaşımda olmayan eşyanın, işlem görmüş malların üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesi'nden tekrar ihraç edilmesi sebebiyle, gümrük vergileri, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve vergileri teminata bağlanmak şartıyla geçici olarak ithal edilmesi olarak tanımlanmıştır (Gökçelik, 2005:65).

Bu rejim uygulaması, 1980 yılından beri ülkemizde uygulanmakta olan İhracat Teşvik Mevzuatının gümrük birliği tarafından ülke ekonomisi dikkate alınarak, AB gümrük koduna uygun hale getirilmesiyle oluşturulmuş, 01.01.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dahilde İşleme Rejimi, kavram olarak her ne kadar ilk kez bu tarihte mevzuatımız içine girmiş olsa da aslında ülkemizde bu rejim uygulamasına paralel bir uygulama, 1984 yılında yürürlüğe giren İhracat Teşvik Tebliği'nde yer almaktadır.

Bu tebliğde, ihraç ürünlerinin içerisinde kullanılan ham maddelerin, belli miktarda ihracat taahhüdü karşılığında, gümrüksüz ithaline müsaade edilmesi şeklinde tanımlanmış, Gümrük Muafiyetli İthalat başlığı altında ifade edilmiştir (Mollasalihoglu, 2007:s.4).

Bugün uygulanmakta olan Dahilde İşleme Rejimi de esas bu nedenle bu sisteme dayanmaktadır.

Bu rejimin kapsamında;

- İthal eşyanın gümrük vergileri, diğer mali yükümlülükler teminata bağlanır.
- İstenmesi halinde mali yükümlülükler, tekrar ihraç aşamasında iade edilmek şartıyla, eşyanın girişinde ödenebilir.
- Serbest dolaşım statüsünde sahip eş değer eşya kullanılabilir.

- Kullanılan eşdeğer eşya adedi yani miktarı kadar aynı eşya gümrük vergisiz olarak ithal edilebilir.

- İhraç yükümlülüğünün karşılanmasını takiben gümrük vergileri ödenmişse ya da teminata bağlanmışsa, teminat, vergiler iade alınabilir (Vanlı,2011).

4.2 Dahilde İşleme Rejiminin Amacı

Dahilde İşleme Rejiminde ana amaç, dünya piyasa fiyatlarından hammadde temin etmek şartlarıyla ihracatı artırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak, ihraç pazarlarını geliştirmekle birlikte ihraç ürünlerini çeşitlendirmektir. Bu uygulama, ihraç ürünlerinin üretiminde kullanılan, ithalatı vergiye tabi ürünlerdeki vergilerden (gümrük vergisi, kdv, kkdf, toplu konut fonu gibi) arındırılması işlemidir.

Ayrıca;

- Hammaddelerin dış kaynaklardan daha ucuz temin imkanının sağlanması,
 - İhracatçı firmalara ihtiyaç duydukları ürünleri diğer ülkelerden temin etme imkanı sağlanması,
 - Yurtdışı pazarlarda mevcut talebe yönelik yeni iş, işgücü imkanlarını sağlanması,
 - Üretimin, yurtiçi tüketimin yanı sıra uluslararası pazarlarda mevcut talebe yönelik boyut kazanmasıyla ölçek ekonomisi yaratılması,
 - Tüketicilerin kullandıkları nihai yani son ürünlerin üretiminde belirli girdilere hassas olmaları halinde, bu girdilerin sağlandığı ülkelerden temin edilmesi zorunluluğuna çözüm yaratıyor olması gereklidir.
-
- Rekabeti artırması sebebiyle yurtiçinde faaliyet gösteren firmaların kendilerini uluslararası piyasa koşullarına uyum sağlamaya zorlaması Dahilde İşlem Rejiminin diğer amaçlarıdır (Altunyıldız ve Başer,1999: s.20).

4.3 Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi

DİR, teminatların alınması kaydı ile ithal eşyaların gümrük vergileri, diğer mali yükümlülükleriyle ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan yurt içinde işleme faaliyetlerine tabi tutulmasına bu faaliyetler sonucu elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmelerine veya ithal eşyasının vergileri ödenerek serbest dolaşıma girdikten sonra yurt içinde işleme faaliyetlerine tabi tutularak; elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmesi dahilinde vergilerinin geri ödenmesine olanak veren bir gümrük rejimidir.

Bu rejim ile dünya piyasa fiyatlarından hammadde temin etmek suretiyle ihracatı fazlalaştırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak, ihraç pazarlarını geliştirmek, ihraç ürünlerini çeşitlendirmek amaçlanmaktadır. Diğer bir deyişle DİR, yeniden ihraç edilmek şartıyla, serbest dolaşıma girmiş, girmemiş eşyanın her türlü işleme faaliyetine tabi tutulmasına olanak sağlayan ekonomik etkili bir gümrük rejimidir.

DİR; ihracat sanayilerinin teşvik edilmesini, verimliliğinin artırılmasını ve olağan gümrük tarifelerinin ihracat sanayileri açısından kolaylaştırmasını teminat altına almaktadır. İhracat sanayicileri, bazı malzemeleri yurt içinden temin ederken karşılaştıkları zorluklar sebebiyle yurt dışından bu malzemeleri temin etmek zorunda kalabilirler.

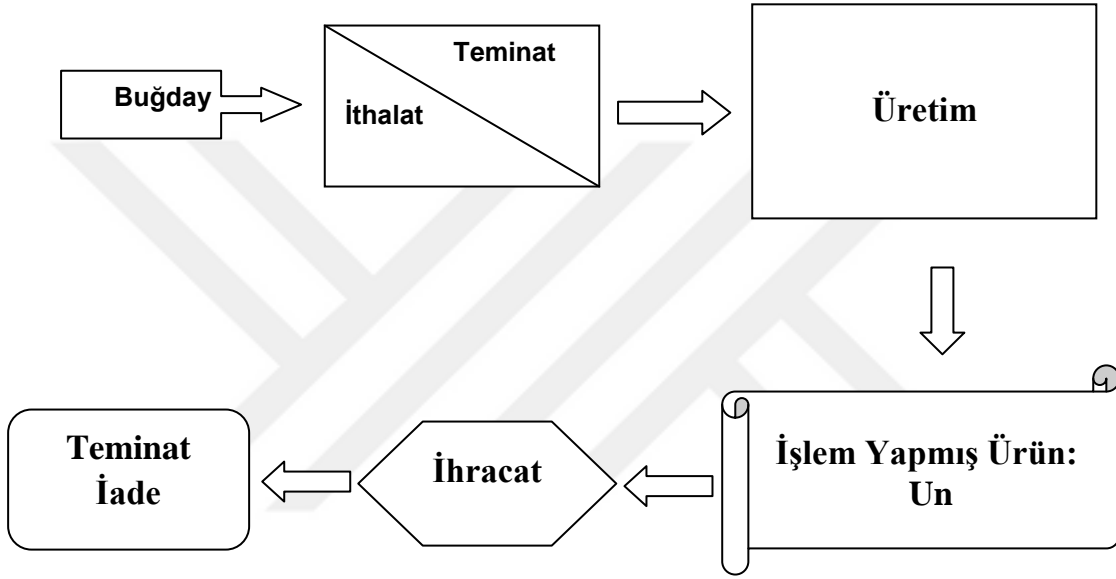
DİR, ihracatçıların mallarını dünya pazarlarına satarken, ithal etmek zorunda kaldıkları hammaddeleri vergi ödemedenden ithal etmek şartıyla bir avantaj sağlarlar (Nural ve Akçin, 1996:25).

DİR, 24 Ocak kararlarıyla ihracata dayalı kalkınma stratejisini benimseyen Türkiye'de 1980'li yılların başından 1996 yılına kadar uygulanan ihracatı teşvik mevzuatının devamı niteliğinde ve ekonomik konjonktür, gümrük birliği yükümlülükleri taraflarınca revize edilerek Topluluk Gümrük Koduna uygun hale getirilmiş bir ihracatı teşvik rejimidir.

DİR ihracat sanayilerinin teşvik edilip, olağan gümrük tarifelerinin ihracat sanayicileri açısından kolaylaştırılmasını sağlamaktadır.

Rejim, işleyiş itibariyle yurt içindeki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz olarak etkilenmemesini de teminat altına almaktadır (Nural,1996:113).

DIR, ihraç ürünlerinin üretimi için ithal edilen, ithali gümrük vergisine tabi girdilere gümrük muafiyeti sağlayan ihracatı teşvik politikası aracıdır. İşletmeler, ihraç edilmesi düşünülen malların üretiminde kullanılacak olan; hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, ara malı ve ambalaj malzemelerinin başta çeşitli vergisel yüklerden muaf olmak üzere, devlete ihracat taahhüdünde bulunmak şartıyla, çeşitli kolaylıklar ve teşviklerden faydalanabilmektedirler.



Şekil 1 UN için Dahilde İşleme Rejimi

4.4 Dahilde İşleme Rejimi ile Sağlanan Avantajlar

DİR' in sağladığı avantajlardan en önemlileri; üçüncü ülkelerden yapılan ithalatta gümrük vergisi, KDV ve diğer vergi, resim ve harçlardan muafiyet, AB ülkelerinden ithalde KDV, diğer vergi, resim ve harçlardan muafiyet, ihracat taahhüdünü üçüncü ülkelere yapılan ihracatla yerine getirmek şartıyla ithalatta kota ve gözetim önlemlerinden muafiyet, ihracat sayılan satışla birlikte teslimler ile ilgili olarak gümrük vergisi muafiyetli ithalat, eşdeğer eşya kullanımına olanak vermesi, ödenmiş vergilerin geri alınması olarak bahsedilebilir (Erciyes Üniversite Dergisi Sayı 35).

KDV oranlarının fazla olduğu Türkiye’de dolaylı bir vergi olan KDV, hem iç ticaret hem de dış ticarete önemli bir karar unsur değişkeni olarak kalmaya devam etmektedir (Apak, 2004).

DİR ile ihraç edilecek ürünün üretiminde kullanılmak üzere; hammadde, yardımcı malzeme, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemesinin bu vergiden muaf olarak ithal edilmesi ihracatın desteklenmesinde önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

İthal ürünün katma değer sürecine alındıktan sonra artı değerle ihraç ediliyor olması, istihdam gücüne katkı sağlaması, kaliteli girdi kullanım faydası sunması, yeni teknoloji girişine imkan vermesi gibi mikro ve makro fırsatlar sağlamaktadır (Vanlı, 2009).

4.5 Dahilde İşleme Rejiminden Yararlanmanın Koşulları

Rejimden beklenen faydanın oluşabilmesi için; yerli üreticilerin haksız rekabet nedeniyle zarar görmesinin engellenmesi, rejimin kötü niyetli kullanımına engel olunması gerekmektedir.

DİR izninin alınabilmesi için aşağıda belirtilen bazı ana koşulların gerçekleşmiş olması gerekmektedir (Nural ve Akçin, 1996: 27).

- İşlem görmüş ürünlerin yurt dışına ihraç edilme niyeti,
- İşlem görmüş mallar içerisindeki ithal eşyasının tanımlanabilmesi,
- Serbest bölgeler hariç olmak üzere Türkiye gümrük bölgesindeki üreticilerin ana ekonomik çıkarları ve Türk malı imajının olumsuz etkilenmemesi,
- Ülke içerisinde işleme faaliyetlerinin sağlanması
- İşletme daha önceden DİR kapsamında faaliyette bulunmuşsa önceki performansının olumlu olması gerekmektedir.

4.6 Dahilde İşleme Rejiminde Kullanılan Kavramlar

Dahilde İşleme Rejiminin nasıl uygulandığının anlaşılabilmesi için öncelikle bazı kavramların bilinmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi Gümrük Rejimi kavramıdır.

Gümrük Rejimi; geçici depolama yerinde, antrepoda ya da gümrükçe müsaade edilen bir yerde muhafaza edilen eşyaya ilişkin olarak, öngörülen koşullar için yapılmasına karar verilen işlem için uygulanacak mevzuatla birlikte prosedürlerdir (Bağrıaçık, 2004: s. 168).

Başka bir deyişle Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ya da çıkış yapacak eşaların hareket şekillerini düzenleyen işlem süreçlerini ifade etmektedir.

Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya:4458 sayılı Gümrük Kanununun 18'inci maddesine göre tamamı Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen, bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke ya da topraklardan ithal edilen girdileri barındırmayan veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke, topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimi uygulamasına dahil edilerek ithal edilen eşyayı ifade etmektedir.

Üçüncü Ülke Kavramı: Topluluk mevzuatında, Türkiye ve topluluk üyesi ülkeler dışında kalan tüm diğer ülkeleri ifade eder (Bağrıaçık, 2006: s.137).

A.TR Dolaşım Belgesi: Türkiye veya Toplulukta serbest dolaşımda bulunan eşyanın Türkiye ve Avrupa Topluluğu gümrük birliği çerçevesinde tercihli rejimden faydalanabilmesini sağlamak üzere, gümrük idaresince veya bu idare tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgedir (Durman ve Önder, s.74).

Bu nedenle eşya AB üyesi ülkelere A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde gelmezse eşyaya 3. ülkelere uygulanan vergi oranları uygulanır.

Bu belge, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki sanayi ürünleri, işlenmiş tarım ürünleri ticaretinde kullanılan, eşyanın Türkiye ve Toplulukta serbest dolaşımda olduğunu gösteren, o eşyanın tercihli rejimden yararlanmasını sağlamaktadır

(<https://www.gumrukleme.com.tr/soru-cevap/sorularla-a-tr-belgesi/>).

Menşei İspat Belgeleri: Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar tarafınca tercihli rejimden faydalanmak üzere ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen ve malın menşeiini belirleyen EUR.1 dolaşım sertifikasını ifade eder.

İşleme Faaliyeti: Eşyanın montajı, kurulması, diğer eşya ile birleştirilmesi dahil olmak üzere işçiliğe tabi tutulması, işlenmesi, yenilenmesi, düzenli hale getirilmesi eklenerek tamir edilmesini ile işleme sırasında tamamen veya kısmi tüketilse dahi işlem görmüş ürünün bünyesinde bulunmayan fakat bu ürünün üretilmesini sağlayan ya da kolaylaştıran önceden belirlenmiş bazı eşyanın kullanılmasını ifade eder.

Buraya kadar tanımlanan kavramlar eşyanın gümrük statüsünü bilmemiz açısından önem arz etmektedir. Eşyanın, dahilde işleme rejimi kapsamında işlenmesi ile ilgili olarak ise aşağıda tanımlanan kavramlar önem kazanacaktır.

Bu kavramlar şunlardır:

- Döviz Kullanım Oranı: Dahilde İşleme İzin belgesi kapsamındaki CIF ithal (yurt içi alımlar hariç) tutarının FOB ihrac tutarına olan yüzde oranını belirtir.
- İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl veya ikincil işlem görmüş üründür.
- Asıl İşlem Görmüş Ürün: Dahilde İşleme Rejimi kapsamında elde edilmesi amaçlanan üründür.
- İkincil İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl işlem görmüş ürün dışındaki üründür.
- Verimlilik Oranı: Belirli adetteki eşyanın işlenmesi sonucunda elde edilen işlem görmüş ürünün miktarı veya yüzde oranı adında tanımlanır.
- Vergi: Eşyanın ithali, ihracında tahsili öngörülen vergi, resim, harç, fon ve bütün mali yükleri ifade eder.
- İşletme Malzemesi: İhracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan fakat ürünün bünyesinde yer almayan, sabit tesislerin çalışabilir durumda olmasını temin eden (enerji ve yakıt hariç), yatırım malı makine ve teçhizat özelliğinde olmayan malzemesidir.

Tüm bu kavramların yanında, bu rejiminden faydalanma şartlarının anlatıldığı bölümde de önemi arz edilen diğer kavramlardan biri imalatçı ve ihracatçı kavramı, diğeri ise Aracı İhracatçı kavramlarıdır.

İmalatçı ve İhracatçı: Mamul ya da yarı mamullerin tümünü veya belli bir bölümünü üreten ve bu mamullerin ihracatını bizzat şahsı ya da ihracatçı aracısıyla işlemini tamamlayan Dahilde İşleme İzin belgesi sahibi şirketini ifade eder. Aracı İhracatçı ise, Dahilde İşleme İzin belgesinde taahhüt edilen ihracatı, belge sahibi şirketten tedarik ettiği sekliyle gerçekleştiren belge sahibi olmayan firmadır (Dahilde İşleme Rejimi Tebliği (2005/1), Resmi Gazete Tarihi: 27.01.2005, Resmi Gazete Numarası:25709, madde3.).

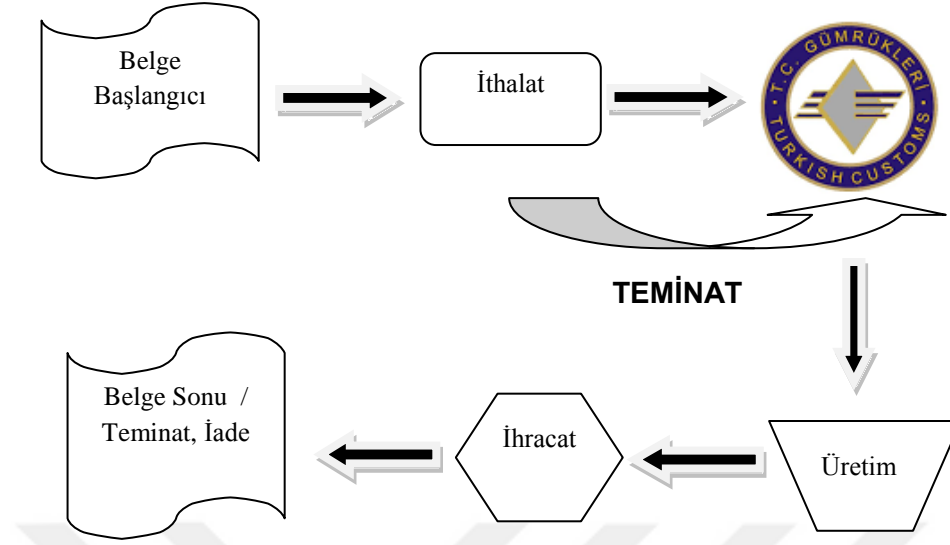
4.7 Dahilde İşleme Rejimi Tedbirleri

DİR, şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sistemi olmak üzere iki başlıca temel üzerine oturmuştur.

4.7.1 Şartlı Muafiyet Sistemi;

Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik firmaların, Dahilde İşleme İzin Belgeleri kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünlerin üretimi için gerekli olan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemelerini bedelli ya da bedelsiz olarak ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ithal esnasında alınması gereken vergileri teminata bağlanması kaydı doğrultusunda ithal edebilmeleridir (Demir ve Diğerleri, 2001: s.253).

İthalatı vergiye tabi ihraç edilecek ürünlerde üretim girdisi olan eşyaların vergileri teminata bağlanarak geçici olarak ithal edilmesi ve daha sonra ihraç edilmesi bu sistemin ana mantığını oluşturur.



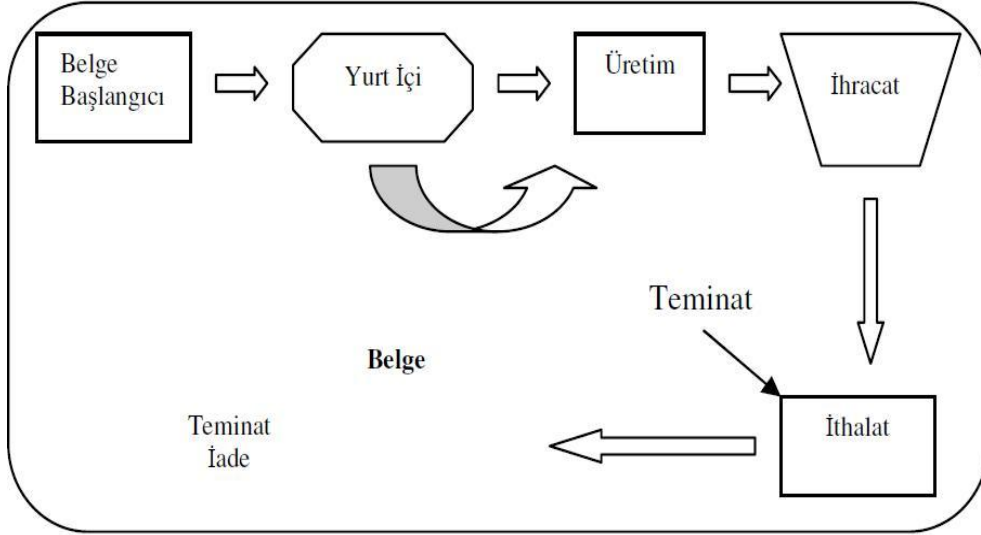
Şekil 2 Şartlı Muafiyet Sistemi

Kaynak: Şartlı muafiyet sistemi tanımı baz alınarak hazırlanmıştır.

4.7.1.1. Eşdeğer Eşya Kullanımı

Eşdeğer eşya kullanımı, şartlı muafiyet sistemi içerisinde yer alan dahilde işleme izin belgesi dahilinde işlem görmüş malın üretimi için ithal olan eşyanın yerine, eşdeğer eşya olarak 8 ve 12'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu ile ticari kalite ve teknik spesifikasyonları nedeniyle aynı kalitede ve özellikleri taşıyan serbest dolaşımdaki eşya kullanılmasına denir. Dahilde işleme Rejimi kapsamında eşdeğer eşya kullanımına imkan tanınmasının amacı, ihracat ürünlerin bünyesine giren ürünler bakımından yerli ürün kullanılmasının teşvik edilmesidir (Durman ve Önder, s.77).

Sistem önce ihracatın yapılıp daha sonra (ihracat sonrası) ikame mal olarak kullanılan serbest dolaşımdaki eşya kadar eşyanın ülkeye getirilmesine olanak tanıdığından, ülkedeki mal miktarı değişmemektedir. Böylece firma finansman maliyetlerini dengeleyici nitelikte özellik taşıyan sistem aynı zamanda ülke içindeki mal miktarı üzerinde de dengeleyici unsur yaratmaktadır (Demir ve Diğerleri, s.263).



Şekil 3 Eşdeğer Eşya Kullanımı Uygulaması

Kaynak: Şaban Özdemir, Dahilde İşleme Rejimi Vergi İstisnası Semineri, İstanbul Dış Ticaret Kompleksi 2006.s.5.

Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde, Dahilde işleme izin Belgesi kapsamında önceden ihracat sonradan ithalat yapılabileceği gibi, ithal eşyası ile serbest dolaşımdaki eşya birlikte de kullanılabilir. İthal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracı halinde, buna tekabül eden ithalat belge süresi sonuna kadar yapılabilir.

İşlem görmüş ürünlerin eşdeğer eşyadan elde edildiği durumlarda, gümrük işlemlerinde ithal eşyası eşdeğer eşya, eşdeğer eşya ise ithal eşyası olarak değerlendirilir.

Eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracından sonra buna tekabül eden oranda ithal edilen eşya, belge sahibi firma tarafından serbestçe kullanılabilir (Gümrükler Genel Müdürlüğü' nün 17.07.2002 tarihli 16085 sayılı tasarruflu yazısı).

Eşdeğer eşya olarak serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal vergileri ödenmiş eşyanın kullanılması durumunda üretimde girdi olarak kullanılmak üzere temin edilecek olan bu eşyanın ithalatının başka firmalarca yapılmış olması mümkün olduğu gibi, Dahilde İşleme izin Belgesine sahip firmaca belge kapsamı dışında ithal edilmiş olması da mümkündür. Her iki halde de, ithal vergileri (Gümrük Vergisi+KDV) ödenmiş bir eşya söz konusudur.

Bu durumda Dahilde İşleme İzin Belgesine sahip firma şartlı muafiyet kapsamında kendinin ithal edeceği eşya yerine GV ve KDV ödenerek daha önceden ithal edilmiş serbest dolaşımdaki eşdeğer eşyayı satın alıp kullanarak bu eşya için malın satış fiyatına yansıtılacak olan KDV 'ne ilaveten Gümrük Vergisini de dolaylı olarak yüklenmiş olacaktır.

Eşdeğer eşya kullanımı için, ilgilinin izin başvurusunda bunu talep etmesi ve eşdeğer eşya ile ithal eşyasının aynı özellikte olması ve bunların kontrol yollarının izin belgesinde belirtilmesi halinde mümkündür. Müsteşarlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü), proje'nin özelliğine göre eşdeğer eşyanın kullanımına yasaklama veya kısıtlama getirilebilir.

Sistemin sonunda, işlem görmüş ürünün ihracı ile birlikte ihracat ürününün bünyesinde kullanılan eşdeğer eşyanın da ihracı gerçekleştiğinden, ihracatta KDV istisnası uygulamasının sonucu olarak ödemiş olunan (İndirilecek KDV) Katma Değer Vergisi vergi dairesinden iade alınır.

4.7.1.2. Yurtiçi Alımlar

31.12.1999 tarih ve 99/13819 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ve 2000/4 sayılı Tebliğ ile 05.02.2000 tarihinden itibaren yeni Gümrük Kanunu'nun yürürlüğe girişi ile paralel yürütülen uygulamada; Dahilde İşleme Tedbirleri arasında eşdeğer eşya kullanımının yanı sıra "Yurt içi alımlar" şeklinde işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılan girdilerin yurtiçinden alınabilmesi imkanı getirilmiştir (Dahilde İşleme Rejimi Tebliği (2005/1) madde 7).

Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemelerinin, ithal edilmesi yerine, yurt içinden teminine olanak tanıyan sistemdir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında ihraç edilmek üzere yurt içinden temin edilen eşya ile ilgili olarak,

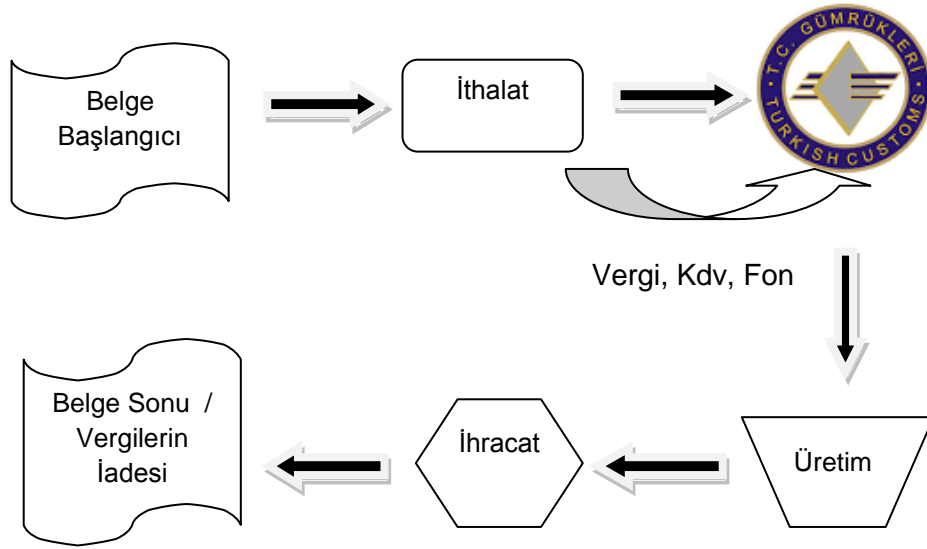
1. Eşya, rejim uygulaması bakımından (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla) ithal eşyası gibi değerlendirilir.
2. Eşyanın işleme faaliyetine tabi tutulması sonucu elde edilen ikincil ilsem görmüş ürünün ihracı zorunlu değildir. Bu itibarla, söz konusu ürünün ihraç edilmemesi nedeniyle bir müeyyide uygulanamaz.
3. Yurt içinden alınan eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünün, belge süresi içerisinde ihraç edilmemesi durumunda, 2 kat para cezası uygulanmaz.
4. DİİB kapsamında işlem görmüş ürün olarak gerçekleştirilen ihracatın belgelenmesi kaydıyla, bu ihracata tekabül eden hububat veya seker, belge süresi sona erse dahi TMO ile TCSK' ca belirlenen seker fabrikalarından temin edilebilir.
5. DİİB kapsamında işlem görmüş ürüne ilişkin ihracatın belgelenmesi kaydıyla, TMO ile TCSK 'ca belirlenen herhangi bir seker fabrikasından alım yapılmasının mümkün olmadığı durumda, belgeye azami 6 ay ek süre verilmek suretiyle ithalat yapılmasına izin verilebilir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında yurt içi alım iki sistem ile gerçekleşir.

- I. Tecil - Terkin sistemine istinaden eşya alımı,
- II. T.C.Seker Kurumunca tespit edilen seker fabrikaları ile Toprak Mahsulleri Ofisinden yapılan alımlar.

4.7.2 Geri Ödeme Sistemi

Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik firmaların, serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak getirdikleri eşyayı, işlem görmüş ürünler şeklinde dahilde işleme izin belgesi kapsamında üçüncü ülkelere (AB üyesi dışındaki ülkeler ve Türkiye Gümrük Bölgesi üzerindeki serbest bölgeler) ihraç etmelerinden sonra ithalat esnasında ödemiş oldukları vergileri geri alabilmelerini ifade etmektedir. Bu uygulamanın temel mantığını da, DİİB olmayan firmanın ithalat sırasında ödediği vergileri, daha sonra alacağı DİİB süresi içinde ihracatın gerçekleşmesi sonrasında alabilmesidir.



Şekil 4 Geri Ödeme Sistemi Uygulaması

Kaynak: Geri Ödeme Sistemi tanımı baz alınarak hazırlanmıştır.

Geri ödeme sistemi ile şartlı muafiyet sistemi arasındaki temel fark şunlardır:

Geri ödeme sisteminde, dahilde işleme faaliyetine tabi tutulan eşya, daha önce ticaret politikası önlemlerine tabi olarak serbest dolaşıma sokulmuş eşyadır ve işleme faaliyeti sonrasında ihraç edilmesi halinde bu eşyanın serbest dolaşıma girişinde tahsil edilmiş olan ithalat vergileri geri verilmektedir. Oysa, DİR'e tabi tutulacak eşya serbest dolaşıma sokulmamakta, bu nedenle ithalat politikası önlemlerine tabi olmamakta ve ithalat vergileri ödenmemektedir.

Bunun yerine ithalat vergileri teminata bağlanmaktadır. Vergilere karşılık olarak alınan teminat ise işleme faaliyetinden sonra gerçekleştirilen ihracat sonrasında iade edilmektedir. Bu nedenle geri ödeme sistemine göre alınan vergiler, vergi niteliği açısından vergi olmaktan ziyade nakdi teminat unsuru niteliğini taşımaktadır (Selen, 2005:196).

4.8 Dahilde İşleme Rejimi ile İlişkili Kuruluşlar

- Dahilde İşleme İzin Belgesi DTM tarafından düzenlenmektedir.
- Dahilde İşleme İzni ise Gümrük Müsteşarlığı tarafından verilmektedir. Eşyanın tamiri, boyama, yenileme, monte edilmesi, birleştirilmesi, ambalajlanması, bedelsiz ithalat gibi basit olarak adlandırılacak dahilde işleme işlemlerinde uygulanmaktadır.

- İhracatçı birlikleri Dahilde İşleme İzin Belgesi ile ilgili revize işlemleri ve ihracat taahhüdünün kapatılması konularında yetkilidir.

- Diğer Kurumlar: Maliye Bakanlığı, Şeker Fabrikaları, Toprak Mahsulleri (Vanlı, 2011).

4.9 Dahilde İşleme İzin Belgesinin Alınması

Dahilde İşleme Rejiminden yararlanmak isteyen firmaların, DTM"den Dâhilde İşleme İzin Belgesi almaları gerekmektedir.

- Dahilde işleme proje formu, hammadde sarfiyat tablosu, kapasite raporu, imza sirküleri, ticaret sicil gazetesi ve ilgili diğer belgelerle birlikte DTM"ne müracaat etmeleri gerekmektedir.

- Firmalar tarafından yapılan söz konusu müracaat ve eki projenin, ithal eşyasının işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanıldığının mümkün olup olmayacağı, Türkiye'de yerleşik üreticilerin ekonomik çıkarlarına madde politikası açısından ciddi bir zarar verip vermeyeceği hususları ve faaliyetin katma değer yaratan, kapasite kullanımını artıran, rekabet gücü sağlayan nitelikte olması durumunda Dahilde İşleme İzin Belgesi düzenlenmektedir (<http://archive.ismmmo.org.tr>).

4.9.1 Dahilde İşleme İzin Belgesi Almak için Gerekli Belgeler

Dahilde İşleme İzin Belgesi almak için gerekli belgeler ;

1. Dilekçe
2. Firma Tanımlama Formu
3. İhraç edilecek mamulün üretimi ile ilgili Kapasite Raporu
4. Hammadde Sarfiyat Tablosu
5. İmza Sirküleri
6. Ticaret Sicil Gazetesi aslı,
7. Firmaya ait Vergi Numarası Belgesi
8. Elektronik imza sahibi kişinin Yetki Belgesi
9. İhracatçı Birliği üyesi olduğuna dair belge
10. Gümrükçe Onaylanmış Kişi Statü Belgesi (Varsa) (Arzova, s. 155.)

4.9.2 Dahilde İşleme Rejimi Değerlendirme Aşaması

Dahilde işleme izin belgesi / dahilde işleme izni alabilmek için yapılan müracaatlar;

- a) İthal eşyasının işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanıldığıının tespitinin mümkün olması,
- b) Türkiye Gümrük Bölgesindeki (serbest bölgeler hariç) üreticilerin temel ekonomik çıkarları ile Türk malı imajının olumsuz etkilenmemesi,
- c) İşleme faaliyetinin, katma değer yaratan ve kapasite kullanımını artıran bir faaliyet olması yanında, işlem görmüş ürünün rekabet gücünü ve ihrac potansiyelini artıran koşullar yaratıyor olması,
- d) Firmaların dahilde işleme izin belgeleri/dahilde işleme izinleri kapsamındaki performansları, kriterleri çerçevesinde değerlendirilir.

Bu kriterlere göre yapılacak değerlendirme sonucunda dahilde işleme izin belgesi / dahilde işleme izni verilmesine karar verildiğinde; düzenlenecek belgede ithal eşyası ve işlem görmüş ürünün (asıl ve ikincil işlem görmüş ürünler) asgari 8 (sekiz)'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu, adı, verimlilik oranına göre belirlenen miktarı, değeri, belge/izin süresi, döviz kullanım oranı ve varsa yan sanayici belirtilerek dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni verilir veya talep reddedilir.

4.9.3 Dahilde İşleme İzin Belgesi Başvurularının Değerlendirilmesi Sırasında Esas Alınan Kriterler;

1. İşletme malzemesi haricinde, ithal eşyanın işlem görmüş ürün tipleri içinde eşdeğer eşya için koyulmuş koşullarının uygun olup olmadığının tespit edilebilir olması,
2. TGB'deki üreticilerin asıl ekonomik karlarının kötü yönde etkilenmemesi koşuluyla, rejimin işlem görmüş ürünlerin ya da yeniden ihracı için yeni fırsatların gündeme gelmesine yardımcı olması,
3. Şartlı muafiyet sisteminin kullanılmasında ithal girdinin işlem görmüş ürünler içinde ihrac edilmesinin amaçlanması,

4. Geri ödeme sisteminin kullanılması izni, işlem görmüş asıl malların ihraç edilmesi fırsatının bulunduğu bununla birlikte geri ödeme sistemini sınırlandıran koşullara uyulması olarak belirtilebilir.

Dahilde işleme faaliyeti için alınan izin koşulları ile ilgili olarak süre, tarife ve ihracat taahhüdü, döviz kullanım oranı gibi noktalarda değişiklik, revize hakkı bulunmaktadır.

Değişiklik talebi işleme faaliyeti iznini veren idareden talep edilebilmekte ve bu idarenin değerlendirmeleri sonunda karara bağlanmaktadır. Ancak gemi inşa projelerinde olduğu gibi bazı işlem faaliyetlerinin özelliği gereği İhracat Genel Müdürlüğü tarafından karara bağlanabilmektedir (Vanlı, 2011).

4.9.4 Dahilde İşleme İzin Belgelerinin Süresi

- Dahilde İşleme İzin Belgeleri süreleri, sektörüne göre değişmekle birlikte azami 12 aydır. Belge süresi kadar ek süre verilebilmektedir.
- Gemi inşa, savunma sanayi ve benzeri üretim süreci 12 ayı aşan ürünlere ilişkin Dahilde İşleme İzin Belgeleri süreleri, proje süresi kadardır.
- Belge kapsamında ilk ithalatın yapıldığı tarihe kadar azami 3 (üç) ay olmak üzere Dahilde İşleme İzin Belgelerine ek süre verilebilir. Firmaların, ek süre almak için ilgili ihracatçı birliklerine belge aslı ile birlikte müracaat etmeleri gerekmektedir (archive.ismmmo.org.tr).
- Sürenin başlangıcı, dahilde işleme izin belgesinin tarihidir. Süre sonu ise, belge süresi (ek süre, haklı ve mücbir sebep ile fevkalade hallere ilişkin süreler dahil) bitiminin rastladığı ayın son günüdür.

Örneğin, 1/01/2005 tarihinde alınan ve belge süresi 12 (on iki) ay olarak belirlenen bir belgenin süre sonu 31/12/2005 tarihi olacaktır,3/01/2005 tarihinde alınan ve belge süresi 12 (on iki) ay olarak belirlenen bir belgenin belgede kayıtlı süre sonu 2/01/2006 tarihi olması nedeniyle belge süre sonu 31/01/2006 tarihi olacaktır (Ertaş, 2002: s.91.).

4.9.5 Dahilde İşleme İzin Belgelerinin Kapatılması

Kapatma işlemi; işleme faaliyetinin tamamlanmasından sonra üstlenilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile son bulur. İzin süresinin bitiminden 3 ay sonra yapılır. Bunun iki yönü bulunmaktadır.

Faaliyet izninin kapatılması; şartlı muafiyette ön görülen şarta uyulup uyulmadığı, geri ödeme yönteminde ise ödenmiş olan gümrük vergilerinin geri alınabilmesi için gerekli şartların oluşup oluşmadığı araştırılır. İhraç taahhüdünün yerine getirilmiş olması gereklidir. Başvurular, İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine yapılır. Firma sahibi gerekli bilgi ve belgeleri elektronik ortamda Genel Sekreterliğe gönderir. Varsa eksiklikler giderilir.

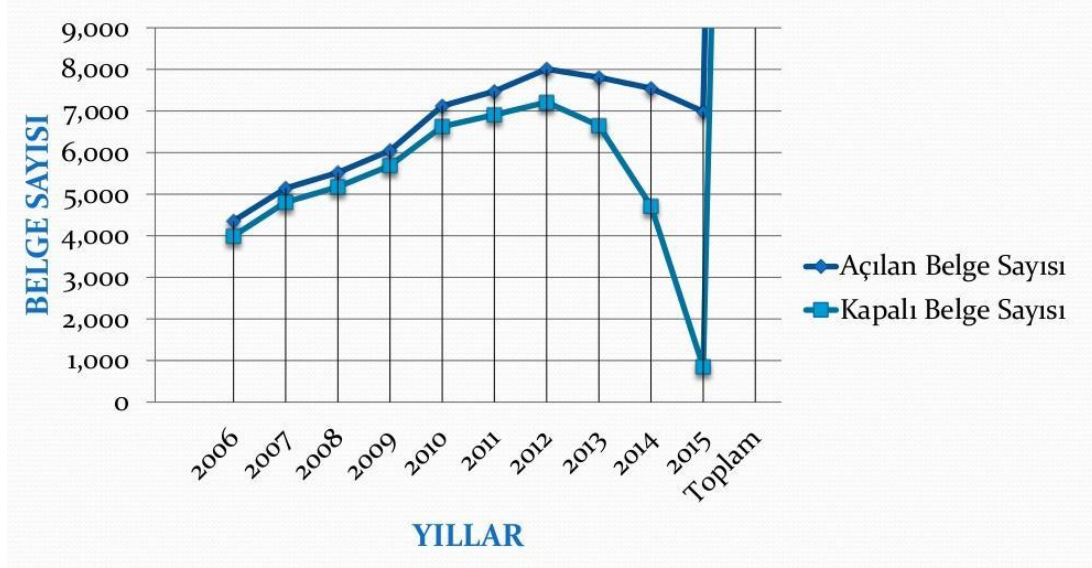
İhracat işlemi için TGB dışına veya Serbest Bölgeye malın çıkması gerekir. Serbest Bölgeden mal çıkışı olduktan sonra, kapatma işlemi tamamlanır. Telafi edici vergi doğmuş ise ödenmesi gerekir (Vanlı, 2011).

Dahilde İşleme İzin Belgesi kapaması için gerekli belgeler şunlardır.

- DİİB aslı,
- Gümrük Beyannameleri asılları,
- İhracat ve İthalat listeleri
- A.TR Dolaşım belgesi ve Mense ispat belgeleri,
- İhracatın serbest bölgeden başka bir ülkeye yapılması durumunda, serbest bölge işlem formu
- Telafi Edici Vergi makbuzu

Daha önce uygulanmakta olan, kapama esnasında gümrük idarelerinden teyit alınması sistemi, DİR otomasyon projesinde uygulanmadığı için, firmanın yukarıdaki belgelerle İhracatçılar Birliği'ne başvurması durumunda kapama işlemi gümrük idarelerinden teyit alınmadan gerçekleşir ve İBGS tarafından taahhüt kapatma yazısı düzenlenir.

Tablo 18 Yıllar İtibari ile Açılan Belge ve Kapatılan Belge Adetleri



Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı 35622752.622.03-8592 numaralı bilgi talebi cevabı
E.T:22.01.2016

Tablo 19 Kapalı Belgeler Kapsamında İhracat-İthalat

Yıl	Belge Sayısı	Öngörülen İhracat (\$)	Öngörülen İthalat (\$)	Gerçekleşen İhracat (\$)	Gerçekleşen İthalat (\$)
2006	3.994	34.254.308.554	22.627.428.933	35.273.415.960	17.376.777.424
2007	4.807	48.796.072.941	31.070.688.264	52.937.325.786	24.872.794.043
2008	5.177	53.762.859.163	33.583.708.421	51.766.233.140	26.167.074.100
2009	5.688	43.052.409.195	25.283.846.756	42.310.598.284	21.056.039.478
2010	6.630	44.036.589.759	26.397.125.370	46.037.543.699	22.733.825.152
2011	6.910	50.050.407.287	29.889.180.974	50.322.405.850	25.239.218.102
2012	7.210	45.510.852.154	26.766.362.266	45.852.492.942	22.017.772.199
2013	6.650	39.399.328.038	22.788.809.406	39.039.474.698	19.133.226.980
2014	4.714	20.694.437.561	12.453.808.627	19.852.521.672	10.466.121.531
2015	851	1.486.718.148	974.244.371	1.432.423.953	878.990.397
Toplam	52.631	381.043.982.800	231.835.203.386	384.824.435.983	189.941.839.406

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı 35622752.622.03-8592 numaralı bilgi talebi cevabı
E.T:22.01.2016

4.10 Dahilde İşleme Tedbirlerine Uyulmaması

Dahilde işleme tedbirlerini belgede belirtilen esas ve şartlara uygun olarak yerine getirmeyenlerden,

a) Belge kapsamında ithal edilen ve Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere fiilen ihracı gerçekleştirilmeyen eşyanın ithali esnasında alınmayan vergi,

b) Belgede kayıtlı miktarın üzerinde ithalatın yapıldığının belge ihracat taahhüdünün kapatılması esnasında tespiti halinde, bu kısma tekabül eden ithalattan doğan vergi,

c) Belge kapsamında ithal edilen eşyanın tamamı ihraç edilen mamülün bünyesinde kullanılmış olsa dahi döviz kullanım oranının %80'i geçmesi halinde, bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

d) Belge kapsamında ithal edilen işletme malzemesinin CIF ithal tutarının, gerçekleşen FOB ihraç tutarının %2 den fazla olması halinde bu oranı aşan kısma tekabül eden ithalatla ilgili alınmayan vergi,

e) Belge iptal edilmesi halinde belge kapsamında alınmayan vergi, ithal tarihi itibari ile 6183 sayılı kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

4.11 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye de Etkinliği

1980 yılına kadar ithal ikamesine dayalı sanayileşme politikası uygulayan Türkiye'de, ihracata dayalı büyüme esasını öne çıkaran ve ihracatı arttırmaya yönelik çalışmaları ekonomik istikrar paketinin merkezine oturtan uygulamalar, 24 Ocak 1980 de "24 Ocak Kararları" adıyla başlatılmıştır (Vanlı, 2011).

Türkiye'de 1980 yılı Ocak ayından itibaren uygulanmaya başlanan 24 Ocak Kararları olarak anılan istikrar programları, sadece bir istikrar politikası tedbirleri paketi olarak benimsenmemiş aynı zamanda yeni uygulamaları da beraberinde getirmiştir (Pirtini ve Melemen, 2004:s.95).

Türkiye’de ekonomi politikaları açısından bir dönüm noktası niteliğinde olan bu kararlar la, dışa açık ekonomi modeli uygulamaya konulmuş, ithal ikamesine dayalı sanayi yapısı dışa dönük yapıya dönüştürülmüş, kambiyo politikası serbestleştirilmiş, ithal kotaları kaldırılmaya başlanmış, ihracat teşvikleri ekonomi politikalarının temel araçlarından biri olmuştur.

24 Ocak 1980 tarihinden önce, 1615 sayılı Gümrük Kanunu’nun 118’inci maddesi çerçevesinde "Geçici Kabul Rejimi"ne göre yürütülmekte olan ihracat teşvikleri, 24 Ocak Kararları ile, bu sisteme ilaveten "933 Sayılı Kanuna" dayanarak çıkartılan "8/182 Sayılı İhracatı Teşvik Kararı" ile daha çağdaş bir İhracatı Teşvik Rejimi olarak yürütülmüştür. 1 Ocak 1996 tarihinde de, Avrupa Birliği ile aramızda oluşturulan Gümrük Birliği çerçevesinde İhracat Teşvik Mevzuatımızda önemli değişiklikler meydana gelmiş, AB gümrük koduna uyumu sağlamak kapsamında, ülkemiz dış ticaretinin yapısı ve ihracat potansiyeli dikkate alınarak Dahilde İşleme Rejimi Kararı ve bu Karar'a istinaden Dahilde işleme Rejimi Tebliği, 01/01/1996 tarihi itibarıyla İhracatı Teşvik Mevzuatı yerine ikame edilmiştir.

4.11.1 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye Dış Ticareti İçerisindeki Yeri

Dahilde İşleme Rejiminin dış ticaretimiz içindeki önemini anlayabilmemiz için öncelikle Türkiye’nin genel dış ticaret yapısının incelenmesi gerekmektedir. Türkiye’nin ihraç ettiği ürünleri analiz ettiğimizde büyük çoğunluğunun hammadde ve ara mamul olduğu görülür. Özellikle tekstil, elektronik, elektrik ve makine sektörlerinde ihracatın büyük çoğunluğunu ünlü markalara satılan fason ürünler oluşturur. Otomotiv sektöründeki ihracatın büyük çoğunluğunu ise Avrupa’daki ana sanayi montaj ve yedek parça firmalarına ihraç edilen parçalar ve yabancı lisanslı araçlar oluşturur. Toplam ihracatımız içinde direkt olarak tüketicilere satılan markalı ürünler ise, çok az bir yer tutmaktadır. Bu durum hacimsel olarak çok görünse bile değersel bazda ihracatımızın Avrupa ülkeleri seviyesinin çok altında kalmasına neden olmaktadır (Pirtini ve Melemen, 2004:s.105).

İhracatın artmasında ve sürdürülebilir bir durum almasında DİR’in büyük bir önemi bulunmaktadır. Direkt parasal ödeme şeklindeki nakit teşvikler 1994 yılı sonunda imzalanan DTÖ Anlaşmasına taraf olunması ve AB ile Gümrük Birliği sürecine gidilmesi nedeniyle uygulanabilir olmaktan çıkmıştır.

1994 yılı sonu itibari ile her ne kadar ihracatın doğrudan parasal ödemeler ve ya benzer teşvik uygulamaları hususlarında kısıtlamalar getirilmiş olsa da; ihracata 58 dayalı büyüme politikalarından vazgeçilmemiş ve farklı ihracatı teşvik enstrümanlarıyla ihracatın artırılması sağlanmıştır. 1996 yılı itibari ile uygulamaya konulan ihracat teşviklerinin başında DİR gelmektedir.

Tablo 20 Dahilde İşleme Rejiminin Türkiye Dış Ticaretindeki Yeri

YIL	İHRACAT				İTHALAT			
	GENEL		DİİB		GENEL		DİİB	
	DÜNYA	AB	DÜNYA	AB	DÜNYA	AB	DÜNYA	AB
2003	472.528.366	25.898.731	24.113.432	13.982.301	69.339.692	33.494.705	11.543.926	6.198.438
2004	63.167.153	34.451.047	34.115.634	19.786.764	97.539.766	45.443.720	16.355.722	7.970.820
2005	73.476.408	38.394.518	37.775.069	21.119.596	116.774.151	49.220.093	17.256.937	7.868.021
2006	85.534.676	44.004.199	43.693.175	24.628.455	139.576.174	55.068.396	18.798.731	8.580.806
2007	107.153.918	54.686.103	52.373.927	29.775.597	169.986.851	63.527.234	24.286.390	10.582.678
TOPLAM	376.584.991	197.434.599	192.071.236	109.292.712	593.216.634	246.754.148	88.241.706	41.200.763

Kaynak: DTM (<http://www.ekonomi.gov.tr/>)

Türkiye ihracatı 2003 yılında 47,3 milyar doları seviyesinde iken bunun %51'lik kısmı olan 24,1 milyar doları DİR kapsamında yapılmıştır. 2004 yılında ihracat 63,1 milyar dolar olarak gerçekleşirken bunun %54'lük kısmı olan 34,1 milyar doları DİR kapsamında gerçekleşmiştir.

Aynı şekilde, 2005 yılında, ihracat 73,5 milyar dolar olmuş ve bunun %51,4'lük kısmı olan 37,8 milyar dolarlık ihracat DİR kapsamında gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında gerçekleştirilen 85,5 milyar dolarlık ihracatın yine %51'lik kısmı olan 43,5 milyar doları DİR kapsamında olmuştur.

Son olarak 2007 yılında 107,2 milyar dolar olarak gerçekleşen ihracatın %48,9'lık kısmı olan 52,4'lük kısmını DİR kapsamında gerçekleştirilmiştir. 2003 yılında 69,3 milyar dolar seviyesinde olan ithalatın %16,6'lık kısmına tekabül eden 11,5 milyar doları DİR kapsamında yapılmıştır. 2004 yılındaki 97,5 milyar dolarlık ithalatın %16,8'i olan 16,4 milyar dolarlık kısmı DİR kapsamında gerçekleştirirken 2005 yılında DİR kapsamında gerçekleştirilen ithalatın genel ithalata oranında gerileme olmuş ve 116,8 milyar dolarlık genel ithalatın %14,8'lik kısmı olan 17,3 milyar dolarlık kısmı DİR kapsamında gerçekleşmiştir.

DİR kapsamında gerçekleşen ithalatın genel ithalatın içindeki payındaki düşme 2006 yılında da devam etmiş ve bu yıl içerisindeki 139,6 milyar dolarlık ithalatın %13,5'lik kısmı olan 18,8 milyar dolarlık kısmı DİR kapsamında yapılmıştır. 2007 yılında DİR kapsamında yapılan ithalatın genel ithalatın içindeki payında bir miktar yükselme gözlemlenmiş ve bu yıl içerisindeki 170 milyar dolarlık ithalatın %14,3'lük kısmı olan 24,3 milyar doları DİR kapsamında yapılmıştır. Bu verilere göre son 5 yıllık döneme denk gelen 2003-2007 arasındaki toplam ihracatın % 51'i; ithalatın ise % 14,9'u DİR kapsamında gerçekleştirilmiştir. Yine 2003-2007 döneminde, DİR kapsamında, 88,2 milyar dolarlık ithalata karşılık olarak 192,1 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirilmiş olup, DİR kapsamında gerçekleştirilen ithalatın bu kapsamda gerçekleştirilen ihracata oranı olan Döviz Kullanım Oranı (DKO) %46 olarak gerçekleşmiştir.

Mevzuat hükümleri gereğince (2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejim Kararı Madde: 9), DKO her bir DİİB bazında maksimum %80 olacağı öngörülmüş olmakla birlikte, son beş yıl içerisinde, toplamda bu oranın %46 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu oranın her 0,46 dolarlık ithalata karşılık 1 dolarlık ihracatı ifade ettiği dikkate alındığında DİR' in ihracata katkısının ne denli önemli olduğu çok daha açık bir biçimde görülmektedir. Diğer taraftan DKO' nun hesaplanmasında yurt içi alımların dikkate alınmıyor olması da bu oranın düşük olmasına neden olmuştur. Buradan da DİİB kapsamında öngörülen ithalatların bir bölümünün gerçekleştirilmeyerek bunun yerine yurt içi alımlarına yöneldiği sonucuna varılmaktadır.

Dahilde İşleme Rejimi, ülke içinde üretilmeyen malların ithal edilmesine imkan yaratması sebebiyle kuşkusuz çok önemli bir uygulamadır. Ancak AB ülkelerinde % 5 civarında kullanılan bu sistemin Türkiye'de %60 seviyesinde kullanılması, ihracatın ithalata bağımlılığına katkı yapmaktadır.

Ancak bu nedenle rejim kapsamında ithalatın ticaret politikası araçlarına tabi tutulması, ülkemiz ihracatçısını diğer ülke ihracatçıları karşısında dezavantajlı duruma düşüreceğinden gerçek bir çözüm olarak görülmemektedir. Üretim olmadan ihracat yapılamayacağı gerçeğinden hareketle yerli üretim dallarının üretimlerini dikkate alabilmek için ekonomik kriterlerin AB uygulamasına paralel şekilde belirlenmesi ve etkin bir şekilde uygulanması istenilen dengeyi oluşturmasını sağlayacaktır.

Tablo 21’ de 2010-2012 yılları arasında Türkiye’nin yıllara göre toplam ithalat ve ihracat rakamları ve DİR rakamları değer ve oransal olarak verilmiştir.

Tablo 21 Türkiye Dış Ticaretinde DİR Kullanımı (2010-2012)

Türkiye'nin toplam ithalat-ihracat hacmi				Türkiye'nin DİR kapsamında gerçekleştirilen toplam ithalat-ihracat hacmi			
YIL	PARA BİRİMİ	İthalat	İhracat	İthalat	Oranı	İhracat	Oranı
2010	€	138.813.756	85.263.654	18.827.280	13,56%	39.259.126	46,04%
2011	€	173.098.913	96.973.277	21.537.678	12,44%	45.131.357	46,54%
2012	€	184.086.766	118.644.153	23.918.383	12,99%	49.508.167	41,73%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Bilgi Dağıtım ve İletişim Daire Başkanlığı-09/05/2014 tarih-27964695-622-22-3958 sayılı bilgi talebi cevabı.

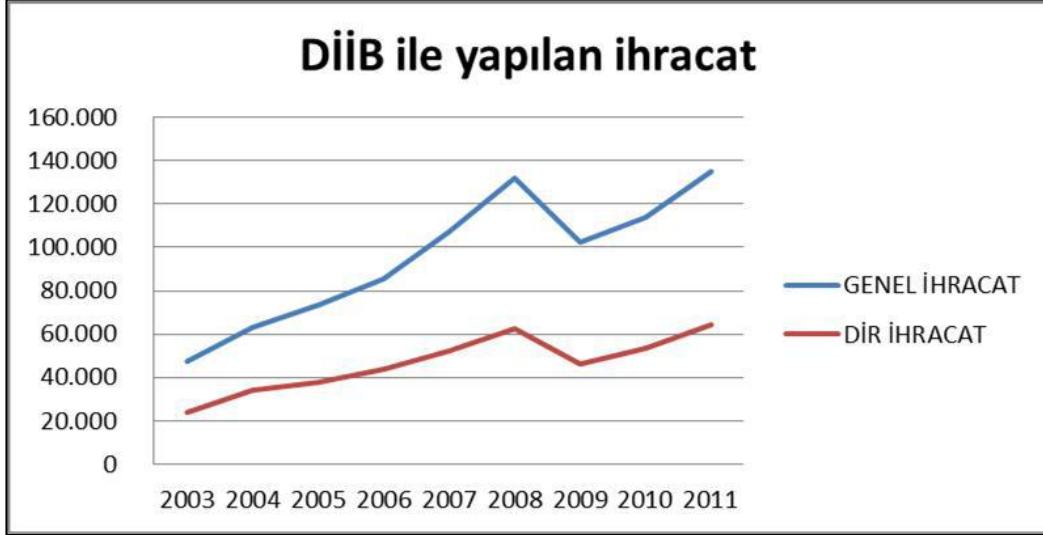
Türkiye ithalatı 2010 yılında 138.8 Milyar Avro seviyelerinde iken bunun % 13.56’lık kısmı olan 18.8 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır. 2011 yılında 173.1 Milyar Avro seviyelerinde iken bunun % 12.44’lik kısmı olan 21.5 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır.

2012 yılında 184.1Milyar Avro eviyelerinde iken bunun yine % 12.99’lik kısmı olan 23.9 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır.

İhracat rakamları değerlendirildiğinde 2010 yılında 85.3 Milyar Avro seviyelerinde iken bunun % 46.04’lik kısmı olan 39.3 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır.

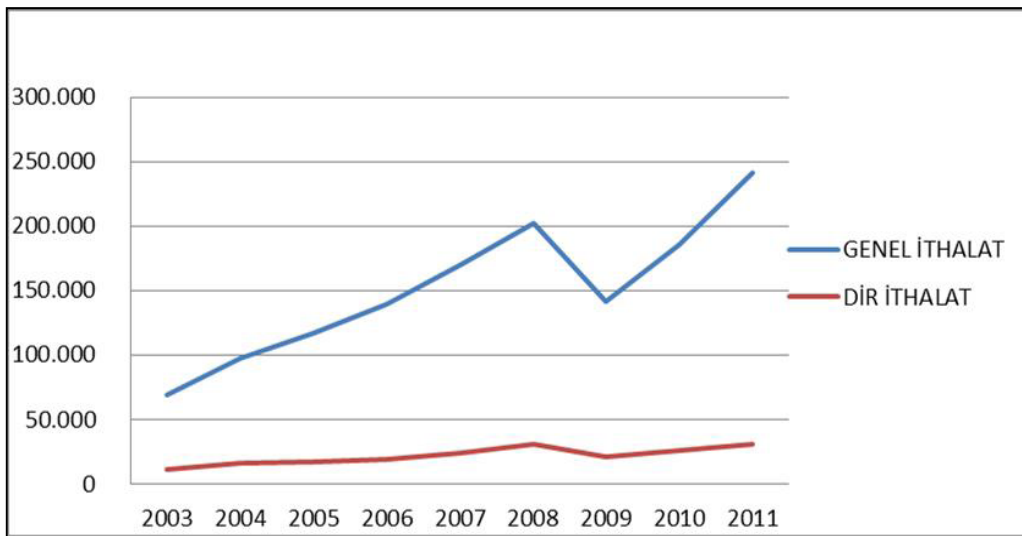
2011 yılında 97 milyar Avro seviyelerinde iken bunun % 46.54'lik kısmı olan 45.1 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır.2012 yılında 118.6 milyar Avro seviyelerinde iken bunun % 41.73'lik kısmı olan 49.5 milyar Avrosu DİR kapsamında yapılmıştır.

Dahilde İşleme Rejimi ve Türk Dış Ticareti Üzerine...



Şekil 5 DİİB ile Yapılan İhracat

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

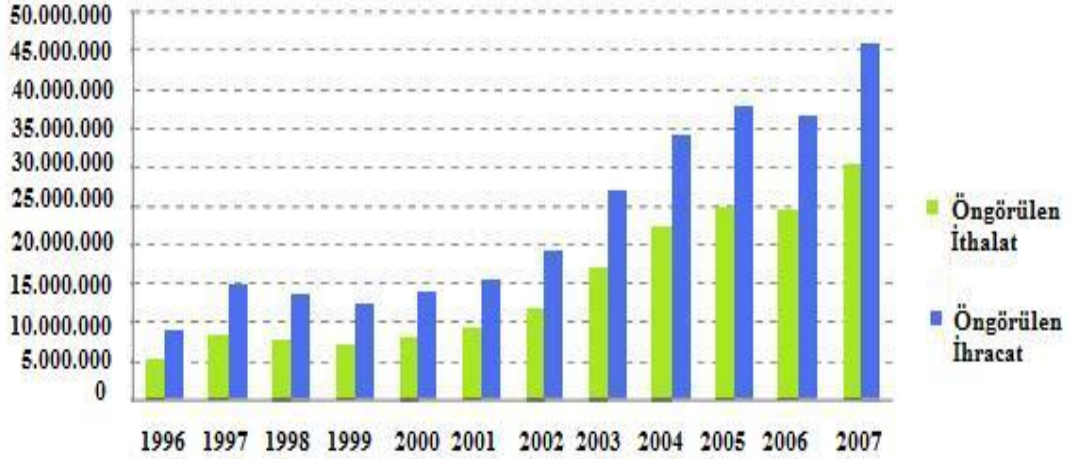


Şekil 6 DİİB ile Yapılan İthalat

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

4.11.2 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen İthalat ve İhracat

1.000 Dolar

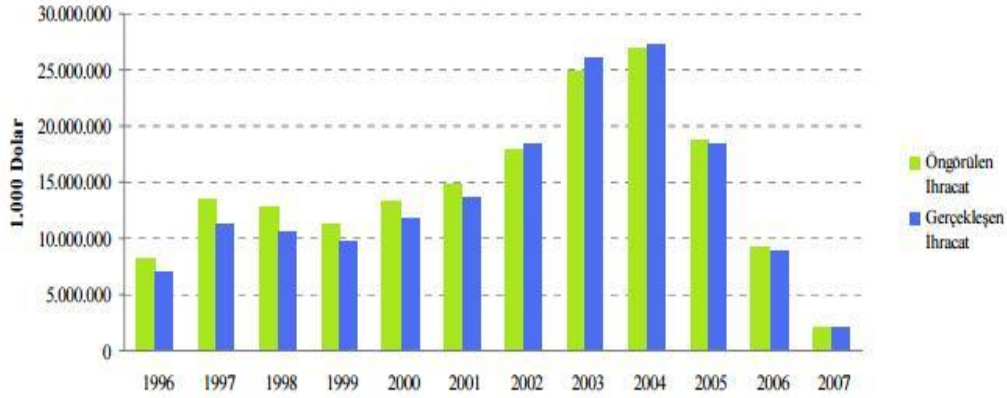


Grafik 3 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen İthalat ve İhracat

1996 yılında 2.382 adet DİİB'de toplam öngörülen ithalat 5.049.826.000 dolar, toplam öngörülen ihracat ise 8.922.490.000 dolar olarak belirlenmiş buna göre öngörülen DKO %56,5 olmuştur.

Yıllar itibari ile öngörülen ithalat ve ihracatlarda artış olduğu gözlemlenmiş ve 2007 yılında 5.145 adet DİİB'de toplam öngörülen ithalat 30.174.788.000 dolar, toplam öngörülen ihracat ise 45.853.826.000 dolar olarak belirlenmiş buna göre öngörülen DKO %65,8 olmuştur. DİİB kapsamındaki CIF ithal tutarının FOB ihracat tutarına olan yüzde oranı olarak ifade edilen DKO ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde maksimum %80 olarak belirlenmiştir. 1996 yılında %56,5 iken bu oran ilerleyen yıllarda yükseliş göstermiş ve 2007 yılında %65,8'e ulaşmıştır. Bu da DİİB kapsamında gerçekleşen ihracata karşılık gelen ithalatın yükselmeye başladığı anlamına gelmektedir.

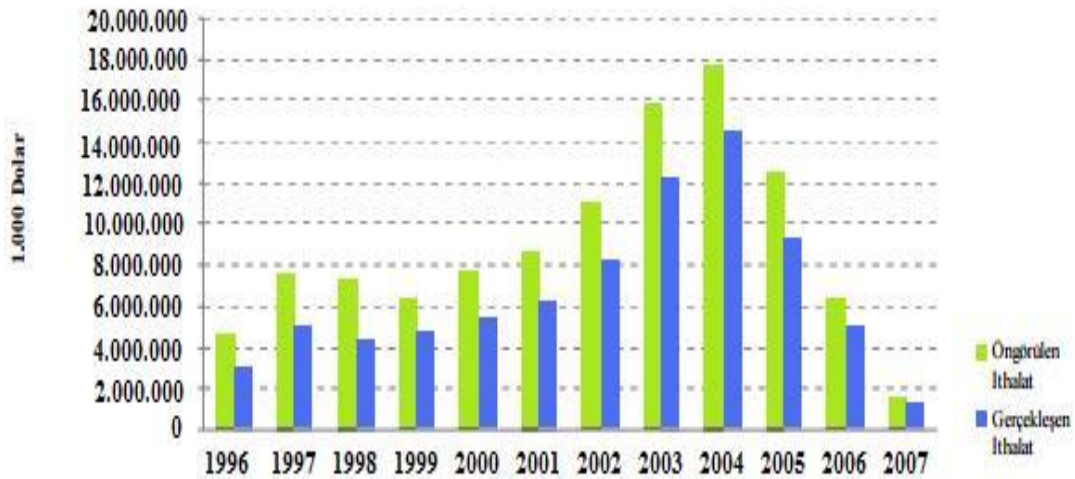
4.11.3 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İhracat



Grafik 4 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İhracat

DİİB’de öngörülen ihracat ile gerçekleşen ihracat değerleri incelendiğinde; yıllar itibari ile öngörülen ihracatın gerçekleşme oranının minimum %81,9 olduğu, 2002 yılında ise DİR kapsamında gerçekleşen ihracatın öngörülen ihracatın üzerine çıktığı, bu durumun 2003 ve 2004 yıllarında da devam ettiği görülmüştür. 2002 yılında öngörülen ihracatın gerçekleşme oranı %103,4 iken, 2003 yılında bu oran %104,6; 2004 yılında ise %101,7 olarak gerçekleşmiştir.

4.11.4 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İthalat



Grafik 5 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen ve Gerçekleşen İthalat

DİR kapsamında öngörülen ithalat ile gerçekleşen ithalat karşılaştırıldığında; gerçekleşen ithalat öngörülene göre daha düşük kalmış olup, öngörülen ithalatın gerçekleşme oranı minimum %60 iken maksimum %81,6 olmuştur.

Öngörülen ithalatın gerçekleşme oranlarının düşük kalmasının ana sebebi; DİİB ile rejim hükümleri çerçevesinde ithalat yapma yerine belli miktarlarda yurt içi alımlarının kullanılmasıdır.

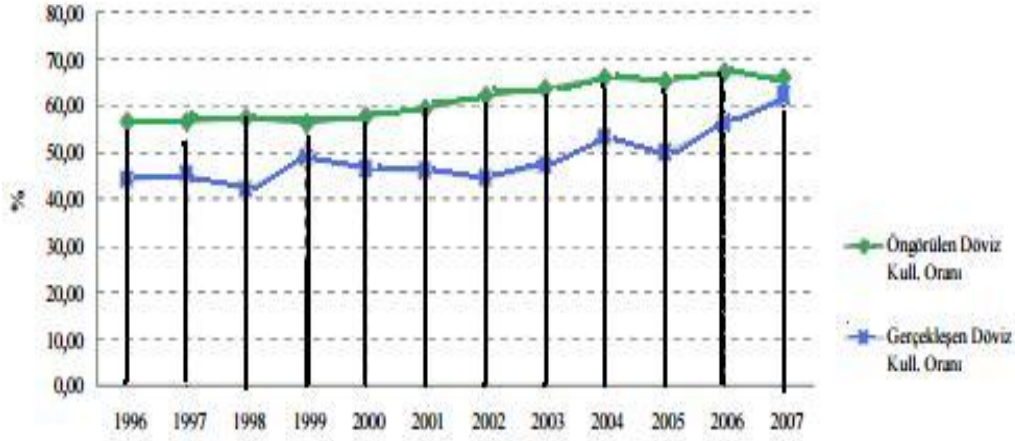
4.11.5 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen Net İhracat



Grafik 6 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Öngörülen Net İhracat

DİR kapsamında gerçekleştirilen ihracattan bu kapsamda gerçekleştirilen ithalatın çıkarılması ile elde edilen net ihracat değerlerine bakıldığında; 2000 yılından itibaren yükselme görüldüğü, sadece 2006 yılında net ihracatın bir önceki yıla göre düştüğü anlaşılmıştır.

4.11.6 Öngörülen ve Gerçekleşen Döviz Kullanım Oranı



Grafik 7 Öngörülen ve Gerçekleşen Döviz Kullanım Oranı

DİR'in uygulama alanı bulduğu 12 yılın öngörülen ve gerçekleşen döviz kullanım oranları incelendiğinde, 12 yılın aritmetik ortalamalarının, öngörülen DKO'da %61, gerçekleşen DKO'da ise %48,7 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Dolayısı ile öngörülen DKO'da 1 birimlik ihracat gerçekleştirmek için 0.61 birim ithalat yapılması öngörülmüş iken, gerçekleşen DKO'ya bakıldığında 1 birimlik ihracat için 0.48 birim ithalat yapıldığı anlaşılmaktadır.

4.12 Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Buğday Analizleri

4.12.1 DİR Kapsamında Özel Düzenlemeye Tabi Eşyalar

MADDE 7- DİR kapsamında özel düzenlemeye tabi olan eşyalara ilişkin hükümler aşağıda belirtilmiştir. Söz konusu eşyalara ilişkin DİİB talepleri değerlendirilirken, işbu Madde'de belirtilen hükümler çerçevesinde işlem tesis edilir.

4.12.1.1 Buğday

a) Genel Esaslar (Değ.: 22 Mayıs 2015)

DİR kapsamında buğday unu, buğday irmiği, makarna ve bulgur ihracatı gerçekleştirilmesini müteakip, ihraç edilen eşyaya tekabül eden miktarda buğday ithalatı yapılır.

Yem hammaddesi ithalatını öngören belgeler kapsamında eşdeğer eşya olarak buğday ithalatına izin verilmez.

DİR çerçevesinde yem hammaddesi olarak ithal edilecek buğdayın, TS 2974 çerçevesinde düşük vasıflı ekmeklik buğday vasfında olması gerekmektedir.

Makarnalık buğdaydan (durum buğdayı) (G.T.İ.P: 1001.19.00.00.00) elde edilen makarna, irmik ve şehriye ihracına ilişkin belge talepleri değerlendirmeye alınır.

Ancak, Afrika ülkelerine yapılacak ihracatta, 1001.99.00.00.11 GTİP'li "adi buğday"ın, eşdeğer eşya olarak ithalatının yapılmaması, ihraç edilen makarnanın bünyesinde azami %30 oranında "adi buğday" kullanılması, ihraç edilen eşyanın ambalajında makarnalık ve adi buğdayın kullanım oranlarının belirtilmesi kaydıyla, makarnalık ve adi buğdaydan üretilen makarna ihracatını öngören belge talepleri de değerlendirmeye alınabilir. Bu kapsamda düzenlenen DİİB'lerin kapatılmasında yukarıda belirtilen şartların sağlandığına ilişkin Yeminli Mali Müşavir raporu aranır.

Bulgur ihracatı karşılığında 1001.19.00.00.00 GTİP'li "tohumluk hariç makarnalık buğday, 1001.99.00.00.11 GTİP'li "yarı sert ekmeklik buğday" ve 1001.99.00.00.13 GTİP'li "kaplıca (kızıl) buğday" ithalatına ilişkin DİİB düzenlenir.

Fabrika binası ve makine-teçhizatı kendisine ait olan firmalar için;

- İlk DİİB'de azami 1.500 ton, ikinci DİİB'de azami 5.000 ton buğday ithalatı,

- Daha sonraki DİİB'lerde ise firma performansı dikkate alınarak, kapasite raporunda kayıtlı üretim miktarının azami ½'si oranında buğday ithalatına izin verilmesi, kaydı ile DİİB düzenlenir.

Faal bir tesisi (fabrika binası ve/veya makine teçhizatı) kiralarak kendi adına kapasite raporu alan firmalar için;

- İlk DİİB'de azami 1.500 ton buğday ithalatı,

- Daha sonraki DİİB'lerde ise firma performansı dikkate alınarak, açık DİİB'ler kapsamında miktar bazında asgari % 50 ihracat gerçekleşmesi kaydıyla azami 5.000 ton buğday ithalatı,

- İndirimli teminat uygulamasından yararlandırılmamak (Ancak, ihracat taahhüdünün tamamlanmasından sonra yapılacak ithalatta Tebliğ'in 9 uncu maddesinin altıncı fıkrası hükmü çerçevesinde un ihracının belgelenmesini müteakip, bu unun elde edilmesinde kullanılan buğdaya ilişkin verginin % 10'unun teminat olarak yatırılması şartıyla ithalata izin verilir.), kaydı ile DİİB düzenlenir.

b) Uluslararası İhaleler (Değ.: 29 Mayıs 2014)

Uluslararası devlet ihaleleri ile Birleşmiş Milletler ve Kızılay/Kızılhaç, vb. uluslararası kuruluşların açmış oldukları ihaleleri kazanan firmalar ve ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşları ile yurt dışı insani yardım için tedarik sözleşmesi yapan firmalar veya söz konusu firmalar ile ihale/sözleşme konusu taahhüdü kısmen veya tamamen yerine getirmek üzere yazılı anlaşma yapan firmalar adına düzenlenecek DİİB'ler kapsamında, buğday tahsisat limitleri aranmaksızın DİR kapsamında ihale/sözleşme konusu işlem görmüş ürünün üretiminde kullanılacak miktar (kapasite raporunda kayıtlı üretim miktarının aşılması kaydıyla) kadar buğdayı ithal etmelerine izin verilir. Bu firmaların DİİB kapsamındaki üretimin bir kısmını veya bir aşamasını, yan sanayiciye yaptırmasına izin verilebilir.

Ayrıca, bu kapsamdaki buğday ithalatında dönemsel kısıtlama uygulanmaz ve ithalat yapılabilmesi için önce ihracatın gerçekleşmesi şartı aranmaz.

Irak hariç olmak üzere uluslararası devlet ihaleleri ile Birleşmiş Milletler ve Kızılay/Kızılhaç, vb. uluslararası kuruluşların açmış oldukları ihaleler ve ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşları ile yurt dışı insani yardım için un tedarik sözleşmeleri kapsamında düzenlenen DİİB'lerde ilgili sözleşmede belirtilen un randımanı esas alınır ve bu belgelere kontrat teslim tarihi dikkate alınarak azami 12 aya kadar orjinal süre verilebilir.

c) Randıman

Un ihracatı karşılığında buğday ithalatı öngörülen DİİB kapsamında asgari %74 randıman esas alınır.

d) Aracı İhracatçı (Değ.:28 Ekim 2013)

Grup firmaları haricinde aracı ihracatçı ile yapılan ihracat, DİİB kapsamındaki un ihracat taahhüdüne sayılamaz. Ancak, uluslararası devlet ihaleleri ile Birleşmiş Milletler, Kızılay/Kızıllaç vb. uluslararası kuruluşların açmış oldukları ihalelere istinaden yapılacak ihracatlar ile ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışı insani yardım kapsamında un tedariki için yaptıkları sözleşmeler kapsamındaki ihracat, aracı ihracatçı ile gerçekleştirilebilir.

e) Kepek

DİİB belgesi başvurularında, ikincil işlem görmüş ürün olan bulgur kepeği için 65 \$/ton, makarna kepeği için 80 \$/ton ve un kepeği için ise 90 \$/ton birim fiyat seviyesinden düşük bulunulamaz.

4.12.1.2 Tarım Sektöründe DİR Kapsamında İthal Edilen Buğday

Tablo 22 Tarımda DİR Kapsamında İthal Edilen Buğday

Ürün Grubu	2014					2015				
	Miktar (Bin ton)	Değer (milyon \$)	DİR Miktar (Bin ton)	DİR Değer (milyon \$)	DİR Payı %	Miktar (Bin ton)	Değer (milyon \$)	DİR Miktar (Bin ton)	DİR Değer (milyon \$)	DİR Payı %
Buğday	5.285	1.545	4.169	1.228	79%	4.349	1.103	3.945	958	87%

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

4.12.1.3 Buğdayın İthalatta Toplam DİR İçindeki Payı

Tablo 23 Buğdayın İthalatta Toplam DİR İçindeki Payı

Madde Adı	İthalat 2015 (Milyon \$)		DİR/GENEL (%)	Toplam DİR İçindeki Payı (%)
	GENEL	DİR		
Buğday	1.103	958	87	3,76

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

Buğday'ın DİR'e konu edilme sebebi

- Üretim hava şartlarına göre değişken
- Üretim mamul ihracatı için yetersiz
- Fiyat avantajı (İç piyasa fiyatını TMO belirliyor)

İhraç Ürünler & Ortalama Girdi Oranları (2014 öngörülen DİR değerleri)

- Buğday unu (%99),
- Makarna (%99)
- Bisküvi, gofret, unlu mamuller (%17)

4.12.1.4 DİR Kapsamındaki Buğday'ın Üretim ve İhracat Kapasitesi

USDA/ton

Tablo 24 DİR Kapsamındaki Buğdayın Üretimi ve İhracat Kapasitesi

Madde Adı	2014 Üretim	2015 Üretim	2015 İthalat Miktar	2015 İthalat Miktar
Buğday	19.000.000	22.600.000	4.349.000	3.945.000

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

- Buğday; Fiyat, kalite, termin, üretim yetersizliği açısından ithal edilen ürün grubunda yer alır.

4.13 Dahilde İşleme Rejimi Örnek Çalışması

4.13.1 Türkiye'de Buğdayda Dahilde İşlenmesi Rejimine Tabi Tutulması

T. C. Gümrük Kanunu dahilde işleme rejimini de kapsamaktadır. Bu uygulama, ithal ara malı veya hammaddelerinin Türkiye gümrük Bölgesinde işlenerek, işlenmiş ürün içinde yeniden ihracatını düzenleyen rejimdir.

Aynı kapsamda esas itibariyle iki önemli amaç esas alınmaktadır:

- Üreticiyi gümrük vergisi yükünden kurtarmak ve işletmenin sermaye yapısını güçlendirmek
- Ticaret politikası önlemlerinden muaf olmak, şeklinde ifade edilebilir.

Türkiye'de buğday ürünü temel gıda olarak bilinmektedir ve üretimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca 1983 yılında devletin uyguladığı teşvik uygulaması kapsamında Türkiye'de oldukça fazla miktarda un fabrikası kurulmuştur ve atıl kapasite oluşmuştur.

Türkiye coğrafi konumu itibariyle buğday üretim ve işleme konusunda oldukça iyi bir kültüre sahip bulunmakta, bunu dış ticarete uygulamaktadır. Halen buğday unu ihracatında 70 ülke ile birinci sırada bulunmaktadır. Ayrıca makarna ihracatında ise ikinci sırada yer almaktadır.

Yıllık üretilen buğday miktarı unlu mamullerde yurt içinde ve yurt dışında satışına yeterli olmamaktadır.

Bu sebepler şöyle sıralanabilir.

- Türkiye tarım arazilerinin ancak %50 si sulanmaktadır. İklim koşullarına göre yıllık üretim miktarı değişmektedir.
- Elde edilen buğday çeşitleri, standart kalite unlu mamul yapılmasına imkan vermemektedir.
- Buğday fiyatı iç piyasada dış piyasadaki %25 daha pahalı olmaktadır.

Yukarıda sayılan nedenlerle, buğdayın Rusya, Ukrayna, Kanada ve ABD gibi ülkelerde ithal edilerek iç piyasada işlenerek un, makarna ve diğer unlu mamuller halinde bir kısmının ihraç edilerek katma değer yaratması önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, Rusya'dan dahilde işleme rejimi kapsamında buğday ithal edilmesi ve Irak'a un ihracatı üzerinde durulmuştur.

Konu için fizibilite çalışması yapılmıştır. Dış Ticaret Müsteşarlığından izin alınmıştır. Bu şartlar çerçevesinde Yüksel Un İrmik ve Bakliyat San. ve Tic. A.Ş. firmasının DİİB' si kapsamında yapmış olduğu buğday ithalatı örnek çalışmamızın detayları ve ekleri aşağıda belirtilmiştir.

Yapılan işlemin bir yıl içinde tamamlanması ve dosyanın kapatılması esastır.

Buğday unu üretiminde esas olan kalemler şu şekilde ifade edilebilir.

Girdi Çeşidi	Maliyetin % Olarak Değeri
Buğday hammaddesi	%76
Deniz nakliyesi	%4
Kara nakliyesi	%3
Yardımcı Malzemeler	%4
İşçilik	%3
Fire	-
Çıkan yan ürünler	-
Amortismanlar	%3
Finansman giderleri	%1
Yönetim giderleri	%3
Çorum- Silopi nakliyesi	%3
Toplam	100. 00

Şeklinde maliyet hesap edilir, belli bir kar marjı ilave edilerek FOB Habur teslimi Irak'a satış yapılır.

Hazırlanan dosya düzenlenerek ilgili otoriteye teslim edilir.

4.13.1 Yüksel Un İrmik ve Bakliyat San. Ve Tic A.Ş. Firmasının Dahilde İşleme Kapsamında Yapmış Olduğu Buğday İthalatı İşlemleri Çalışması

Dâhilde İşleme İzin Belgesi Ekonomi Bakanlığı tarafından üretilecek ürün için firmanın fabrikasının kapasitesine istinaden hammadde ithal etmesine karşılık üreteceği ve ihraç edileceği ürün ile alakalı ithalat esnasında vergi muafiyeti sağlayan belgedir.

Firmanın 2012 yılında yurt dışından almış olduğu buğday ile ilgili belgeler EK 6' da Verilmiştir. Firmanın yurt dışından buğdayı CIF/TON*290 USD' ye almıştır. Firmaya Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen DİİB kapsamında ithalat işlemleri yapılmıştır. İthalat aşamasında buğdaya uygulanan %130 Gümrük Vergisi ve %1 KDV DİİB kapsamında ithalat olduğu için Gümrük Vergileri ve KDV teminata bağlanır.

İthalat aşamasındaki yaklaşık masrafları da mal bedeli 290 USD ve liman masrafı, tahmil tahliye masrafı, depo masrafı ve diğer giderler yaklaşık olarak TON*10 USD dir. Ayrıca İthalat Samsundan olduğu için Çorum Fabrikaya sevkiyatı içinde navlun bedeli eklenir ve bunların toplamı bizim toplam maliyetimizi oluşturur. Bu süreçten sonra buğday işlem görmüş ve un üretilmiştir. Üretilen un fabrikadaki üretim maliyetleri de eklenerek ihracat yapılır.

Üretim aşamasında buğdaydan un elde edilirken yan ürün olarak (ikincil işlem görmüş ürün) kepek ve kırık buğday ortaya çıkmıştır. Kepek ve kırık buğday ya ihraç edilmek zorundadır veya gümrük vergileri ve KDV' leri ödenerek işlemleri bitirilmek zorundadır. İkincil işlem ürünler ise DİİB' si üzerindeki değerler üzerinden ithal edilir. Bu değerleri ekonomi bakanlığı belirler.

Bütün bu işlemleri yaptıktan sonra yapmış olduğumuz ihracat beyannamelerini ithalat beyannamelerini ve ikincil işlem olarak üretilen ürünleri ihracat yapmamışsak ikincil ürün ithal beyannamelerini ekonomi bakanlığına sunulup DİİB şartlarının yerine getirildiğinin kontrolünden sonra ithalat aşamasında verilmiş olan teminatın iadesini alıp işlem tamamlanır.

Dahilde İşleme Rejimi örnek çalışmamızın içerisinde yer alan Gümrük Beyannamesi, Commercial Invoice ve Dahilde İşleme İzin Belgesi eklerde sunulmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemiz, tarım sektörünün ve ekonomisinin ana maddelerinden olan, ekonomik önemiyle birlikte sosyal boyutunun da ciddi şekilde önemli olduğunu düşündüğümüz, temel besin hammaddemiz olan buğdayın incelendiği bu tezde; Türkiye ve Dünya’da ki buğdayın üretim, tüketim, piyasa ve üretici bakımından değerlendirilmesi ve incelenmesi yapılmıştır.

Türkiye de üreticisinin yaklaşık %85 hububat yetiştiricisiyken, nüfusumuzun tamamına yakın tüketici olduğu gerekçesiyle hububat sebebiyle de buğday stratejik bir önem arz eder.

Geçtiğimiz son dönemlerde hem iç hem de dış dinamiklerin etkisi tarım sektörüne de yansımış olup, bu yüzden dolayı da en çok hububat üreticisi etkilenmiştir. Sektör gelişen dünya şartlarına uyum sağlamak ile tüketimimizi üretimimizle karşılamak ve dünya ülkeleriyle beraber rekabet edebilir yapıya kavuşmak zorundadır. Bunun etkisine bağlı kalarak; üretimden, pazarlamaya birçok sorunlar ile karşı karşıya kalmaktayız. Türkiye deki üreticilerinin %85’ini ilgilendiren bu problemler aslında tarımımızın da genel hatta ana sorunlarını oluşturmaktadır. Bu problemleri ve çözümleri ise kısaca bahsedebiliriz.

Tarımsal işletme ölçeklerinin az üstelik parçalı oluşu özellikle buğday üretiminde teknoloji ile girdilerin ekonomik kullanımını daha çok engellemekte ve üretim maliyetlerini yükseltmektedir. Bu nedenler doğrultusunda öncelikle arazi birleştirme ve çoğaltma hazırlıklarına, çalışmalarına önem gösterilmelidir. Uzun vadede ise arazilerin bölünmemesi için AB ülkelerin içinde olan arazi ofisi kurulmalı ve firmanın tarımsal faaliyette bulunma zamanında arazi ofisleri yardımıda bulunmalıdır.

Girdilerin ve teknolojinin daha faydalı, verimli kullanılmasında birlikte hareket etmek son derece önem teşkil eder. Üretici firmaların, üretimden pazarlamaya kadar olan süre zarfında beraberce hareket etmeleri yalnız girdi kullanımında değil pazarlamada da çok önem sağlayacak ve fırsat yaratacaktır. Ülkemizde çok fazla örgütlenme modeli bulunmaktadır (kooperatifler, dernekler vs.). En son çıkarılan Üretici Birlikleri Yasası’ da buna örnektir. Fakat üreticilerin üretimden pazarlamaya kadar olan her aşamasında ve beraber hareket etmesinde alt yapıyı oluşturana kadar yardıma yani desteğe ihtiyaçları vardır.

Bu arada üreticinin tek meslek birimi olan Ziraat Odaları şu zamanda olduğu gibi örgütlü yapı içerisinde de üretici firmalarının haklarını ve menfaatini korumaya yönelik teknik anlamda da tam destek vermeye her zaman devam edecektir.

AB'ye uyum sürecinde ise, tarım sektöründe de oldukça sıkı ve yoğun çalışmalar var olup yeniden yapılanmalardan bahsedilmektedir.

Bu sürece hazırlanırken temel nedenimiz rekabet olmalıdır. Bu ise; verim, kalite, hız ve üretimle olacak adımlardır. Buğday üretim rakamları, nüfus artış hızının gerisinde kalmaya başlamıştır.

Ekim alanlarımızın sınırına gelmiş olmamız üretimdeki fazlalığı ileri zamanlarda ancak verim ve kalite artışı ile sağlayabileceğimizi belirtmektedir. Verim artışı olabilmesi için ilk olarak sertifikalı tohumluk kullanımının fazlaştırılması gerekmektedir. 2004 senesinde uygulanan kilograma 50.000 TL'lik yardım, 2005'de dekara 3 TL uygulanacak olan yardım umut verici olmakla beraber, üreticinin sertifikalı tohumluğa ulaşması için tohumluk dağıtım bayilerinin çok daha fazla olması gerekmektedir. Bunun tohumlukta çeşit yenilemesine ve artışına gidilmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak için yeni ıslah ve tohumları çeşitlendirme çalışmalarına sürat verilmelidir.

Verimi etkileyen bir başka faktör ise sulamadır. AB'de verimin yüksek olmasının diğer nedeni de AB ülkelerinin aldığı yağış miktarıyla doğru orantılıdır. Ülkemizde ise buğday ekim alanlarını yaklaşık %50'si kıraç arazilerdir. Bu arazilerde yıllık yağış miktarı da oldukça azdır. Türkiye ortalama verimi 202-223 Kg/da arasında değişmektedir. Bununla beraber sulanan alanlarda 700 Kg/da ürün alınabildiğini anlamaktayız. Bu nedenle sulanabilecek alanların sulamaya açılması gerekmektedir.

Zirai Mücadele ilaçlarının zamanında ve verimli kullanımı da kalite ve etkili olması açısından oldukça önem arz eder. Burada, yıllarca Devlet tarafından yapılan süne mücadelesinin öneminden de söz etmek gerekiyor. Bilindiği üzere uçakla mücadelenin etrafa olan zararı ile birlikte daha masraflı olması; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın liderliğinde Ziraat Odalarının yardımları ile yer aletlerine geçilmiştir.

Geçen yıllarda süne mücadelesinde ciddi bir oranda başarı sağlanılmıştır. Bakanlığın bu konu üzerindeki yeni bir projesiyle etrafa zarar vermeyen kimyasalların kullanılmadığı, biyolojik mücadelenin pilot uygulaması da Gaziantep' de başlamıştır. Kalite unsurunu etkileyen ve üreticilerimizin mağduriyetine neden olan süne ile mücadelede başarı kaydedilmesi açısından Birliğimiz ve Odalarımızda Bakanlığımıza destek vermektedir.

Türkiye'nin en büyük kalite problemiyse makarnalık buğdayda o kalitenin azalmasına neden olmaktadır.

En büyük nedeni ise kaliteye dayalı bir fiyatlandırma sistemine dayalı olmamasıdır. Üreticiler daha çok verim almak için kaliteyi düşürdüklerinde daha fazla kazanç sağladıklarını belirtmektedirler. Kaliteli buğday ile düşük kalitedeki buğday arasında oluşan fiyat farkı üretimdeki bu hataların önüne geçecektir.

Buğday daha önceden de belirtildiği gibi 2001 senesine kadar destekleme kapsamı içerisinde olan bir mahsuldür. 2001 senesinde destekleme alımlarının durdurulması ülke de ekonomik istikrarsızlıkla beraber serbest piyasada oluşan ücretlerin o yıllar içerisinde üreticilerin aleyhine işlemesi, TMO'nun kendi içinde bir fiyat belirtmesi ve alımlarını indirmesi, bu arada olan girdi fiyatlarındaki yükselişte üretici satın alma gücünde ciddi oranda düşümlere neden olmuştur. 1998 senesine göre üretici satın alma gücünün %51 oranında azaldığı gözlenmiştir.

Özellikle hububat için dünyanın gelişmiş ülkelerinde bile kamu müdahalesi olmadan pazarlama yapılmamaktadır. Böylelikle üreticilerin gelir ve karları müdahale alımları ve stoklarıyla beraber garanti altına alınmaktadır. Bu zamana kadar ülkemizde pazarlamada destekleme alımı yapan 2001 sonrasında piyasada garantör görevini üstlenen TMO yeni bir yapılanma aşamasındadır ve yalnızca TMO değil borsaların geliştirilmesi, lisanlı depoların oluşması için kanuni şartların oluşturulması gibi yeni oluşumlarda hububat piyasaları yeni bir yön kazanmıştır.

Fakat bu yeni oluşumlarla ilgili fazla sorun teşkil etmesi ve bu aşamada olumsuz etkilenerek üretimden caymak üzere olan bir üretici kitlesi bulunmaktadır.

Türkiye 1999 yılından sonra istikrar programlarıyla yönetilirken, yardım yoluyla yapılan alım yapmayı durdurmuş, stokların minimize edilmesiyle ve hububatta en lider yapımız olan TMO'nun ufaltılması yönünde bazı anlaşmalar imzalamıştır.

Bu anlaşmaların uyulması gereken kurallar yerine getirilmiştir. TMO o seneler içinde müdahale alımı bitirmiş, stoklarını düşürmek için alımlarını azaltmış ve 300 ün üstünde sabit işyerinden sadece 203 sabit firma kalmıştır.

Diğer yandan ise uyumla mükellef olduğumuz AB'de halen daha ağırlığı hissettiren ve üretici gelir istikrarının garantisi olan müdahale kuruluşları bulunmakta ve beraberinde TMO müdahale kurumuna dönüşmek üzere yeniden yapılanma aşamasına girmiştir.

Ülkemiz üreticilerinin %85'ini ilgilendiren hububatta, bu yeni yapılanmalar içerisinde üreticilerin gelir istikrarını ve karını koruyacak, tarımsal yapısına uygun bir piyasa düzenini sağlamak zorundadır.

Bu düzen yapısı içinde ilk olarak üretim maliyetlerinin azaltılması önem teşkil etmektedir. Bu doğrultuda mazot ve gübreye tahmin edilen desteğin hemen önce açıklanması gerekmektedir. Bu arada TMO alt yapısı artış gösteren borsalarda üreticiyle devlet adına fiyat azaltmalarından üreticiyi korumak için garantör görevine devam edip alım yaparken ve üreticilerin malzeme pazarlama yönünde örgütlenmeleri desteklenmelidir. Kurulacak olan tarım ürünleri izinli depolarında ülkemiz koşulları ve şartları ile işletme yapıları göz önüne alınarak depoya kabul edilecek malzeme miktarları belirlenmelidir.

Ürünü satmayarak depoya teslim eden üreticilerin hasat sonrası finans ihtiyacını karşılamak için Tarımın Finansmanını sağlayacak bir yapılanmaya ihtiyaç duyulmaktadır ve TMO küçülme politikasından vazgeçerek alım yerlerini tekrar açmalı ve borsaların olmadığı yerlerde üreticilerin toplayıcıların eline verilmesini önlemelidir.

TMO'nun vadeli alım yapması da malzeme fiyatları üzerinde fazlaca olumsuz etki yapmaktadır. TMO ürün alımlarını nakit üzerinden yapmalıdır. Uyguladığı baremler sonucu fiyat kırmalarını sezona göre değerlendirmelidir.

Bildiğimiz üzere ülkeler, doğal kaynakların doğada dengesiz dağılımından, teknik bilgi ve kaliteli işgücü azlığı ayrıca ekonomik kalkınmadaki farklılıklar gibi sebeplerle ithalata yönelirler. Hızla gelişen diğer ekonomilerdeki gibi, Türkiye'de de hızlı büyüme ve gelişme sonucu dış pazarlardan ara mal ve yatırım ürünleri satın alma mecburiyeti ortaya çıkmaktadır.

Girdi maliyetlerinin aza indirgenmesiyle ve ÷lke içinde üretilen hammaddelerin alıcı Őirketler tarafından talep edilen kalite ya da özelliklere sahip olmaması veya zamanında teslim edilememesi halinde hammaddeyi az maliyetle yurt dışından satın alma fırsatı yaratması ve ciddi bir kaynak yaratması DİR' in sektörler için fazla kullanılmasının sebebini açıklamaktadır.

DİR, uygulamaya koyulduğu 01.01.1996 tarihinden bugüne kadar yukarıda belirtilen amaçlara hizmet eden bir ihracatı teşvik etme sistemi olmuştur.

Dış pazarı hedefleyen bir enstrüman olarak, Dahil İŞleme Rejimi ihracatçının, rakipleriyle eşit tedarik imkanlarına kavuŐmasını, rekabet gücünü uluslararası standartları yükseltmesini temin eder.

Fakat Dış İŞleme Rejimi ihracatı artırırken, ithalatı da yükselttiği dolayısıyla dış ticaret açığının artmasında önemli bir role sahip olmasından sürekli tartıŐma konusu olup tenkit edilmiştir.

Hammadde yetersizliği, rekabet gücü eksikliği, üretim yetersizliği, ileri teknoloji eksikliği, AR-GE faaliyetlerinin düŐüklüėü, çok uluslu Őirketlerin Türkiye'deki yatırımları ithalata dayalı üretimi oluŐturmuŐtur. Aslında DİR, ithalata dayalı üretimin sebebi değil, sonucudur.

KAYNAKLAR

- Akat, Ö.** (2001). Uluslararası Pazarlama, Bursa, Ekin Kitapevi, s. 189-252
Aktüel Yayınları, s.77.
- Altunyıldız, Z. ve Başer, F.** (1999). Türkiye ve Avrupa Birliğinde Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları”, İKV Dergisi, s.20.
- Apak, T.** (2004). DİR Kararı ve Tebliği ile İhracatın Devletçe Desteklenmesini Usul ve Esasları, Maliye Çözüm Dergisi, sayı:68.
- Arısoy, H.** (2010). Türkiye'nin Avrupa Birliği Buğday Ortak Piyasa Düzenine Uyumunun İç Anadolu Bölgesi Üreticilerine Olası Yansımaları, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. 212 sayfa.
- Arzova, B.** (2006). İhracat Her şey. 1.Basım, İstanbul: Türkmen Yayınevi.
- Bağrıaçık, A.** (2006). Etkin İhracat Yönetimi, 1.Basım, İstanbul: Yaklaşım Yayıncılık, s.137.
- Bağrıaçık, A.** (2004). Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri, 8. Basım, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, s.168.
- Dahilde İşleme Rejimi Tebliği** (2005/1), Resmi Gazete Tarihi: 27.01.2005, Resmi Gazete Numarası:25709, madde3
- Dahilde İşleme Rejimi Tebliği**, (2005/1) madde 7 Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 17.07.2002 tarihli 16085 sayılı tasarruflu yazısı
- Demir, A. ve Diğerleri**, (2001). Gümrük Teftiş Kurulu Seminerleri 1. Ankara:
- Dernek, Z.** (2006). Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Tarımsal Gelişmeler, Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi.
- Dokuzuncu Kalkınma Planı**, (2007-2013). Gıda Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
- Durman, M. ve Önder, H.** (2007). İhracat Teşvikleri, 1.Basım, İstanbul: Alfa
- Erciyes Üniversite Dergisi**, Sayı: 35
- Ertaş, A.** (2002). Bütün Yönleriyle Gümrük İşlemlerinde Süreler, 1.Basım, İstanbul: Gümrük Kontrolörleri Yayınları, s.91.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 2

Gökçelik, C. (2005). Dahilde İşleme Rejimi Tebliği Açıklanması
Gümrük Müfettişleri Derneği Yayınları, s.253.

İstanbul Ticaret Odası, (2006). Tarımsal Teknoparklar, 2003-491(1):1-12.

Melemen, M. (2009). Uygulamalı Ticaret İşlemleri, Türkmen Kitapevi,1. Baskı.

Mollasalihoglu, Y. (2007). İhracat Teşvikleri, 20 Ocak: s.4.

Nacar, E. (2009). DPT – Uzmanlık Tezleri.

Nural, A. (1996). Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri, Dahilde ve Hariçte İşleme Rejimi Kararları”, Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye Dergisi, Sayı: 21-22.

Nural, A. ve Akçin, R. (1996). Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, Yayın No: 7, İstanbul, 161s.

Nural, A. ve Akçin, R. (1996). Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, Yayın No: 7, İstanbul, s.27.

Özdemir, Ş. (2006). Dahilde İşleme Rejimi Vergi İstisnası Semineri, İstanbul Dış Ticaret Kompleksi, s.5.

Pirtini, S. ve Melemen, M. (2004). İhracat Uygulamaları Pazarlama Yönlü Bir Yaklaşım, 1.Basım, İstanbul: Türkmen Kitapevi, s.95.

Selen, U. (2005). Dış Ticaret Yardım Unsuru Olarak Dahilde İşleme Rejimi: Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 10, ss. 182-205.

Seyidoğlu, H. (2009). Uluslararası İktisat Teori ve Politikaları, Güzem Can Yayınları, 15. Baskı, İstanbul.

Tarım Ürünlerine İlişkin Dahilde İşleme Rejimi Genelgesi, (İhracat: : 2011/1).

TEPGE, (2012). Durum ve Tahmin.

TMO, (2010). Uluslararası Hububat Konseyi Raporu.

TMO, (2011). Uluslararası Hububat Konseyi Raporu.

TUSAF, (2012). Un Sanayi Sektör Raporu.

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, Bilgi Dağıtım ve İletişim Daire Başkanlığı.

Vanlı, H. (2011). Dış Ticaret Politikaları ve Kalkınma Ders Notları, İstanbul, Maltepe Üniversitesi.

Vanlı, H. (2011). Gümrük ve Serbest Bölgeler Ders Notları



Internet Kaynakları

URL 1

<http://www.tobb.org.tr/>

URL 2

<http://www.tmo.gov.tr/>

URL3

<http://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/raporlar/HububatSektorRaporu.pdf>

URL4

http://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/istatistikler/tablolari/1_bugdayEUVA.pdf

URL 5

<https://www.gumruklemme.com.tr/soru-cevap/sorularla-a-tr-belgesi/>

URL 6

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istgosterge>

URL 7

<http://www.ekonomi.gov.tr/>


EKLER

1. A.TR
2. EUR.1
3. MENŞE ŞAHADETNAMESİ
4. FORM A MENŞE ŞAHADETNAMESİ
5. EUR.MED
6. Dahilde İşleme İzin Belgesi (D1)
7. T.C. Gümrük Beyannamesi
8. Commercial Invoice



1)

DOLAŞIM BELGESİ (MOVEMENT CERTIFICATE)

 <p>(1) Üye ülke veya Türkiye Insert the member State or Turkey</p>	<p>1. İhracatçı (Ad, açık adres, ülke) Exporter (Name, full address, country)</p> <p>GLOBAL OTOMOTİV SAN. VE DİŞ TİC. LTD. ŞTİ. KIRIÇ BELDESİ MÜCAHİR MAHL. ALTI B. ÇERKEZCE İSTANBUL TÜRKİYE</p>	<p>A.TR No D 0131955</p>	
	<p>2. Taşıma Belgesi (İhtiyari) No (Tarih) Transport document (Optional) No. (Date)</p>	<p>3. Malın gönderildiği şahıs (İhtiyari) (ad, açık adres, ülke) Consignee (Optional) (Name, full address, country)</p> <p>FRITZ RING GMBH & CO BOBEN STR. 1 90530 MENDELSTEIN ROHNBACH STW. GERMANY</p>	<p>4. AET/TÜRKİYE ORTAKLIĞI ASSOCIATION between the EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY and TURKEY</p>
<p>5. İhrac Ülkesi Country of exportation TÜRKİYE</p>	<p>6. Varış Ülkesi Country of destination (1) GERMANY</p>	<p>7. Taşımaya ilişkin bilgiler (İhtiyari) Transport details (Optional)</p>	<p>8. Gözlemler Remarks</p>
<p>9. Sıra No: Item No</p>	<p>10. Kolilerin markaları, numaraları, sayı ve cinsi (dökme mallar için, duruma göre, geminin adı vagon veya kamyonun numarası belirtilecektir); Malların tanımı Marks and numbers; number and kind of packages (for goods in bulk, indicate the name of the ship or the number of the railway wagon or road vehicle); Description of goods</p> <p>→ dökme</p> <p>ADDR: 1- 14 VOLANLAR-FLYWHEEL</p>	<p>11. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (hl, m³, v.s.) Gross Weight (kg) or other measure (hl, m³, etc.)</p> <p>10588.00 KG</p>	
<p>(2) Sadece ihracat ülkesinin talebi halinde doldurulur. Complete only where the exporting country requires</p>	<p>12. GÜMRÜK VİZESİ CUSTOMS ENDORSEMENT</p> <p>Doğruluğu onaylanmış beyan Declaration certified</p> <p>İhracat belgesi Export document (E)</p> <p>Model (Form) No. 0102010</p> <p>Gümrük idaresi Customs Office</p> <p>Çıkış ülkesi Issuing country</p> <p>Yer ve Tarih Place and Date</p> <p>İSTANBUL TÜRKİYE</p> <p>Mühür Stamp</p> <p>19 Ekim 2002</p> <p>RAMAZAN YALÇIN 6160</p>	<p>13. İHRACATÇININ BEYANI DECLARATION BY THE EXPORTER</p> <p>Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda, belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim.</p> <p>I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate.</p> <p>Global 2008</p> <p>OTOMOTİV SANAYİ VE DİŞ TİCARET LTD. ŞTİ.</p>	

2)

<p>1. İHRACATÇI (ADI, AÇIK ADRESİ, ÜLKE) EXPORTER (NAME, FULL ADDRESS, COUNTRY)</p> <p>İHRACATÇI FİRMANIN ÖNVANI AÇIK ADRESİ TURKEY</p>	<p>EUR.1 NO A 1254789</p>	
<p>3. MALIN GÖNDERİLDİĞİ ŞAHİS (ADI, AÇIK ADRESİ, ÜLKE) (TERCİHE BAĞLI) (TERCİHE BAĞLI İHARESİ BULUNAN), 6 VE 10 NO'LU KUTULAR HOŞ İHBAKLI ADRESİ.) CONSIGNEE (NAME, FULL ADDRESS, COUNTRY) (OPTIONAL)</p> <p>İHRACATÇI FİRMANIN ÖNVANI AÇIK ADRESİ YERLEŞİK OLDUĞU ÜLKE</p>	<p>2. CERTIFICATE USED IN PREFERENTIAL TRADE BETWEENTURKEY..... VE/ANDROMANIA..... AŞAĞINDAKİ TERCİHLİ TİCARETTE KULLANILAN SERTİFİKADIR. (İLGİLİ ÜLKELER, ÜLKE GRUPLARI VEYA ALANLARI YAZINIZ.) (INSERT APPROPRIATE COUNTRIES, GROUPS OF COUNTRIES OR TERRITORIES)</p>	
<p>6. TAŞIMAYA İLİŞKİN BİLGİLER (TERCİHE BAĞLI) TRANSPORT DETAILS (OPTIONAL)</p> <p>BYTRUCK</p>	<p>4. ÜRÜNLERİN MENŞEI SAYILAN ÜLKE, ÜLKELER GRUBU VEYA ALANLAR COUNTRY, GROUP OF COUNTRIES OR TERRITORY IN WHICH THE PRODUCTS ARE CONSIDERED AS ORIGINATING</p> <p>TURKEY</p>	<p>5. VARSA ÜLKESİ VEYA ÜLKELER GRUBU COUNTRY, GROUP OF COUNTRIES OR TERRITORY OF DESTINATION</p> <p>HUNGARY</p>
<p>8. SIRA NO; KOLLARIN MARKA VE İŞARETLERİ SAYI VE TURLERİ (:) EŞYANIN TANIMI. ITEM NUMBER, MARKS AND NUMBERS; NUMBER AND KIND OF PACKAGES (:) DESCRIPTION OF GOODS</p> <p>POLİURETAN (GRANÜL) 1 PALETT</p> <p>TOTAL KÜTLE (PALETT PAZARLIĞI) 750 KGS</p> <p>* ZORUNLULUK BULUNAN MASNA KİMLİKLERİNİN TÜRKÇE OLARAK AÇIKLANMASI GÜMRÜK İDARELERİ TARAFINDAN TALEP EDİLEBİLİR. BELGİNİN İNŞİNİN YARARINA İR... Y...LA...FINDAN...GEDE...İSTENİLEBİLİR... A...ALGARI...KUTUY...ZDİKTAN...KA...YA...Y...BİR...ÇİZGİ...ALTTA KAL...S...G...APRAZ BİR...ÇİZGİLE KAPATINIZ.</p>	<p>7. GÖZLEMLER REMARKS</p> <p>BU KUTU ODA TASDİĞİ İÇİN KULLANILMAKTA DİR. LÜTFEN BU...D...K...NİZ</p> <p>ÜRÜT AĞIR... (KG) VEYA DİĞER... (LİTRE) (OPTIONAL) GROSS WEIGHT (KGS) OR OTHER... (LITERS) (OPTIONAL)</p>	
<p>11. GÜMRÜK VİZESİ CUSTOMS DECLARATION</p> <p>ONAYLANMIŞ BEYAN EXPORT DOCUMENT (1)</p> <p>FORM NO. GÜMRÜK İDARESİ CUSTOMS OFFICE</p> <p>DÜZENLEYEN ÜLKE VEYA ALAN ISSUING COUNTRY OR TERRITORY</p> <p>TARİH (DATE)</p> <p>İMZA (SIGNATURE)</p>	<p>12. İHRACATÇININ BEYANI DECLARATION BY THE EXPORTER</p> <p>AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN BEN, YUKARIDA BELİRTİLEN EŞYANIN BU BELGENİN DÜZENLENMESİ İÇİN GEREKLİ OLAN KOŞULLARA UYGUN OLDUĞUNU BEYAN EDERİM. I, THE UNDERSIGNED, DECLARE THAT THE GOODS DESCRIBED ABOVE MEET THE CONDITIONS REQUIRED FOR THE ISSUE OF THIS CERTIFICATE. YER VE TARİH PLACE AND DATE ... İSTANBUL, 22.03.2012..... FİRMA KAŞESİ VE YETKİLİ İMZA</p>	

3)

1. EXPORTER (NAME, ADDRESS, COUNTRY) EXPORTATEUR (NOM, ADRESSE, PAYS) İHRACATÇI (İSMİ, ADRESİ, MEMLEKETİ) İHRACATÇI FİRMANIN ÜNVANI AÇIK ADRESİ TURKEY		2. No A 876999 CERTIFICATE OF ORIGIN CERTIFICAT D'ORIGINE MENŞE ŞAHADETNAMESİ A	
3. CONSIGNEE (NAME, ADDRESS, COUNTRY) DESTINATAIRE (NOM, ADRESSE, PAYS) ALICI (İSMİ, ADRESİ, MEMLEKETİ) İTHALATÇI FİRMANIN ÜNVANI AÇIK ADRESİ YERLEŞİK OLDUĞU ÜLKE		BOŞ BIRAKINIZ	
4. PARTICULARS OF TRANSPORT (WHERE REQUIRED) RENSEIGNEMENTS RELATIFS AU TRANSPORT (LE CAS ÉCHÉANT) NAKLİYE İLE İLGİLİ MALUMAT (LÜZUM HALİNDE) BY			
5. MARKS & NUMBERS, NUMBER AND KIND OF PACKAGES; DESCRIPTION OF THE GOODS MARQUES ET NUMÉROS; NOMBRE ET NATURE DES COLIS; DÉSIGNATION DES MARCHANDISES MARKAL VE NUMARA, KOLİ SAYISI VE CİNSİ, MALLARIN TARIHİ MARBLE 10 PALLETS GRANITE 10 PALLETS TOTAL 20 PALLETS		6. GROSS WEIGHT POIDS BRUT BRUT AC 33.0 KGS	
BELGEDE BULUNMASI İSTENEBİLECEK AKREDİTİF BİLGİLERİ VB. AÇIKLAMALARI DA BU KUTUYA YERLENDİRİLMİŞTİR. YERLENDİRİLMİYENLERİN SONRA YATAY BİR ÇİZGİ ÇEKİP, ÇİZGİNİN ÜSTÜNÜNÜ BOŞ BİR ALAN BOŞLUĞU DA ÇAPRAZ BİR ÇİZGİ İLE KAPATINIZ.			
8. OTHER INFORMATION - AUTRES RENSEIGNEMENTS - DİĞER MALUMAT ODA TASDİĞI İÇİN KULLANILMAKTADIR. LÜTFEN BOŞ BIRAKINIZ. TİMBRE - MÜHÜR 		IT IS HEREBY CERTIFIED THAT THE ABOVE MENTIONED GOODS ORIGINATE IN IL EST CERTIFIÉ PAR LA PRÉSENTE QUE LES MARCHANDISES MENTIONNÉES CI-DESSUS SONT ORIGINAIRES DE: YUKARIDA TADAT EDİLEN MALLARIN MENŞELİ OLDUĞU TASDİK EDİLER. TURKEY CERTIFYING BODY ORGANISME AYANT DELIVRE LE CERTIFICAT İŞBU VESİKAYI TANZİM EDEN TEŞEKKÜL CHAMBER OF COMMERCE PLACE AND DATE OF ISSUE - LIEU ET DATE DE DELIVRANCE TANZİM YERİ VE TARİHİ İSTANBUL 22.03.2012 FİRMA KAŞESİ, YETKİLİ İMZA AUTHORISED SIGNATURE - SIGNATURE AUTORISÉE YETKİLİ İMZA	

4)

1. Goods consigned from (Exporter's business name, address, country) İhracatçı Firmanın Ünvanı Açık Adresi TURKEY		Reference No. 788527			
2. Goods consigned to (Consignee's name, address, country) İthalatçı Firmanın Ünvanı Açık Adresi RUSSIAN FEDERATION		GENERALISED SYSTEM OF PREFERENCES CERTIFICATE OF ORIGIN (Combined declaration and certificate) FORM A Issued in TURKEY (country) See notes overleaf			
3. Means of transport and route (as far as known) BY VESSEL		4. For official use BOŞ BIRAKINIZ.			
5. Item Number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages: description of goods	8. Origin criterion (see Notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	10. Number and date of invoices
1.	-30004-	FUGATE LUMBERING (12,5 cm) 400 BAGS	"P"		
2.	-30005-	FUGATE LUMBERING (20 cm) 210 BAGS	"P"		
		TOTAL: 610 BAGS		19.000 Kgs	5321, 27/12/1999
11. Certification It is hereby certified, on the basis of control carried out, that the declaratiin by the exporter is correct. ODA ve MÜŞTEŞARLIK TASDİĞİ İÇİN KULLANILMAKTADIR. LÜTFEN BOŞ BIRAKINIZ.			12. Declaration by the exporter The undersigned hereby declares that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in TURKEY (Country) and that they comply with the origin requirements specified for those goods in the Generalised System of Preferences for goods exported to. RUSSIAN FEDERATION (importing country) Mersin, 29/12/1999 FİRMA KAŞESİ ve YETKİLİ İMZA Place and date, signature and stamp of certifying authority.		

5)

DOLAŞIM SERTİFİKASI
MOVEMENT CERTIFICATE




1. İhracatçı (Adı, Açık Adresi, Ülke) Exporter (Name, full address, country)		EUR-MED NO A 0023136	
		Bu formu doldurmadan önce arkadaki notları okuyunuz. See notes overleaf before completing this form.	
3. Malın Gönderildiği Şahıs (Adı, Açık Adresi, Ülke) (Tercihe Bağlı) Consignee (Name, full address, country) (Optional)		2. Certificate used in preferential trade between ve/and arasındaki tercihli ticarete kullanılan sertifikadır. (İlgili ülkeler, ülke grupları veya alanlarını yazınız.) (Insert appropriate countries, groups of countries or territories)	
		4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating	5. Varış ülkesi veya ülkeler grubu Country, group of countries or territory of destination
6. Taşıma ile ilgili bilgiler (Tercihe Bağlı) Transport details (Optional)		7. Gözlemler Remarks <input type="checkbox"/> Cumulation applied with..... (Uygun ülkeleri, ülke gruplarını veya alanları yazınız.) (Insert appropriate countries, groups of countries or territories) <input type="checkbox"/> No cumulation applied. (Uygun kısma X işareti koyunuz.) (Insert X in the appropriate box)	
8. Sıra No; Kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri ⁽¹⁾ ; Eşyanın tanımı. Item Number; Marks and numbers; Number and kind of packages ⁽¹⁾ ; Description of goods.		9. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (Litre, metreküp, vs) Gross mass (kg) or other measure (litres, m ³ , etc.)	10. Faturalar (Tercihe Bağlı) Invoices (Optional)
11. GÜMRÜK VİZESİ CUSTOMS ENDORSEMENT Onaylanan Beyan Declaration Certified İhraç Belgesi ⁽²⁾ Export document ⁽²⁾ Form No Gümrük İdaresi Customs Office Düzenleyen Ülke veya Alan Issuing country or territory Mühür (Stamp) Yer ve Tarih Place and date (İmza/signature)		12. İHRACATÇI BEYANI DECLARATION BY THE EXPORTER Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen eşyanın bu belgenin düzenlenmesi için gerekli olan koşullara uygun olduğunu beyan ederim. I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. Yer ve Tarih Place and date (İmza/signature)	

(1) Eşya ambalajlı değilse, yerine göre eşyanın sayısını veya "dökme" olduğunu belirtiniz.
(1) If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate

Aydoğdu Ofset Tel: (0.312) 395 81 44 (pbx)

(2) Yalnız ihracatçı ülke kurallarının gerekli gördüğü yerleri doldurunuz.
(2) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

6)

DAHİLDE İŞLEME İZİN BELGESİ (D1)					
Belgenin Numarası: 2011/D1-04295			Belgenin Tarihi: 26/07/2011		
İHRACAT LİSTESİ					
SATIR KODU	G.T.P.	MADDE ADI	MIKTAR	BİRİM	DEĞER (\$)
11.1.04296.001	11.01.00.15.00.00	EKMEKLİK BUĞDAY UNU	3.920.000	KG	1.321.040
11.1.04296.002	23.02.30.90.00.11	KEPEKLI (kıncal İşlem Görmüş Ürün)	1.377.298	KG	137.729,8
11.1.04296.003	23.02.30.90.00.19	DİĞER (KIRIK BUĞDAY)(kıncal İşlem Görmüş Ürün)	105.846	KG	10.584,6
			Toplam:		1.469.364,4
İTHALAT LİSTESİ					
SATIR KODU	G.T.P.	MADDE ADI	MIKTAR	BİRİM	DEĞER (\$)
11.2.04296.001	10.01.90.99.00.11	EKMEKLİK BUĞDAY	5.576.103	KG	1.394.026,75
			Toplam:		1.394.026,75
 <p>GÖRÜLÜ MÜSTÜR GÖRÜLÜ MÜSTÜR</p> <p>ORTA ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ ANKARA 1989</p> <p>Esra ARPINAR Genel Sekreter Yrd. V.</p>					
Basım zamanı: 13/10/2011 14:15					
487697					
Sayfa: 1/1					

T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI İhracat Genel Müdürlüğü		DAHİLDE İŞLEME İZİN BELGESİ (D1)			
1. Belgenin Numarası:	2011/D1-04295	2. Belgenin Tarihi:	26/07/2011		
3. Vergi Numarası:	9950013865	4. Vergi Dairesi:	ÇORUM		
5. Adı/Unvanı:	YÜKSEL UN İRMİK VE BAKLIYAT UNLARI SAN. TIC. A.Ş. (İmalatçı - İhracatçı)				
6. Adresi:	ANKARA YOLU 4 KM MERKEZ ÇORUM				
7. Belgenin İhracat Süresi:	25/04/2012 (9 ay)	8. Belgenin İthalat Süresi:	25/07/2012 (12 ay)		
9. Öngörülen İhracat Değeri:	1.409.364 ABD \$	10. Öngörülen İthalat Değeri:	1.394.026 ABD \$	11. Döviz Kurl Oranı:	98,94,88
12. Teminat Değeri:	1.394.026 ABD \$	13. Teminat Oranı:	% 10		
14. Sektör:	İMALAT - Gıda ve İçki - Buğday işleme; un, irmik, mükafat ve bulgur üretimi				
15. Yan Sanayicinin Vergi Numarası, Adı/Unvanı:					
16. Özel Şartlar: <ol style="list-style-type: none"> Bu belgeye İhracat 2006/12 sayılı Tebliğin 24. maddesi çerçevesinde basılı serbest istinaden ek İthalat süresi verilmiş olup, 05.01.2012 tarihli ithalatla belge ihlal kalemlerinde artış revizesi uygulanmaz. İhracat edilecek ürünün sunuş şekli veya randımanı gümrük beyannamesi ve veya diğer belgelerinde açıkça belirtilmemektedir. İşbu belgenin kapsamında aşşan 10,74 randıman ekleri aranacaktır. İşbu belge kapsamında yapılacak ihracatın vergi, ihraçatçı, kollanılmaz. İşbu belge kapsamında yapılacak buğday imalatına ihracat tahakkümüne ilişkin belgelerin müktekip izim verilecektir. BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etiketleri) Sistemine dahil olmayan gümrük dairelerinden yapılacak ithalata ilişkin teminat uygulanmaz. Geçici veya kesin anti-dumping vergisi veya sübvansiyon vergisi ne gibi beyanatta bulunulduğunda sadece anti-dumping ve sübvansiyon vergisinin %100'ü teminata bağlanır, bunun dışında bu ithalata ilişkin diğer vergi ve diğer vergi-tesvii indirimli teminat uygulanmasından yararlandırılır. 2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliğinin 3. maddesindeki "Tic. İşleme Haliyetleri" sırasında özellikle koruma, baharatlama, sozma veya gaz kapalı şekilde yırtılma ve imha olan kısm ile ekonomik değeri olmayan diğer olarak tanımlanmış ürünler, işleme faaliyeti sonunda elde edilen aynı işlem görmüş ürün olduğundaki ekonomik değeri olan ürünlerin (ihracat işlemi görmüş ürün) serbest dolaşımına giriş rejimi hükümlerine göre ihracat taahhüdünün kapatılmasından önce gümrük mevzuatı çerçevesinde gümrük idaresi gözetiminde imhası, gümrüğe teslim edilmesi, çıkış hükümlerinde gümrüğe teslimi veya serbest dolaşımına giriş rejimi hükümlerine göre işlem yapılması gerekmektedir. 					
<p>Bu belge, ihracatçıların Dahilde İşleme Tedbirlerinden Yararlandırılması amacıyla, İhracat Genel Müdürlüğünce düzenlenmiştir. Dahilde İşleme Tedbirleri, bu belgede belirtilen esas ve şartlara göre Dahilde İşleme Mevzuatı çerçevesinde ilgili kuruluşlar tarafından uygulanır.</p> <p>İş bu belge 26/07/2011 tarihi ve G2011/D1-09362 sayılı firma müracaatının incelenmesi sonucu Bakanlar Kurulu'nun 17/01/2005 tarihi ve 2005/8391 sayılı kararına istinaden elektronik ortamda düzenlenmiş ve onaylanmış belgenin basılı nüshasıdır. 26/07/2011 16:18:24</p> <p>12 tem 2012</p> <p>Ek: İthalat ve İhracat Listesi</p> <p>566042</p> <p>Basım Zamanı: 12/10/2011 14:15</p>					

7)

T.C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ Seri : YN 0545926

1 6 ANGRAIN LLC SAMSUN GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ
 ANGRAIN LLC 125501000001242
 320 S. 7TH STREET SUITE C, LAS VEGAS NEVADA USA - 400 12/06/2012

YÜKSEL UN İRMAK WEBAK SAN VE TAS YÜKSEL UN İRMAK WEBAK SAN VE TAS
 ANKARA YOLU AKON - YÜKSEL UN İRMAK WEBAK SAN VE TAS
 ÖLİMERKEZ 052 ANKARA YOLU AKON - YÜKSEL UN İRMAK WEBAK SAN VE TAS
 ÖLİMERKEZ 052

47919120756 RUSYA FEDERASYONU
 ÖZMAN TÜRK YENİMHALLE MAH: 149.SOKAK SK: 40/38-3/0
 SAMSUN İTAKULU-052 TURKÇE

DEMI CEREMCAN SAMSUN T.GARANTİ BANKASI -CORUM ŞB
 SAMSUN GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ SAMSUNPORT YADELİ AKREDİTİ

1 paketlenmiş veya ambalajlanmamış 400000 kilogram: ADDR-
 Numarası: Tarih: 12/06/2012
 Tarih: 12/06/2012

Original Fatura V 06062 #06-06-12
 Banka Yazısı V 200463801195 #11-06-12
 Dahilde İşleme İzin Belgesi V 2011/D1-04295 # 11204295001 #
 Gıda,Tar ve Hay.Bakanlığı Uygunluk Yazısı V 8100 #12-06-12

47 Vergi tablosu
 No Vergi matrahı Öden Tutar
 10 264,513.50 130.00 243,867.55
 40 621,024.88 1.00 6,210.33
 10 816,814.30
 40 1,964,671.71

350,077.80

BANKA 1,07,505.44
 TAKİT HESAP 61,97.09
 SAMSUN-12/06/2012
 ÖZMAN TÜRK

T.C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ (DEVAM FORMU) Seri : VR 0041557

1 BEYAN ANGRAIN LLC SAMSUN GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ
 ANGRAIN LLC 125501000001242
 320 S. 7TH STREET SUITE C, LAS VEGAS NEVADA USA - 400 12/06/2012

1 paketlenmiş veya ambalajlanmamış 1010000 kilogram: ADDR-
 Numarası: Tarih: 12/06/2012
 Tarih: 12/06/2012

Original Fatura V 06062 #06-06-12
 Banka Yazısı V 200463801195 #11-06-12
 Dahilde İşleme İzin Belgesi V 2011/D1-04295 # 11204295001 #
 Gıda,Tar ve Hay.Bakanlığı Uygunluk Yazısı V 8100 #12-06-12

301,900.00 1010000 KİLOGRAM 292,800.00
 301,900.00 30,183.00
 31 00 30,183.00

1 paketlenmiş veya ambalajlanmamış 50163 kilogram: ADDR-
 Numarası: Tarih: 12/06/2012
 Tarih: 12/06/2012

Original Fatura V 06062 #06-06-12
 Banka Yazısı V 200463801195 #11-06-12
 Dahilde İşleme İzin Belgesi V 2011/D1-05387 # 11203387001 #
 Gıda,Tar ve Hay.Bakanlığı Uygunluk Yazısı V 8100 #12-06-12

50,163.00 50163 KİLOGRAM 46,542.27
 50,163.00 3,620.73
 51 00 3,620.73

47 Vergi tablosu
 No Vergi matrahı Öden Tutar
 10 945,221.72 130.00 709,786.24
 40 1,280,071.74 1.00 12,800.72
 10 711,587.96
 40 1,007,850.71

721,587.96

1007850,71
 19646,73

SAMSUN GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ
 12/06/2012
 ÖZMAN TÜRK

8)

ANGRAIN LLC

BUYER:

YUKSEL UN IRMIK VE BAKLIYAT UNLARI SAN. TIC. A.S.
ANKARA YOLU 4KM CORUM

DATE : 06/06/2012
NR : 06062

COMMERCIAL INVOICE

DESCRIPTION OF GOODS	QUANTITY (MT)	UNIT PRICE (USD/MT)	TOTAL (USD)
RUSSIAN ORIGIN MILLING WHEAT, IN BULK	1.550,163	290,00.-	449.547,27.-
<i>TOTAL CIFFO SAMSUN, TURKEY.</i>			449.547,27.-

SAY US DOLLARS / FOURHUNDRETFORTYNINETHOUSANDFIVEHUNDREDFORTYSEVENUSDOLLARSANDTWENTYSEVENCENTS/ONLY.

PAYMENT : WITH LETTER OF CREDITS
ORIGIN : RUSSIAN
SHIPMENT : CIFFO SAMSUN, TURKEY

Payment Bank: Garanti Bank International N.V.
Swift Code : UGBINL2A
Account No: USD. 8263266858
Iban Code: NL50UGBI8263266858

ANGRAIN LLC
520-S/7th Street, Suite
C, Las Vegas Nevada USA

520 s. 7th Street, Suite C, Las Vegas Nevada USA

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Esra YİĞİTTAŞÇI

Doğum Yeri ve Tarihi: ÇORUM / 10.03.1990

Lise: Çorum Atatürk Lisesi YDA

Lisans: Maltepe Üniversitesi (Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi)

Yüksek Lisans: Maltepe Üniversitesi (Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi) Tezli
Yüksek Lisans(2016)

